

ptu politikernas
trygghetsundersökning

Politikernas trygghetsundersökning 2023

Förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier,
hot och våld under valåret 2022

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Författare: Åsa Strid

urn:nbn:se:bra-1144

Tryck: E-print AB

© Brottsförebyggande rådet 2023

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Politikernas trygghetsundersökning 2023

Förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier,
hot och våld under valåret 2022

Rapport 2023:14

Förord

I Politikernas trygghetsundersökning (PTU) tillfrågas ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigeförsamlingar (kommuner och regioner) om utsatthet för trakasserier, hot och våld under föregående år. I årets undersökning handlar det om valåret 2022. Valrörelser medför att förtroendevalda har en ökad exponering, och hur det påverkar utsattheten är viktig kunskap för att kunna förebygga och hantera trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda, såväl generellt som under ett valår.

Det här är den sjätte jämförbara kartläggningen som Brottsförebyggande rådet (Brå) redovisar på uppdrag av regeringen. Från och med 2019 ingår PTU i den officiella statistiken. Resultaten från tidigare mättillfällen är dock producerade utifrån samma kvalitetskrav. Det här är en statistikrapport som i första hand syftar till att beskriva resultaten. Mer djupgående analyser presenteras i stället i olika fördjupningsstudier. I december 2023 publicerar Brå till exempel en fördjupningsstudie om otillåten påverkan från systemhotande aktörer, som bland annat bygger på data från PTU.

Rapporten vänder sig i första hand till beslutsfattare inom rättsväsendet, personer som arbetar med frågor som rör hot och våld mot förtroendevalda samt personer som i sitt yrke möter förtroendevalda som blivit utsatta. Rapportens författare är Åsa Strid, utredare vid Brå.

Brå vill rikta ett stort tack till de drygt 8 000 förtroendevalda som deltagit genom att besvara frågorna i Politikernas trygghetsundersökning 2023. Utan era svar hade Brå inte kunnat beskriva er situation eller få tillräcklig kunskap om omfattningen och utvecklingen av trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda.

Stockholm i november 2023

Mattias Larsson
Generaldirektör

Thomas Hvitfeldt
Enhetschef

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	7
Utsatthet bland förtroendevalda.....	7
Oro bland förtroendevalda.....	10
Konsekvenser av utsatthet och oro.....	11
Polisanmälan och annan rapportering.....	12
Stöd och säkerhetsåtgärder	13
Händelser som förknippades med valrörelsen.....	14
1. Inledning.....	16
Syfte och frågeställningar	17
2. Metod.....	19
Undersökningens utformning och genomförande.....	19
Resultatredovisning	21
Tillförlitlighet.....	23
Jämförbarhet	28
3. Utsatthet bland förtroendevalda.....	29
Total utsatthet	31
Utsatthet för hot och trakasserier	58
Utsatthet för våld, skadegörelse och stöld.....	60
Utsatthet för korrupsionsförsök.....	62
Sammanhang, förövare och motiv.....	63
4. Oro bland förtroendevalda.....	79
Oro bland samtliga förtroendevalda	80
Oro bland förtroendevalda som blivit utsatta.....	83
5. Konsekvenser av utsatthet och oro.....	88
Konsekvenser bland samtliga förtroendevalda.....	89
Konsekvenser bland förtroendevalda som blivit utsatta.....	93
Påverkan på privatlivet.....	98
6. Polisanmälan och annan rapportering.....	99

Polisanmälan	99
Erfarenheter av polisen	103
Varför händelser inte polisanmäls	105
Annan rapportering av händelser	107
Att både polisanmäla och rapportera till annan än polisen.....	109
7. Stöd och säkerhetsåtgärder	111
Kännedom om säkerhetsansvarig och handlingsplan	111
Stöd och hjälp.....	113
Säkerhetsåtgärder.....	114
Referenser	116

Sammanfattning

I den här statistikrapporten redovisas de övergripande resultaten från Politikernas trygghetsundersökning (PTU) för åren 2012–2022. Här sammanfattas rapportens resultat, uppdelat på kapitlen *Utsatthet bland förtroendevalda*, *Oro bland förtroendevalda*, *Konsekvenser av utsatthet och oro*, *Polisanmälan och annan rapportering* och *Stöd och säkerhetsåtgärder*. Av de ungefär 13 700 förtroendevalda som ingick i rampopulationen i PTU 2023 var det drygt 8 000 personer som deltog.

Utsatthet bland förtroendevalda

I PTU får förtroendevalda svara på frågor om självrapporterad utsatthet under det föregående kalenderåret. Det innebär att PTU 2023 behandlar utsatthet under valåret 2022. Utsattheten redovisas i andel utsatta personer, förutom i avsnittet om sammanhang, förövare och motiv då den redovisas i andel händelser.

Total utsatthet

- Totalt uppgav 29,5 procent av de förtroendevalda att de under 2022 blev utsatta för någon form av *hot och trakasserier*, eller *våld, skadegörelse och stöld*.
- Andelen utsatta förtroendevalda är större under valåren jämfört med de mellanliggande åren. Andelen utsatta valåret 2022 var något lägre jämfört med valåret 2018 (29,5 procent jämfört med 32,6). Mönstret och nivåerna är likartade för kvinnor och män, men från och med 2018 noteras att en något större andel kvinnor än män uppger att de utsatts, en skillnad som blivit större över tid.
- Totalt uppgav 16,4 procent av de som utsattes under 2022 att det gällde en händelse, 51,9 procent att det skedde två till fem gånger och 31,7 procent att de utsattes sex gånger eller fler.
- Totalt 31,0 procent av de kvinnliga förtroendevalda och 28,3 procent av de manliga uppgav att de blev utsatta för minst en händelse under 2022.
- Yngre förtroendevalda är mest utsatta enligt enkätsvaren, och därefter minskar andelen ju äldre åldersgrupp som studeras. Av de förtroendevalda som är 29 år eller yngre uppger 44,4 procent att de utsattes under 2022, jämfört med 17,0 procent i den äldsta

åldersgruppen (70 år och äldre).

- Det är ungefär en lika stor andel förtroendevalda med utländsk bakgrund som uppger att de utsattes under 2022, som andelen med svensk bakgrund (30,4 respektive 29,5 procent).
- Andelen utsatta under 2022 var störst inom Miljöpartiet (48,1 procent) och minst inom Kristdemokraterna (23,8 procent).
- Utsattheten är större bland förtroendevalda i riksdagen än i kommun- och regionfullmäktige, bland de som har uppdrag i en styrelse jämfört med fullmäktige, och bland de som har en ordförandepost jämfört med de som har andra poster.
- Andelen utsatta förtroendevalda med uppdrag inom kommunfullmäktige 2022 var störst i storstadskommunerna (Stockholm, Göteborg och Malmö), där drygt hälften (52,2 procent) av de förtroendevalda uppgav att de hade blivit utsatta. Andelen utsatta var minst i pendlingskommuner nära mindre städer/tätorter (21,3 procent).
- Utsattheten är större ju mer exponerade de förtroendevalda är (i vilken grad de är aktiva i sociala medier, i vilken grad de är omskrivna eller omtalade i medier och i vilken grad de upplever sig vara kända av allmänheten).

Hot och trakasserier

- 28,3 procent av de förtroendevalda uppgav att de 2022 blev utsatta för någon form av hot och trakasserier på grund av sitt förtroendeuppdrag.
- Utsattheten för hot och trakasserier är större under valåren jämfört med de mellanliggande åren. Störst var andelen under valåret 2018 (31,6 procent).
- Totalt uppgav 29,7 procent av kvinnorna och 27,3 procent av männen att de utsattes för hot och trakasserier under 2022. Mönstret över tid har sett likadant ut för både kvinnor och män, men sedan 2018 är andelen högre bland kvinnor.
- Den vanligaste händelsen 2022 var hot och påhopp via sociala medier, liksom tidigare år. Totalt 16,4 procent av de förtroendevalda uppgav att de utsattes för det.

Våld, skadegörelse och stöld

- 5,3 procent av de förtroendevalda uppgav att de blivit utsatta för

någon form av våld, skadegörelse eller stöld på grund av sitt förtroendeuppdrag.

- Andelen som utsatts för det här har varit större under valåren, jämfört med de mellanliggande åren.
- Vid tidigare undersökningar har andelen utsatta varit större bland män än bland kvinnor. Sedan 2020 har andelarna dock varit i princip desamma för kvinnor som för män.
- Den vanligast förekommande formen av våld är knuffar och liknande. Det är betydligt mer ovanligt att de förtroendevalda uppger att de blivit utsatta för grövre våld i form av slag, sparkar eller liknande, eller våld med vapen.

Korruptionsförsök

- Sammantaget uppgav 3,1 procent av de förtroendevalda att de utsattes för någon form av korruptionsförsök under 2022.
- Andelen utsatta var något större 2012–2016, jämfört med 2018–2022. Till skillnad från andra frågor i undersökningen syns inga tydliga skillnader mellan valår och mellanliggande år.
- En större andel kvinnor än män uppgav att de utsattes för korruptionsförsök 2022 (3,5 respektive 2,9 procent). Det gäller även tidigare år, med undantag för 2018 då kvinnor och män utsattes i lika hög grad.
- Den vanligaste formen av korruptionsförsök är vänskapskorruption – att någon i den förtroendevaldas närhet försökt utnyttja deras relation för att få någon fördel.

Sammanhang, förövare och motiv

- Vid de flesta händelser under 2022 var förövaren okänd eller anonym.
- I de fall den utsatta hade en uppfattning om förövaren rör det sig oftast om en man som uppskattas vara 45–64 år gammal, som agerar ensam och som uppfattas som en förargad medborgare.
- I ungefär hälften av händelserna förknippas förövaren med någon form av grupp, enligt den utsatta personen, och då oftast en högerextremistisk eller rasistisk grupp.
- Händelsen förknippas oftast med uttalande eller en opinionsyttring den förtroendevalda gjort.
- I de flesta fall uppger den utsatta att förövarens främsta motiv var att förödmjuka eller förolämpa honom eller henne.

- Totalt uppgav 8,6 procent av de personer som utsattes 2022 att det förekom något muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär vid händelsen eller någon av händelserna. Här framkommer en tydlig könsskillnad då det var 11,9 procent av de utsatta kvinnorna som uppgav det här, medan motsvarande andel för män var 5,9 procent.

Oro bland förtroendevalda

Förtroendevalda får också svara på en fråga om oro under det föregående kalenderåret. Det innebär att PTU 2023 behandlar oro under 2022. Frågan handlar om ifall man känt oro för att antingen själv utsättas för brott eller liknande obehagliga händelser på grund av sitt politiska uppdrag, eller för att någon anhörig ska utsättas. Oro bland förtroendevalda redovisas i andel av alla förtroendevalda, och i andel av de utsatta personerna.

Oro bland samtliga förtroendevalda

- Totalt uppgav 28,2 procent av samtliga förtroendevalda att de under 2022 känt oro över att antingen själva utsättas för brott eller liknande obehagliga händelser, eller för att någon anhörig ska utsättas.
- Över tid ökade andelen förtroendevalda som upplevt oro mellan valåren 2014 och 2016 (från 25,8 till 29,7 procent), för att därefter minska något till 28,2 procent valåret 2022.
- Totalt 32,3 procent av de förtroendevalda kvinnorna och 25,0 procent av männen uppgav att de känt oro under 2022. Kvinnor har haft en högre andel oroliga än män sedan 2016 och skillnaden ökade 2022.
- Andelen som upplevde oro 2022 var störst i åldersgruppen 29 år och yngre (49,0 procent). Motsvarande andel i den äldsta åldersgruppen (70 år och äldre) var 10,3 procent.
- Andelen var högre bland förtroendevalda med utländsk bakgrund, jämfört med dem med svensk bakgrund (36,3 respektive 27,3 procent).

Oro bland utsatta förtroendevalda

- Oron bland de förtroendevalda som utsattes för någon typ av händelse under 2022 fördelas efter samma mönster vad det gäller kön och ålder som bland samtliga förtroendevalda, men ligger på högre nivåer.
- Totalt uppgav 52,9 procent av utsatta förtroendevalda att de under 2022 känt oro för att antingen själva utsättas för brott eller liknande obehagliga händelser, eller för att någon anhörig ska utsättas.

- Precis som för samtliga förtroendevalda ökade oron mellan valåret 2014 och valåret 2018 (från 51,4 till 55,1 procent), för att därefter minska till 52,9 procent 2022.
- Totalt 57,9 procent av de utsatta kvinnorna och 48,7 procent av männen uppgav att de känt oro under 2022. Könsskillnaden ses för flera tidigare år men är större 2022 än tidigare.
- Andelen utsatta som också känt oro är större ju yngre åldersgrupp som studeras.
- Av de utsatta med utländsk bakgrund hade 65,2 procent känt oro under 2022, jämfört med 51,4 procent av utsatta med svensk bakgrund.

Konsekvenser av utsatthet och oro

Förtroendevalda får även svara på en fråga om konsekvenserna av utsatthet och oro under det föregående kalenderåret. Det innebär att PTU 2023 behandlar konsekvenserna under 2022. Konsekvenser av utsatthet och oro redovisas i andel av de förtroendevalda totalt, och i andel av de utsatta personerna.

Konsekvenser bland samtliga förtroendevalda

- Totalt uppgav 25,0 procent av samtliga förtroendevalda att de under 2022 påverkats i sitt förtroendeuppdrag, antingen i sina överväganden eller i faktiska handlingar, på grund av utsatthet eller oro för att utsättas.
- Andelen ökade från 22,7 procent valåret 2014 till 25,5 procent valåret 2018 och ligger kvar på ungefär samma nivå valåret 2022.
- Av kvinnorna uppgav 30,4 procent att de påverkades av utsatthet eller oro över att utsättas under 2022, jämfört med 20,7 procent av männen.

Konsekvenser bland utsatta förtroendevalda

- Konsekvenserna bland de förtroendevalda som utsattes för någon typ av händelse under 2022 fördelas enligt samma mönster som bland samtliga förtroendevalda.
- Av de som utsattes under 2022 uppgav 43,3 procent att de påverkats i sitt förtroendeuppdrag, antingen i sina överväganden eller i faktiska handlingar.

- Bland de utsatta kvinnorna uppgav 50,1 procent att de påverkades av utsatthet eller oro under 2022, jämfört med 37,4 procent av männen.
- De som undvek att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga, på grund av utsatthet och/eller oro, uppgav att det oftast gällde frågor som handlar om rasism, invandring, migration och integration. Det handlar också om hbtqi-frågor, frågor om jämställdhet och feminism, klimatfrågor, vindkraft, djur- och lantbruksfrågor, nedläggning av olika samhällsinrättningar, skolfrågor och vård- och omsorgsfrågor. Många förtroendevalda uppgav även att det inte handlade om en specifik fråga, utan att de höll en låg profil rent allmänt.

Polisanmälan och annan rapportering

I PTU undersöks även hur vanligt det är att händelser anmäls till polisen eller rapporteras till någon annan. Dessutom får de utsatta beskriva sina erfarenheter av polisen och ange varför de inte polisanmält en händelse. Resultaten presenteras i andelen händelser.

Polisanmälan

- Totalt 16,3 procent av händelserna som rör antingen hot och trakasserier eller våld, skadegörelse och stöld under 2022 ska ha anmälts till polisen. Det var en något större andel av händelser som drabbat kvinnliga förtroendevalda som anmäldes jämfört med händelser som drabbat män (17,5 jämfört med 15,3 procent).
- Andelen anmälda händelser 2022 är samma som 2020. Tidigare år har andelen polisanmälda händelser varit omkring 17–19 procent.
- Totalt 37,1 procent av händelserna som inkluderade våld, skadegörelse eller stöld ska ha blivit polisanmälda, jämfört med 12,5 procent av de som rör hot och trakasserier.

Erfarenheter av polisen

- Vid nära hälften av händelserna (48,4 procent) 2022 där de utsatta varit i kontakt med polisen har de mycket eller ganska positiva erfarenheter av polisen. Andelen händelser 2022 där de utsatta hade mycket eller ganska negativa erfarenheter av polisen var 23,8 procent.
- Det var betydligt vanligare att kvinnor uppgav positiva erfarenheter av polisen jämfört med män, medan det var vanligare att män uppgav mycket eller ganska negativa erfarenheter.
- Fram till 2016 minskade andelen händelser där den utsatta hade

positiva erfarenheter av polisen (från 56,0 procent 2012 till 41,6 procent 2016). Under 2018 ökade andelen dock till 54,9 procent, för att därefter alltså minska till 48,4 procent 2022.

Varför händelser inte polisanmäls

- De utsatta som inte polisanmält händelsen uppgav oftast att de inte trodde att det skulle leda till något. Många såg också händelsen som en småsak eller bagatell, eller som en del av uppdraget som förtroendevald.
- Det var en större andel händelser riktade mot män som inte polisanmäldes för att de inte trodde att det skulle leda till något eller för att händelsen betraktades som en småsak eller bagatell, medan det var en större andel händelser riktade mot kvinnor som inte polisanmäldes för att de betraktade det som hänt som en del av sitt uppdrag.

Annan rapportering av händelser

- Totalt rapporterades 46,6 procent av händelserna 2022 till någon annan än polisen. Det var en större andel av händelserna riktade mot kvinnliga förtroendevalda som anmäldes till någon annan än polisen än händelserna riktade mot manliga förtroendevalda (50,0 jämfört med 43,8 procent).
- Det vanligaste var att man rapporterade händelsen till en säkerhetsansvarig, antingen inom det egna partiet eller inom den politiska församlingen.

Stöd och säkerhetsåtgärder

De förtroendevalda får även ange om de vet ifall det finns en handlingsplan för politiskt förtroendevaldas utsatthet eller en säkerhetsansvarig person att vända sig till. Dessutom får de svara på frågor om sitt behov av stöd och om de fått stöd, samt om vidtagna säkerhetsåtgärder. Referensperioden är det föregående kalenderåret (2022) förutom när det gäller säkerhetsansvarig och handlingsplan, då frågan gäller själva svarstillfället (2023). Resultaten för stöd och hjälp presenteras i andelen händelser, medan resultaten som rör säkerhetsansvarig och handlingsplan samt säkerhetsrutiner presenteras i andelen personer.

Kännedom om säkerhetsansvarig och handlingsplan

- Totalt 20,7 procent av de förtroendevalda visste inte om det finns en handlingsplan eller inte, medan 17,6 procent inte visste om det finns en säkerhetsansvarig att vända sig till.
- Båda andelarna är något högre än 2020 men sedan 2012 har andelen minskat avsevärt.
- Det är en större andel bland kvinnorna än bland männen som inte känner till någon handlingsplan. Det är också en större andel kvinnor än män som känner till om det finns någon säkerhetsansvarig att vända sig till.

Stöd och hjälp

- Totalt hade 6,2 procent av händelserna 2022 orsakat ett ganska eller mycket stort behov av stöd eller hjälp. Vid 28,1 procent av händelserna var behovet mycket eller ganska litet, och vid 65,7 procent fanns inget behov alls av stöd eller hjälp.
- En större andel kvinnor än män uppger att de behövt stöd och hjälp. År 2022 uppgavs ett ganska eller mycket stort behov av stöd och hjälp vid 8,0 procent av händelserna riktade mot kvinnor, och vid 4,6 procent av händelserna mot män.
- De utsatta med ett mycket eller ganska stort behov av stöd eller hjälp hade i 41,7 procent av fallen fått det stöd och den hjälp som de behövde. I 21,2 procent av fallen hade de dock inte fått något stöd alls.

Säkerhetsåtgärder

- Totalt uppgav 29,7 procent av de som utsattes under 2022 att man hade vidtagit säkerhetsåtgärder efteråt.
- Andelen var ungefär samma bland utsatta kvinnor som bland utsatta män (30,6 respektive 29,0 procent).
- De vanligaste åtgärderna var att de utsatta ändrade sina rutiner eller sitt beteende samt att de fick information om säkerhet och försiktighet.

Händelser som förknippades med valrörelsen

- Drygt sex av tio händelser (61,6 procent) bedömdes av de utsatta själva ske i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller valkampanj. Det är ingen större skillnad mellan män och kvinnor (60,7 jämfört med 62,6 procent). Det var ungefär samma andel som under valrörelsen

2018 (60,8 procent) men högre än i valrörelsen 2014 (57,0 procent).

- Ökningen återfinns främst bland kvinnor (från 53,8 procent 2014 till 62,6 procent 2022), medan andelen utsatta män som förknippar händelsen med valrörelsen inte ökat lika mycket (59,2 procent 2014 och 60,7 procent 2022).
- Att bli utsatt för ett hotfullt uttalande öga mot öga var betydligt vanligare bland de händelser som förknippas med en valrörelse (29,2 procent) än bland de händelser som inte förknippas med någon valrörelse (9,9 procent).

1. Inledning

Sverige har ett demokratiskt styrelseskick där medborgarna i allmänna val utser de förtroendevalda som ska representera dem i fullmäktigeförsamlingar och riksdag. Demokrati bygger på kommunikation mellan väljare och förtroendevalda; frågor ska bemötas och åsikter debatteras. Väljarna har rätt till att, och bör, ifrågasätta de förtroendevaldas åsikter och beslut. Ibland passeras dock gränsen på ett sådant sätt att den förtroendevalda utsätts för olika typer av hot och trakasserier samt våld, skadegörelse och stöld.

Den här typen av handlingar kan komma att påverka de förtroendevalda på olika sätt. Det kan handla om allt ifrån att förhålla sig passivt i en fråga till att agera eller besluta annorlunda än vad de först tänkt, eller till och med lämna sina uppdrag på grund av utsatthet eller oro för utsatthet. Det kan också försvåra rekryteringen av nya förtroendevalda och även på så sätt påverka representativiteten av samhället. I förlängningen medför det en risk att det politiska systemet förlorar legitimitet.

Brott mot förtroendevalda är således en viktig fråga att bevaka, samtidigt som utvecklingen och förekomsten har varit svår att följa i och med att brotten som det handlar om, till exempel hot och trakasserier, ofta har en låg anmälningsbenägenhet (Brå 2023b) och det inte finns någon brottskod för brott mot förtroendevalda.¹ År 2011 gav därför regeringen Brå i uppdrag att utveckla en undersökning av omfattningen och utvecklingen av hot och våld mot förtroendevalda i Sverige. Uppdraget ingick som en del i åtgärd 11 i den nationella handlingsplanen för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Regeringen 2011). Den första kartläggningen publicerades 2012, och undersökte utsattheten under 2011 (Brå 2012)². Därefter har Brå fått i regeringsuppdrag att genomföra undersökningen vartannat år (2013, 2015, 2017, 2019, 2021 och 2023). Referensåret för utsattheten är kalenderåret före genomförandet.

¹ Sedan 2018 finns dock ett system inom Polismyndigheten för att ta fram statistik för det man kallar demokratibrott kopplade till valrörelsen (Polismyndigheten 2019).

² Då den första undersökningen är att betrakta som en fullskalig pilotundersökning, görs enbart jämförelser mellan de sex efterföljande undersökningarna.

I rapporten presenteras en stor del av huvudresultaten med hjälp av figurer och tabeller. Ytterligare resultat presenteras i form av ett appendix på Brås webbplats (www.bra.se/ptu).

Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet med Politikernas trygghetsundersökning (PTU) är att mäta hur omfattning och konsekvenser av hot och trakasserier samt våld, skadegörelse och stöld mot förtroendevalda³ har utvecklats över tid. Undersökningen ska kunna vara ett underlag för framtida åtgärder som syftar till att motverka och förebygga trakasserier, hot och våld mot förtroendevalda, både generellt och specifikt under valrörelser.

Frågeställningar

De huvudsakliga frågeställningarna i rapporten delas in i sex avsnitt. I den mån det är möjligt presenteras resultaten uppdelat på kön.

- Utsatthet bland förtroendevalda
 - I vilken utsträckning utsätts förtroendevalda för olika typer av hot och trakasserier, våld, skadegörelse och stöld samt korrupsionsförsök som är relaterade till deras förtroendeuppdrag?
 - Vilka förtroendevalda utsätts, och vilka skillnader i utsatthet framkommer mellan kvinnliga och manliga förtroendevalda?
 - Hur ser utvecklingen ut över tid?
 - Hur ser omständigheterna kring händelserna ut?
- Oro bland förtroendevalda
 - I vilken utsträckning är förtroendevalda oroliga för att bli utsatta?
 - Vilka skillnader i oro framkommer mellan kvinnliga och manliga förtroendevalda?
 - Hur ser utvecklingen ut över tid?
- Konsekvenser av utsatthet och oro
 - Vilka är konsekvenserna av utsatthet samt av oro för att man själv eller någon anhörig ska utsättas?
 - Vilka skillnader vad det gäller konsekvenser framkommer mellan kvinnliga och manliga förtroendevalda?

³ I den här undersökningen avses ledamöter i kommun- och regionfullmäktige och i riksdagen.

- Hur ser utvecklingen ut över tid?
- Polisanmälan och annan rapportering
 - Hur ser anmälningsbenägenheten ut bland förtroendevalda som har utsatts?
 - Hur ser erfarenheterna av polisen ut?
 - Vilka är de vanligaste orsakerna till att inte polisanmäla?
 - Hur vanligt är det att händelser rapporteras till någon annan än polisen, och till vem anmäler man?
 - Vilka skillnader i anmälningsbenägenhet framkommer mellan kvinnliga och manliga förtroendevalda?
 - Hur ser utvecklingen ut över tid?
- Stöd och säkerhetsåtgärder
 - Vilken kännedom om säkerhetsansvariga och handlingsplaner har de förtroendevalda?
 - Hur vanligt är det att de förtroendevalda har behov av stöd och hjälp?
 - I vilken utsträckning får de förtroendevalda det stöd och hjälp de har behov av?
 - Hur vanligt är det att säkerhetsrutiner sätts in för de som utsatts?
- Händelser relaterade till valrörelsen
 - Vad kännetecknar händelser som av de utsatta relateras till valrörelsen?

2. Metod

I det här kapitlet beskrivs metoden för Politikernas trygghetsundersökning (PTU) 2023. En mer omfattande och detaljerad redovisning av undersökningens metod ges i den fristående tekniska rapporten för Politikernas trygghetsundersökning 2023 (Brå 2023a).

Undersökningens utformning och genomförande

Datainsamlingen i PTU 2023 genomfördes januari–april 2023, genom i första hand en webbenkät och i andra hand en postenkät. Instruktioner för att besvara webbenkäten skickades i januari 2023 ut genom digital brevlåda till de ledamöter som hade en sådan. De ledamöter som inte hade en digital brevlåda fick motsvarande instruktioner skickade till sig med vanlig post till deras folkbokföringsadress. Instruktionerna innehöll information om undersökningen, ett personligt användarnamn och ett lösenord. Totalt skickades fyra påminnelser ut. Tillsammans med den tredje påminnelsen skickades en förkortad postenkät i pappersform ut.

Statistiska centralbyrån (SCB) fick i uppdrag att genomföra datainsamlingen, med den tekniska konstruktionen av webbenkäten, utskicket och registreringen och mottagandet av webb- och postenkäter. SCB gjorde även en första bearbetning och kvalitetssäkring av data. Efter att SCB levererat datamaterialet till Brå genomfördes ytterligare kvalitetssäkring av data i flera steg (mer om det förfarandet finns beskrivet i den tekniska rapporten).

Population

Det huvudsakliga syftet med PTU är att studera utsatthet bland förtroendevalda. I Sverige finns totalt drygt 40 000 förtroendevalda, fördelat på lokal nivå (kommuner), regional nivå (regioner) och nationell nivå (riksdagen) (SCB 2020). Det är således undersökningens intressepopulation. Det finns dock inte någon förteckning över samtliga i intressepopulationen utan de uppgifter som finns att tillgå avser endast ordinarie ledamöter i kommun- och regionfullmäktige och riksdagen. Ordinarie ledamöter i kommun- och regionfullmäktige och riksdag är således undersökningens målpopulation, och också den grupp som resultaten i PTU avser att beskriva. Det innebär att PTU inte kan användas för att beskriva samtliga förtroendevalda i Sverige. Exempelvis ingår inte fritidspolitiker med endast uppdrag i olika nämnder och utskott. De allra flesta är fritidspolitiker med

uppdrag i olika nämnder och utskott. Det finns inte någon förteckning eller något register över dessa förtroendevalda.

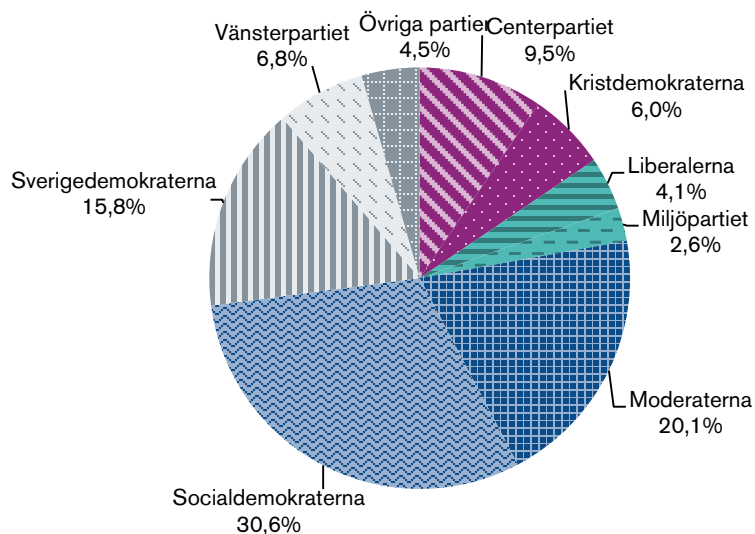
För att nå målpopulationen används Valmyndighetens register "Nuvarande ledamöter" vilket är undersökningens rampopulation. När uppgifter inhämtades den 1 december 2022 fanns sammanlagt drygt 14 683 förtroendevalda i registret.

PTU är en totalundersökning vilket innebär att samtliga i rampopulationen ska studeras. Däremot har vissa justeringar av rampopulationen gjorts. Förtroendevalda i regeringen har exkluderats (totalt 18 personer) eftersom gruppen är mycket liten, och i många avseenden skiljer sig från övriga förtroendevalda. Dessutom hade det inte varit möjligt att särredovisa gruppen i resultaten. Rampopulation innehöll också dubletter som behövts ta bort, något som uppstår om en förtroendevald sitter i både kommunfullmäktige och riksdag, eller i samtliga politiska församlingar (totalt 960 exkluderingar). Den slutliga rampopulationen var totalt 13 705 personer. Av dessa utgjorde 6 personer övertäckning (avlidna eller flyttat utomlands). Enkäten skickades således ut till 13 699 personer.

I figur 2.1 redovisas fördelningen av partitillhörighet i PTU 2023. Med partitillhörighet menas det parti som den förtroendevalda representerar i fullmäktige eller riksdag. I redovisningen ingår de åtta riksdagspartierna och alla andra partier med representanter i kommun- och regionfullmäktige. Partierna som inte är riksdagspartier är sammanslagna i gruppen "Övriga partier". Fördelningen mellan partierna beror både på representationen i de olika politiska församlingarna, och på svarsfrekvensen inom respektive parti. Partitillhörigheten för de som valt att delta i PTU 2023 fördelar sig på ungefär samma sätt som fördelningen ser ut i Valmyndighetens register "Nuvarande ledamöter".⁴ Det parti som utmärker sig är Sverigedemokraterna, som är en mindre andel av de svarande i PTU 2023, jämfört med deras andel av samtliga ledamöter i registret. Sverigedemokraterna har även en tydligt lägre svarsfrekvens.

⁴ Se tabell 5 i den tekniska rapporten (Brå 2023a) för en översikt över fördelningen av andelen svarande i rapporten och fördelningen av andelen i Valmyndighetens register "Nuvarande ledamöter".

Figur 2.1. Fördelning av partitillhörighet bland respondenterna i PTU 2023.

Frågeområden

De här frågeområdena ingår i Politikernas trygghetsundersökning. En mer omfattande beskrivning av dessa frågeområden återfinns i den tekniska rapporten (Brå 2023a). Där finns även det kompletta enkätformuläret.

- Bakgrundsförhållanden
- Utsatthet
- Oro, konsekvenser och andras utsatthet
- Information och säkerhetsrutiner

Resultatredovisning

Då en del händelser som efterfrågas i PTU är brott och andra inte, används ordet ”händelser” som benämning i rapporten. Som benämning på den person som utsatt den förtroendevalda för en händelse används genomgående ordet ”förövare”.⁵

⁵ Att begreppet ”förövare” används i stället för ”gärningsperson” beror på att det som inträffat inte alltid rör sig om ett brott, och att begreppet ska spegla den förtroendevaldas uppfattning om den person som ligger bakom händelsen.

Det bör noteras att skillnader som lyfts fram i rapporten inte nödvändigtvis är statistiskt säkerställda.

Notera att svarsfördelningen redovisas i procent i tabellerna. Avrundning av procenttal innebär i vissa fall att svarsandelarna inte summerar till exakt 100 procent.

- När ett kryss (x) förekommer i en tabell innebär det att antalet respondenter som besvarat frågan är för litet (< 100), och därför inte kan redovisas.
- När ett bindestreck (-) förekommer i en tabell innebär det att observationer finns men att procentandelen är avrundad till 0,0.
- När en punkt (.) förekommer innebär det att observationer saknas, det vill säga att antalet är 0.
- Med (..) menas att uppgiften inte finns tillgänglig eller inte kan redovisas, exempelvis på grund av att en viss fråga inte var inkluderad i enkäten det året.

Referensperioder

Referensperioden för undersökningen är det föregående kalenderåret (när källan anges som PTU 2023 avses alltså utsattheten under 2022). Undantaget är grundfrågorna om de förtroendevalda har utsatts någon gång på grund av sitt politiska uppdrag, frågorna om förtroendeuppdragets omfattning och frågorna om de förtroendevaldas kännedom om eventuella handlingsplaner och säkerhetsansvariga. För de sistnämnda frågorna är referensperioden den tidpunkt då de förtroendevalda svarade på enkäten (januari–april 2023).

Redovisningsgrupper

De redovisningsgrupper som används i undersökningen är kön, ålder, svensk eller utländsk bakgrund⁶, region, partitillhörighet och politisk församling. Redovisningsgrupperna används i beskrivande och inte i förklarande syfte. Utifrån resultaten dras därför inte några slutsatser om utsatthetens orsakssamband, det vill säga vilken eller vilka faktorer (till exempel kön, ålder eller partitillhörighet) som påverkar risken för utsatthet.

⁶ Med svensk bakgrund avses här personer som är födda i Sverige, med minst en förälder född i Sverige. Med utländsk bakgrund avses utrikesfödda personer och personer som är födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar.

Redovisningsenheter

I resultatredovisningen för utsatthet bör man vara uppmärksam på att redovisningsenheterna, och därmed redovisningssättet, ibland skiljer sig åt.

För att undersöka hur många förtroendevalda som utsattes för brott eller liknande händelser under 2022 efterfrågas den egna utsattheten. Resultaten redovisas i procent för att visa hur stor andel av de förtroendevalda som har utsatts.

För varje kategori händelser ställs frågan hur många gånger händelsen inträffade totalt under det föregående året (2022). Syftet är att få reda på ett ungefärligt antal händelser som de förtroendevalda har utsatts för under ett år. Uppgiften om det totala antalet händelser ska ses i ljuset av de metodologiska svårigheterna med att mäta den här typen av händelser (bland annat svårigheten att minnas exakt antal händelser, om händelserna skedde inom den tidsperiod som efterfrågas och ifall man utsattes som politiker eller som privatperson).

De respondenter som blivit utsatta får också beskriva *den senaste händelsen* inom varje kategori av händelser. Det är dessa händelser som ligger till grund för resultaten om bland annat förövare och motiv, huvudsakligen redovisade i procent.

Tillförlitlighet

I enkätundersökningar finns det ett antal faktorer som påverkar i vilken utsträckning resultaten kan ge en korrekt bild av verkligheten. Här beskrivs svarsfrekvens och bortfall, som i sin tur kan delas in i externt och internt bortfall samt olika typer av mätfel.

Svarsfrekvens och bortfall

Svarsfrekvensen i PTU 2023 var 59,2 procent (tabell 2.1) vilket var något högre än PTU 2021 (58,9 procent) och mer i linje med svarsfrekvensen i PTU 2019 (59,1 procent). Svarsfrekvensen har dock sjunkit sedan den första mätningen, 2013 då andelen svarande var 64,7 procent. Av dem som deltog svarade 85,9 procent via webbenkäten och 14,1 procent via postenkäten.

Frågeundersökningar har alltid ett visst bortfall. En del beror på att det finns personer som inte vill eller inte kan delta (externt bortfall). Annat bortfall beror på att alla frågor inte besvaras av dem som deltar (internt bortfall).

Externt bortfall

Det externa bortfallet⁷ för datainsamlingen 2023 uppgår till 40,8 procent av populationen. Det externa bortfallet består till största delen av icke svarande. Några få avböjde aktivt medverkan, skickade in en blank enkät, hade flyttat utan eftersändning eller var på annat sätt förhindrade att medverka.⁸

Tabell 2.1. Svarsfrekvens och externt bortfall för PTU 2023.

	Antal	Andel
Personer som får enkäten	13 699	100,0
Svarande	8 107	59,2
Därav		
Webbenkät	6 962	85,9
Postenkät	1 145	14,1
Bortfall	5 512	40,8

Det finns grupper av förtroendevalda (till exempel yngre) som i lägre grad väljer att medverka i undersökningen, vilket bidrar till en viss skevhet vid skattningar av exakta nivåer. En del av det problemet går dock att justera med hjälp av vikter, som bygger på bakgrundsinformation om de förtroendevalda, som till exempel ålder och kön.⁹ En viss skevhet återstår dock sannolikt eftersom det kan finnas bortfallsfel som inte går att identifiera genom bakgrundsinformation, det vill säga om bortfallet är kopplat till frågorna som undersökningen mäter. Exempelvis om bortfallet är högre bland de som utsatts för brott eller vice versa. Det är således en osäkerhet som man måste beakta i tolkandet av resultaten.

Det bör också poängteras att det i den här typen av undersökningar finns andra felkällor som påverkar skattningen av nivåerna (se avsnittet Mätfel).

⁷ Kallas även objektsbortfall.

⁸ För en utförligare beskrivning av vad bortfallet består av, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

⁹ Viktningsförfarandet infördes fr.o.m. PTU 2021, men används även bakåt i tiden (fr.o.m. PTU 2015). Se avsnittet *Jämförbarhet* senare i kapitlet. Det är endast resultat som baseras på antal individer, och inte resultat som baseras på antal händelser, som viktas med hjälp av kalibreringsvikten. Dock har vikterna beräknats på ett något annorlunda sätt sedan PTU 2021, jämfört med PTU 2015–PTU 2019. En utförlig beskrivning av viktningförfarandet, samt varför viktningförfarandet inte kunnat användas för PTU 2013, återfinns i den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Internt bortfall

Med internt bortfall¹⁰ menas att respondenten inte besvarar vissa frågor eller att de besvaras på ett motstridigt sätt, till exempel att två svarsalternativ markeras trots att endast ett efterfrågats.

Det interna bortfallet är betydligt lägre i webbenkäten jämfört med postenkäten. Det beror på att det i webbenkäten finns kontroller för att minsta risken för internt bortfall. Tre frågor i webbenkäten har så kallade hårda kontroller (att enkäten inte går att skicka in om dessa frågor inte besvarats) och resterande frågor har så kallade mjuka kontroller, där respondenten får ett varningsmeddelande om hen försöker gå vidare i enkäten utan att besvara frågorna. För de flesta av frågorna i webbenkäten ligger bortfallet under 2,0 procent.

I postenkäten tillkommer även ett internt bortfall för de frågor som respondenten fyllt i felaktigt (till exempel att två svarsalternativ markerats trots att endast ett har efterfrågats) eller att frågan inte fyllts i alls. Trots det är det interna bortfallet i postenkäten litet (i genomsnitt 3,8 procent¹¹). Det interna bortfallet för postenkäten kan dessutom endast påverka tillförlitligheten marginellt, eftersom den andel som svarat via webbenkäten är i klar majoritet (85,9 procent). En mer utförlig redogörelse av det interna bortfallet finns i den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Mätfel

I enkätundersökningar är mätfel ofta den osäkerhetskälla som har störst betydelse för tillförlitligheten, något som huvudsakligen orsakas av frågeformulärets utformning, av omständigheter vid svarstillfället eller av att respondenten medvetet eller omedvetet svarar fel på frågorna. Mätfelen kan leda till såväl överskattningar som underskattningar av resultaten. I den här undersökningen bedöms det huvudsakliga problemet med mätfel vara respondentens vilja och möjlighet att lämna rättvisande svar.

Det kan vara svårt att minnas exakt när en händelse ägde rum, och därmed att avgöra om det skedde under den efterfrågade referensperioden. Det innebär att händelser som egentligen inte borde vara med i undersökningen kan komma att redovisas.

¹⁰ Kallas även partiellt bortfall.

¹¹ Se bilaga 5 i den tekniska rapporten (Brå 2023a).

En annan möjlig risk är att den tillfrågade kan välja att tillrättalägga svaret för att ange det svar som kan antas önskvärt, exempelvis att en händelse har polisanmälts eller rapporterats till en säkerhetsansvarig fast så egentligen inte är fallet. Det är inte heller säkert att samtliga händelser som rapporteras i undersökningen drabbade de utsatta på grund av deras förtroendeuppdrag, medan andra händelser som borde ha rapporterats i stället bortförklaras som ”busstreck” eller ”slumpen”.

Vad det gäller utsatthet för korruptionsförsök kan det finnas inslag av skuld känslor. Det gör korruption till ett ämnesområde som är svårt att undersöka. I PTU efterfrågas de förtroendevaldas erfarenhet av korruptionsförsök, eftersom det upplevs som en mindre känslig fråga än en fråga om erfarenhet av faktisk korruption.

Även det faktum att de förtroendevalda inte enbart svarar som enskilda individer utan också som representanter för ett politiskt parti kan vara ett problem för validiteten i undersökningen. Det är möjligt att förtroendevalda besvarar enkäten som representanter för sitt parti och därför svarar på ett sådant sätt som kan antas gynna partiet bäst. Det kan handla om att undvika att dra medial uppmärksamhet till partiet av rädsla för att skrämja bort potentiella nya medlemmar, och i förlängningen kanske även väljare. Det kan också handla om att rapportera utsatthet i större utsträckning för att förstärka bilden av sitt parti som särskilt utsatt.

Något som också möjligtvis kan påverka den självrapporterade utsattheten i undersökningen är en ökad medvetenhet om formen och förekomsten av hot och våld. Enligt säkerhetsansvariga i landets kommuner har man arbetat aktivt med att öka den här medvetenheten under de senaste åren (SKL 2019a, SKL 2019b). Även det faktum att Politikernas trygghetsundersökning nu har genomförts flera gånger kan ha bidragit till att medvetenheten har ökat.

I undersökningen har Brå på olika sätt arbetat för att försöka begränsa flera av dessa problem. I frågorna understryks att endast händelser som personen förknippar med förtroendeuppdraget ska rapporteras. Respondenten påminns också vid ett flertal tillfällen om att endast rapportera om sådant som inträffade under det föregående året (2022) och som upplevts som hotfullt.

Av de här skälen är det vid tolkning av resultaten viktigt att ha i åtanke att undersökningen lämpar sig bättre för att studera utvecklingen över tid och

jämföra olika grupper av förtroendevalda, än för att skatta exakta nivåer av utsatthet bland förtroendevalda.

Sammanfattande bedömning av tolkningsutrymmet

I Sverige finns totalt drygt 40 000 politiskt förtroendevalda, som verkar inom olika politiska församlingar och med olika typer av politiska uppdrag (SCB 2020). Av dem ingår ungefär en tredjedel i undersökningens population. Kan resultaten säga något om hela intressepopulationen förtroendevalda, även till exempel fritidspolitiker?

De flesta förtroendevalda i Sverige är så kallade fritidspolitiker. Det innebär att man ägnar sig åt politik vid sidan av sitt vanliga arbete, och att det endast utgår ett mindre arvode, om något alls. Enligt SCB har endast 4 procent i kommunerna hel- eller deltidsvovode, medan motsvarande andel i regionerna är 7 procent (SCB 2020). Även i PTU utövar majoriteten av de förtroendevalda sina uppdrag på fritiden (73,6 procent), medan 16,6 procent gör det på deltid och 9,8 procent på heltid. Att det i PTU är en överrepresentation av förtroendevalda med deltids- och heltidsuppdrag beror på att endast de som är ordinarie ledamöter i fullmäktige och riksdag tillfrågas om att medverka i undersökningen. Det är troligt att dessa politiker utsätts i större utsträckning än politiker som inte ingår i fullmäktige. Om så är fallet kan resultaten inte helt generaliseras till alla politiskt förtroendevalda.

Av de tillfrågade förtroendevalda deltog 59,2 procent i undersökningen. Svarefrekvensen är högre bland kvinnor än bland män, och bland personer i åldern 50 år eller äldre jämfört med personer som är 50 år eller yngre.¹² Vidare är svarefrekvensen också högre bland ledamöter som sitter i kommun- och regionfullmäktige, jämfört med de ledamöter som enbart sitter i riksdagen. Bland de olika partierna är svarefrekvensen högst inom Liberalerna och lägst inom Sverigedemokraterna. Mönstren för svarefrekvensen i den här undersökningen är i stort sett desamma som i föregående undersökningar.

Låg svarefrekvens kan vara ett problem när undergrupper studeras. Det kan bli en sämre representativitet i grupper med låg svarefrekvens, och det blir ett problem om det finns skäl att tro att de som deltar i undersökningen i vissa

¹² Se tabell 4 och 5 i den tekniska rapporten (Brå 2023a) för en översikt över fördelningen av andelen svarande i rapporten respektive andelen i populationen.

avseenden (utsatthet i det här sammanhanget) skiljer sig från dem som inte deltar i undersökningen. I den här undersökningen är svarsfrekvensen lägre i vissa grupper: förtroendevalda i åldern 39 år eller yngre, riksdagsledamöter och förtroendevalda i Sverigedemokraterna. Det viktningsförfarande som används i undersökningen korrigerar dock för de kända delarna av bortfallsfelet, och medför att resultaten blir så representativa som möjligt för populationen som helhet.

Jämförbarhet

Från och med PTU 2021 har en kalibreringsvikt införts i undersökningen, som även kunnat beräknas för PTU 2015–PTU 2019. För PTU 2013 har dock inte den här typen av vikt kunnat beräknas.¹³ Det medför att resultaten för PTU 2013 även fortsättningsvis presenteras oviktade. En analys som gjorts på övriga undersökningsår visar dock att nivåskillnaderna mellan oviktade och viktade resultat är relativt små, och mönstren som framkommer över tid är fortfarande desamma. Då det inte finns någon anledning att anta att det inte skulle vara fallet även vad det gäller PTU 2013, samt på grund av att endast smärre förändringar gjorts i årets enkät jämfört med tidigare års enkäter, anses resultaten vara jämförbara mellan PTU 2013–PTU 2023. Det är dock viktigt att vara försiktig vid analyser av exakta nivåer, samt att ha i åtanke att vissa av undersökningsåren är valår medan övriga undersökta år är mellanliggande år.

Jämförbarhet med andra källor

Jämförelser med andra källor görs generellt inte i den här rapporten. Analyser och fördjupningar av resultaten görs i fristående publikationer (se till exempel Brå 2018 och SKR 2023).

¹³ En utförlig beskrivning av viktningsförfarandet, samt varför viktningsförfarandet inte kunnat användas för PTU 2013, återfinns i den tekniska rapporten (Brå 2023a).

3. Utsatthet bland förtroendevalda

I det här kapitlet redovisas hur vanligt det är att förtroendevalda i Sverige uppger att de blivit utsatta för olika former av hot och trakasserier, våld, skadegörelse och stöld eller korruptionsförsök på grund av sina förtroendeuppdrag, samt vilken typ av händelser det handlar om. I redovisningen av den totala utsattheten ingår dock inte korruptionsförsök. Den avvägningen har gjorts dels på grund av att frågan handlar om händelser där den förtroendevalda själv potentiellt begått en olaglig handling genom att låta sig påverkas, dels på grund av att gränsen för vad som bör anses som korruption kan te sig flytande. Exempelvis kan en förmån vara opassande även om den inte ges för att mottagaren ska agera på ett visst sätt (SKL 2012). Kapitlet redovisar även andelen förtroendevalda som uppger att de har en anhörig som blivit utsatt med anledning av den förtroendevaldas politiska uppdrag.

För att belysa omfattningen av hot och trakasserier ställs den här frågan:

Har du på grund av ditt politiska uppdrag någon gång blivit utsatt för något av följande? Redovisa endast situationer som upplevts som hotfulla.

De händelser som efterfrågas är:

- Hotfullt uttalande öga mot öga
- Hotfullt telefonsamtal
- Hotfullt sms/mms
- Hotfullt brev/vykort
- Hotfull e-post
- Hot/påhopp via sociala medier
- Kapat internetkonto (eller falskt konto skapat i den utsattas namn)
- Uthängd på internet
- Uthängd på affisch/flygblad
- Oönskad vara beställd i den utsattas namn
- Hotfull "gåva"
- Blivit olovligen fotograferad/inspelad
- Obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning
- Falska anmälningar
- Annan hotfull händelse

För att belysa omfattningen av våld, skadegörelse och stöld ställs den här frågan:

Har du på grund av ditt politiska uppdrag någon gång blivit utsatt för något av följande?

De händelser som efterfrågas är:

Slag, spark eller liknande
Knuff eller liknande
Våld med vapen
Anlagd brand/sprängning
Klotter
Stöld
Annan form av skadegörelse
Annan form av våld

För att belysa omfattningen av korruptionsförsök ställs den här frågan:

Har du på grund av ditt politiska uppdrag någon gång blivit utsatt för något av följande?

De händelser som efterfrågas är:

Ett opassande erbjudande om en gåva eller tjänst som syftade till att påverka dig i ditt politiska förtroendeuppdrag
Att en bekant till dig på ett opassande sätt försökt utnyttja er relation för att påverka dig i ditt politiska förtroendeuppdrag

I kapitlet redovisas även hur utsattheten har utvecklats sedan 2012.¹⁴ Mer detaljerade resultat om utsatthet under dessa år för samtliga förtroendevalda, och uppdelat på kvinnor och män, återfinns i tabellerna 3A–3S i appendix (www.bra.se/ptu).

Då en del händelser som efterfrågas i PTU är brott och andra inte, används ordet ”händelser” som benämning i rapporten. Som benämning på den person som utsatt den förtroendevalda för en händelse används genomgående ordet ”förövare”.¹⁵

¹⁴ Med ”utsatthet” menas här de förtroendevaldas självrapporterade utsatthet, i egenskap av förtroendevalda, för de typer av händelser som efterfrågas i undersökningen. Händelserna kan uppfattas som brott och/eller ha upplevts som hotfulla.

¹⁵ Att begreppet ”förövare” används i stället för ”gärningsperson” beror på att det som inträffat inte alltid rör sig om ett brott, och att begreppet ska spegla den förtroendevaldas uppfattning om den person som ligger bakom händelsen.

Vid jämförelser över tid är det viktigt att ha i åtanke att vissa av de undersökta åren är valår, medan vissa år är mellanliggande år. Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar utsattheten bland förtroendevalda i Sveriges politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig över tid.

Total utsatthet

Sammantaget uppgav 29,5 procent av de förtroendevalda att de blev utsatta för någon form av hot och trakasserier, eller våld, skadegörelse och stöld under 2022 (tabell 3.1).¹⁶

Det är en större andel förtroendevalda som uppger att de utsattes under valår (2022, 2018 och 2014), jämfört med övriga år (tabell 3.1). Utsattheten valåret 2022 var mindre än föregående valår 2018, men på ungefär samma nivå som valåret 2014.

Tabell 3.1. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Totalt uppgav 31,0 procent av de kvinnliga förtroendevalda och 28,3 procent av de manliga att de blev utsatta för minst en händelse av hot, trakasserier, våld, skadegörelse eller stöld under 2022 (figur 3.1).

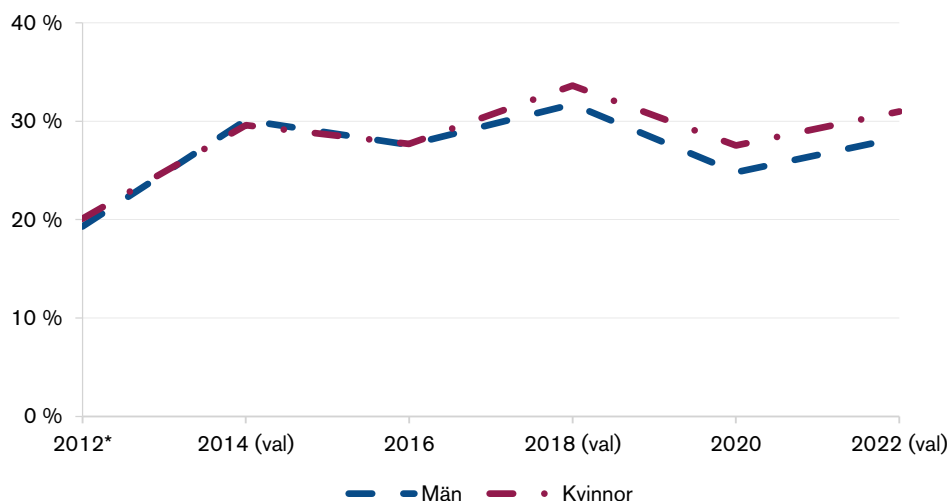
Utvecklingen är likartad för kvinnor och män, men från och med 2018 har kvinnor blivit mer utsatta än män, en skillnad som successivt har blivit större över tid.

För att få en uppfattning om vilka händelser som sker på grund av att det är valår får utsatta förtroendevalda i undersökningen frågan ”Bedömer du att händelsen skedde i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller valkampanj?” om den senaste händelsen.

¹⁶ Observera att korruptionsförsök inte ingår i beräkningen av den totala utsattheten.

Drygt sex av tio händelser (61,6 procent) bedömdes av de utsatta själva ske i huvudsak med anledning av någon valrörelse eller valkampanj. Det framkommer inte någon större skillnad mellan kvinnor och män (62,6 procent jämfört med 60,7 procent)

Figur 3.1. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförloppet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Resultaten visar också att 2,9 procent av de förtroendevalda uppgav att någon anhörig¹⁷ hade blivit utsatt på grund av den förtroendevaldas uppdrag. Tidigare tenderade andelen att vara högre under valår, men för valåret 2022 var andelen lägre än valåret 2018 (3,8 procent) och mer i nivå med andelen det mellanliggande året 2020 (2,8 procent) (tabell 3.2).

¹⁷ I enkäten definieras inte vad som avses med begreppet anhörig, utan det är upp till den förtroendevalda själv att definiera.

Tabell 3.2. Andel (%) förtroendevalda som uppger att en anhörig utsattes under 2012–2022.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	2,1	4,1	3,8	3,8	2,8	2,9

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Upprepad utsatthet

Det är vanligt att de förtroendevalda som utsatts uppger att de blivit utsatta vid upprepade tillfällen. Totalt uppgav 16,4 procent av de som utsattes under 2022 att det skedde vid ett tillfälle (tabell 3.3). Drygt hälften (51,9 procent) utsattes två–fem gånger, medan ungefär en tredjedel (31,7 procent) uppgav att de utsattes sex gånger eller fler. Mönstret har sett likartat ut även tidigare år.

Tabell 3.3. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att de utsattes 1 gång, 2–5 gånger respektive 6 gånger eller fler, under 2012–2022.

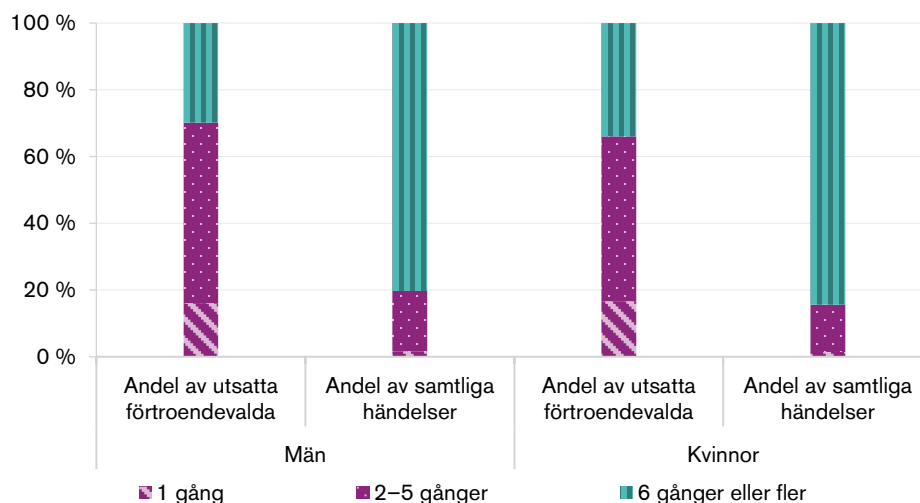
	Andel av utsatta förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
1 gång	19,8	18,8	15,2	15,3	13,6	16,4
2–5 gånger	52,9	50,9	50,6	50,8	52,0	51,9
6 gånger eller fler	27,3	30,3	34,2	33,9	34,4	31,7

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

De förtroendevalda som uppgav att de utsattes sex gånger eller fler blev tillsammans utsatta för 82,3 procent av samtliga händelser som uppgivits under 2022 (se tabell 3B i appendix). Liknande mönster har framkommit även tidigare år.

Andelen förtroendevalda som uppger att de utsattes sex gånger eller fler under 2022 är större bland utsatta kvinnor än bland utsatta män (34,0 procent jämfört med 29,8) (figur 3.2).

Figur 3.2. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes 1 gång, 2–5 gånger respektive 6 gånger eller fler, i förhållande till antal händelser under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Utsatthet i olika åldersgrupper

Resultaten visar att det finns stora skillnader i utsatthet mellan olika åldersgrupper. Yngre förtroendevalda uppger i störst utsträckning att de blivit utsatta. Därefter är andelen mindre ju äldre åldersgrupp som studeras.¹⁸ Av de förtroendevalda som är 29 år eller yngre uppger 44,4 procent att de utsattes under 2022, medan motsvarande andel i den äldsta åldersgruppen (70 år och äldre) är 17,0 procent (tabell 3.4).

Samma mönster har observerats även tidigare år. Över tid ser man dock att andelen utsatta var störst valåret 2018 inom samtliga åldersgrupper, förutom gruppen 29 år och yngre. För den gruppen var utsattheten störst valåret 2014.

¹⁸ Det bör dock noteras att antalet förtroendevalda i åldern 29 år eller yngre är relativt litet jämfört med andra åldersgrupper, men det här sambandet kan även ses i befolkningen i stort, där yngre personer är mer utsatta för brott än äldre (Brå 2023c).

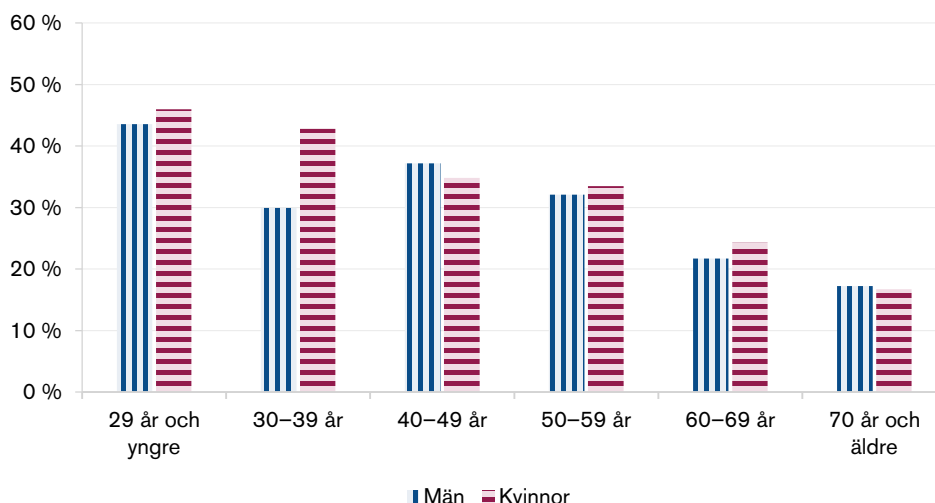
Tabell 3.4. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för de förtroendevaldas ålder.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
29 år och yngre	40,0	50,4	39,7	44,3	39,0	44,4
30–39 år	28,2	38,7	37,5	41,3	37,9	36,2
40–49 år	28,2	35,1	36,5	42,4	35,2	36,1
50–59 år	22,1	28,9	30,5	33,8	29,6	32,7
60–69 år	15,6	21,4	20,3	23,9	19,3	22,8
70 år och äldre	9,9	16,5	14,5	17,5	12,6	17,0

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Andelen förtroendevalda som uppger att de utsattes 2022 är större bland kvinnor än bland män i alla åldersgrupper förutom åldersgruppen 40–49 år där andelen utsatta män är något större samt i den äldsta åldersgruppen, där andelen utsatta kvinnor och män är nästan lika stor (figur 3.3). Störst är skillnaden i åldersgruppen 30–39 år, där andelen utsatta kvinnor är 42,8 procent, jämfört med 29,9 procent bland männen.

Figur 3.3. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och ålder.

Utsatthet bland förtroendevalda med svensk respektive utländsk bakgrund

Totalt uppgav 30,4 procent av de förtroendevalda med utländsk bakgrund¹⁹ att de utsattes under 2022, vilket är nästan samma andel som bland förtroendevalda med svensk bakgrund (29,5 procent) (tabell 3.5). Vid tidigare mättillfällen har skillnaderna varit tydligare, där en större andel förtroendevalda med utländsk bakgrund uppger att de blivit utsatta jämfört med förtroendevalda med svensk bakgrund.

Tidigare år har andelen som uppger att de utsatts varit mindre under de mellanliggande åren, jämfört med under valåren, oavsett bakgrund. Utsattheten bland personer med utländsk bakgrund är dock så pass mycket lägre valåret 2022 jämfört med valåret 2018 att nivån är mer i linje med det mellanliggande året 2020 (29 procent).

Tabell 3.5. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för svensk/utländsk bakgrund.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Svensk bakgrund	19,3	29,5	27,2	31,8	25,6	29,5
Utländsk bakgrund	23,3	34,8	31,7	39,9	29,1	30,4

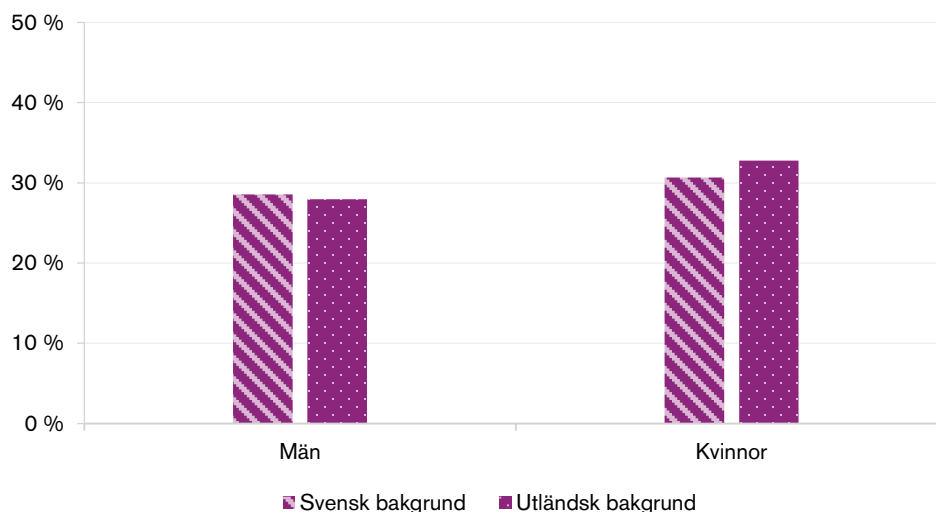
* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

När kvinnor och män studeras separat framkommer att det är en något större andel kvinnor med utländsk bakgrund som uppger att de är utsatta, jämfört med kvinnor med svensk bakgrund (32,8 jämfört med 30,7 procent, figur 3.4). Någon sådan skillnad syns inte alls bland männen, vilket avviker från de tidigare årens resultat då förtroendevalda med utländsk bakgrund i

¹⁹ I undersökningen hade drygt 88,8 procent av de förtroendevalda svensk bakgrund, det vill säga var födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige. Ungefär 11,2 procent av de förtroendevalda hade utländsk bakgrund, det vill säga var själva utrikesfödda eller födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar. Det är inte möjligt att använda den sedvanliga indelningen i tre kategorier (svenskfödda med minst en svenskfödd förälder, svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda respektive utrikesfödda) på grund av att kategorin svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda blir för liten för att analyser ska vara möjliga.

princip alltid har uppgett utsatthet i högre utsträckning än förtroendevalda med svensk bakgrund, både bland kvinnor och bland män.

Figur 3.4. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och svensk/utländsk bakgrund.

Utsatthet utifrån partitillhörighet

Totalt sett är andelen förtroendevalda som uppger att de utsattes 2022 störst inom Miljöpartiet (48,1 procent) och minst inom Kristdemokraterna (23,8 procent) (tabell 3.6). Även Sverigedemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet har en något större andel utsatta än genomsnittet (som är 29,5 procent).

Det här är den andra mätningen i rad som Miljöpartiet uppvisat störst andel. Tidigare har Sverigedemokraterna varit det parti som har störst andel utsatta. Miljöpartiet har dock även tidigare år haft en större andel utsatta än genomsnittet.

Generellt är utsattheten inom partierna större under valåren jämfört med de mellanliggande åren. Det finns dock några partier som inte följer det mönstret lika tydligt. För Kristdemokraterna är andelen utsatta inte högre valåret 2022 än mellanåret 2020. För Sverigedemokraterna syns sedan valet 2018 inte lika stora skillnader mellan valår och mellanliggande år, samtidigt som utsattheten varit lägre de senaste två undersökningsåren. Miljöpartiet

följer generellt sett mönstret med högre utsatthet under valåren, men samtidigt det tycks det ske en generell ökning av andel utsatta över tid.²⁰

Tabell 3.6. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för partitillhörighet.

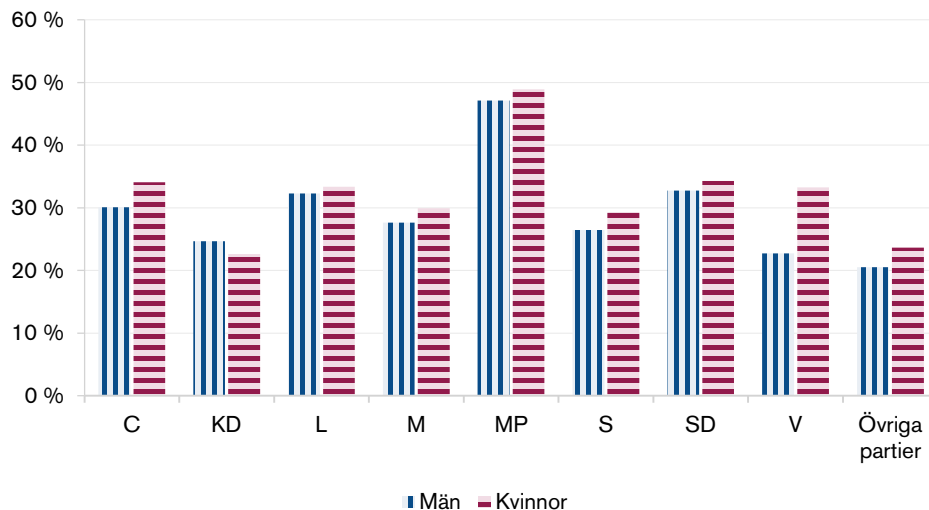
	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
C	17,8	22,8	19,8	26,3	24,6	32,1
KD	17,1	26,3	20,5	22,4	24,3	23,8
L	17,3	31,4	26,4	32,5	27,2	32,8
M	20,1	32,5	26,0	30,5	27,1	28,5
MP	25,6	28,3	33,1	38,7	32,7	48,1
S	17,7	25,0	26,2	32,4	23,8	27,9
SD	42,5	51,2	45,1	46,1	31,2	33,2
V	24,4	35,5	31,6	35,1	26,3	28,5
Övr. partier	13,2	24,0	23,0	23,6	20,2	21,7

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Andelen kvinnor som uppger att de utsatts är större än motsvarande andel män inom samtliga partier, förutom inom Kristdemokraterna, där män är något mer utsatta än kvinnor (figur 3.5). Störst skillnad i utsatthet mellan kvinnor och män är det inom Vänsterpartiet, där 33,3 procent av kvinnorna och 22,7 procent av männen uppger att de utsattes under 2022. Fördelningen har förändrats något från år till år, men generellt är det en större andel kvinnor som uppger utsatthet inom de flesta partierna.

²⁰ Om hänsyn tas till det faktiska antalet förtroendevalda som har utsatts inom respektive parti är Socialdemokraterna och Moderaterna mest utsatta; nästan hälften av samtliga utsatta (48 procent) tillhör något av dessa två partier.

Figur 3.5. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och partitillhörighet.

Andel av de utsatta förtroendevalda som uppger att de utsattes sex gånger eller fler under 2022 var störst inom Centerpartiet, där andelen var 34,2 procent (tabell 3.7). Andelen utsatta som uppgav det här var minst inom Vänsterpartiet (25,8 procent). För de andra partierna var variationen väldigt liten, där var det mellan 30,2 och 32,5 procent som uppgav att de utsattes sex gånger eller fler.

Tabell 3.7. Fördelning över andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att de utsattes 1 gång, 2–5 gånger respektive 6 gånger eller fler, under 2022. Särredovisning för partitillhörighet.

	1 gång	2-5 gånger	6 gånger eller fler
C	17,1	48,7	34,2
KD	17,8	50,8	31,5
L	16,1	51,4	32,5
MP	18,1	49,9	32,0
M	18,3	51,4	30,2
S	15,8	52,8	31,5
SD	14,7	53,7	31,7
V	17,2	57,0	25,8
Övr. partier	11,7	43,0	45,2

Utsatthet utifrån politisk församling

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ. Drygt nio av tio (92,2 procent) förtroendevalda som ingår i PTU är ledamöter i kommunfullmäktige; det är den största av de politiska församlingarna sett till antal förtroendevalda. Regionfullmäktige är regionernas högsta beslutande organ, medan riksdagen är det högsta beslutande organet i landet. I PTU 2023 har 13,1 procent av de förtroendevalda sina uppdrag i regionfullmäktige, medan 1,6 procent är riksdagsledamöter.²¹

Utsattheten ser olika ut för ledamöterna i de tre politiska församlingarna. Den största utsattheten rapporteras av riksdagsledamöter där 61,9 procent uppger att de under 2022 utsattes i sin egenskap av förtroendevalda (tabell 3.8). Bland förtroendevalda i regionfullmäktige låg utsattheten för samma period på 39,1 procent. Minst andel utsatta finns i kommunfullmäktige där 28,9 procent uppger att de utsattes för någon händelse i sin roll som förtroendevald.

Tabell 3.8. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för politisk församling.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Kommunfullmäktige	18,9	29,2	26,8	31,9	25,4	28,9
Regionfullmäktige	25,2	39,5	35,5	40,4	32,1	39,1
Riksdagen	59,1	67,5	68,8	71,2	67,3	61,9

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Inom samtliga tre politiska församlingar är andelen som uppger att de utsatts generellt sett större under valåren jämfört med de mellanliggande åren, men utsattheten under 2022 är lägre än föregående valår 2018. Nedgången är

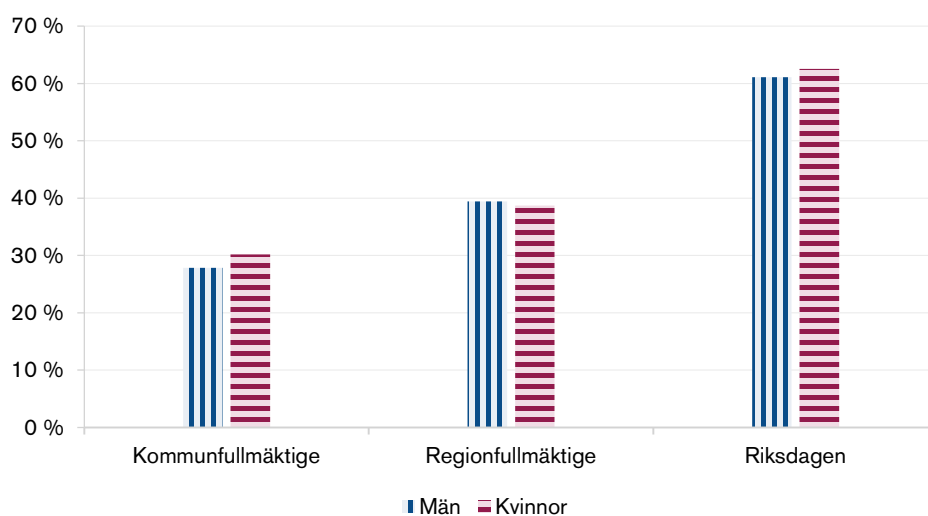
²¹ När den förtroendevalda har uppdrag i flera politiska församlingar kan det vara svårt att veta vilken politisk församling som eventuell utsatthet ska förknippas med. Därför återfinns samtliga förtroendevalda med uppdrag i kommunfullmäktige i den redovisningsgrupp som heter kommunfullmäktige, även om dessa förtroendevalda också har uppdrag i en annan politisk församling. Detsamma gäller för regionfullmäktige och riksdag. Det innebär att samma förtroendevalda kan förekomma i flera av redovisningsgrupperna.

tydligare sett till riksdagen (9,3 procent lägre) än till kommun- respektive regionfullmäktige (3,0 respektive 1,3 procentenheter).

Ledamöter inom regionfullmäktige (61,3 procent) och kommunfullmäktige (62,1 procent) bedömde i större utsträckning att den senaste händelsen som de utsattes för skedde i samband med en valrörelse eller en valkampanj jämfört med riksdagsledamöter (40,2 procent).

Andelen kvinnor i kommunfullmäktige som uppger att de utsattes 2022 är något större än andelen män (30,2 jämfört med 27,8 procent) (figur 3.6). Även bland ledamöter i riksdagen är utsattheten aningen större bland kvinnor än bland män (62,5 procent jämfört med 61,1). Bland förtroendevalda i regionfullmäktige är utsattheten i princip lika stor bland kvinnliga ledamöter som bland manliga (cirka 38,7 respektive 39,4 procent vardera). För kommunfullmäktige och regionfullmäktige är mönstren snarlika de från tidigare år, men för ledamöter i riksdagen avviker de här resultaten något, det brukar i stället vara en större andel utsatta bland de manliga riksdagsledamöterna (se tabell 3D i appendix).

Figur 3.6. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och politisk församling.

Utsatthet utifrån uppdragets typ, befattning och omfattning

I varje kommun och region finns en beslutande församling: fullmäktige. Fullmäktige tillsätter i sin tur en styrelse, vars främsta uppgift är att leda och

samordna förvaltningen och ha uppsikt över nämndernas verksamhet (kommunallag 2017:725).

En förtroendevald kan inneha flera och olika typer av befattningar inom fullmäktige, styrelsen och de nämnder som han eller hon har uppdrag i. Befattningen kan vara antingen ordförande, vice ordförande, ordinarie ledamot eller ersättare. Namnen på nämnderna, och vad som ingår i dem, varierar mellan olika kommuner och regioner. Gemensamt är dock ansvaret för centrala funktioner i samhället. Utbildningsnämnden (eller liknande) ansvarar för skolfrågor, socialnämnden (eller liknande) ansvarar för individ- och familjeomsorgen, och så vidare. Det innebär att utsattheten inte kan kopplas direkt till en specifik nämnd eller typ av uppdrag. Resultaten ger dock en god indikation på om en viss typ av nämnd eller position är förknippad med en ökad risk att bli utsatt.

Förtroendevalda inom kommun- och regionfullmäktige fick ange vilka av de förutbestämda kategorierna av politiska förtroendeuppdrag som de hade, eller vilka som mest liknade de uppdrag som de hade, under 2022.

Utsattheten hos förtroendevalda kan variera beroende på vilken typ av uppdrag och vilken position inom uppdraget den förtroendevalda har. Utsattheten kan också skifta beroende på uppdragets omfattning.

Utsatthet utifrån typ av uppdrag

Den andel som uppger att de utsatts skiljer sig åt mellan förtroendevalda med olika uppdrag, och mellan olika positioner inom uppdraget. Det är en större andel förtroendevalda med uppdrag i kommun- eller regionstyrelse som uppgav utsatthet jämfört med förtroendevalda i fullmäktige (36,6 jämfört med 29,5 procent) (tabell 3.9). Även här gäller att utsattheten generellt är högre under valåren jämfört med de mellanliggande åren. För både förtroendevalda inom kommun- eller regionstyrelse respektive fullmäktige var utsattheten valåret 2022 mindre än valåret 2018. För fullmäktige var utsattheten dock på ungefär samma nivå som valåret 2014, medan utsattheten bland förtroendevalda inom kommun- eller regionstyrelse var högre valåret 2022.

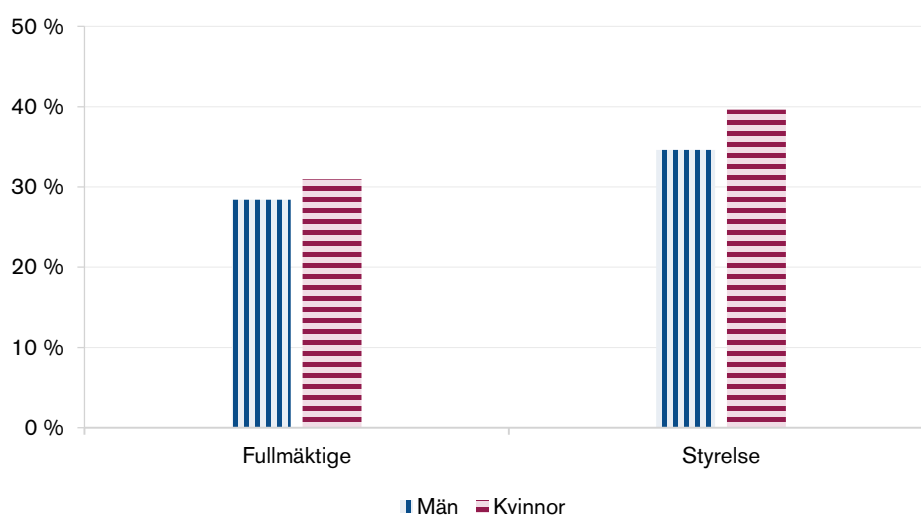
Tabell 3.9 Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för uppdrag.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Fullmäktige	18,8	29,7	27,2	32,2	25,1	29,5
Styrelse	24,3	34,7	34,0	38,4	33,2	36,6

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförloppet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Andelen utsatta är större bland kvinnor än bland män i både styrelse och fullmäktige (figur 3.7).

Figur 3.7. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och uppdrag.

Den nämnd (eller motsvarande), av samtliga nämnder i kommuner och regioner, där andelen utsatta är störst är hälso- och sjukvårdsnämnden (38,8 procent) och lägst är plan- och byggnämnden (26,7 procent) (tabell 3.10). Mönstret har sett likartat ut även tidigare år.

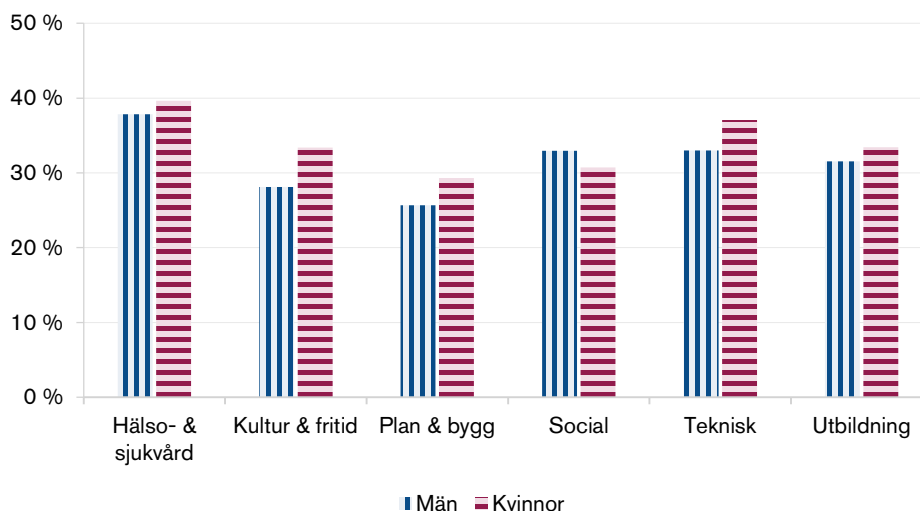
Tabell 3.10. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för nämnd.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Hälso- & sjukvård	22,4	34,3	32,0	39,7	32,2	38,8
Kultur & fritid	17,8	31,0	28,4	35,9	24,7	30,3
Plan & bygg	18,8	28,5	27,1	29,9	23,4	26,7
Social	19,9	31,1	28,0	33,9	29,0	31,7
Teknisk	19,5	33,0	28,6	33,6	23,2	34,0
Utbildning	20,6	29,4	29,0	33,8	27,0	32,5

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Bland både kvinnor och män var utsattheten 2022 störst för dem som sitter i hälso- och sjukvårdsnämnden (37,9 procent för män, och 39,6 procent för kvinnor) (figur 3.8). Så har det sett ut vid i princip alla mättillfällen (se tabell 3E_2 och 3E_3 i appendix).

Figur 3.8. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och nämnd.

Utsatthet utifrån position inom uppdraget

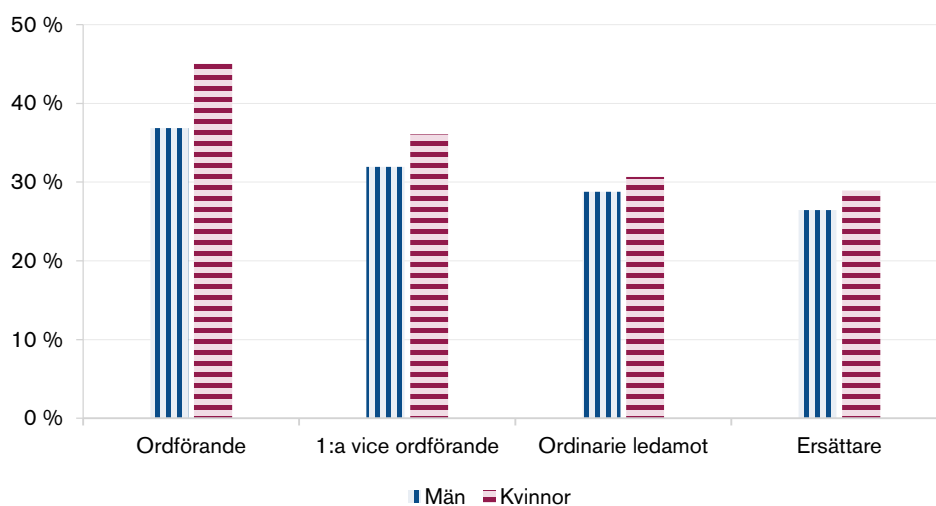
Den position som är mest utsatt är ordförandeposten, där 40,2 procent uppger att de har utsatts för någon av de händelser som efterfrågas i PTU (tabell 3.11). Den position som är minst utsatt är posten som ersättare, där 27,6 procent uppger att de utsattes under 2022. Det mönstret har observerats även tidigare år. Oavsett position var utsattheten större under de tre valåren 2014, 2018 och 2022, jämfört med de mellanliggande åren.

Tabell 3.11. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för position inom uppdraget.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Ordförande	30,7	39,5	38,7	43,1	38,2	40,2
1:a vice ordförande	22,6	32,7	30,9	34,7	26,9	33,6
Ordinarie ledamot	18,4	29,6	27,1	32,4	25,3	29,6
Ersättare	16,5	27,4	24,6	29,1	24,2	27,6

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Figur 3.9. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och position inom uppdraget.

Mönstret ser likartat ut för både kvinnor och män, dock är det en större andel av kvinnorna än männen som utsatts inom respektive position (figur 3.9). Både för kvinnor och för män är det även tidigare år förtroendevalda som innehar ordförandeposter som i störst utsträckning uppger att de utsatts (se tabell 3E_2 och 3E_3 i appendix).

Utsatthet utifrån uppdragets omfattning

Förutom i antalet förtroendeuppdrag kan det politiska engagemanget också mätas i den tid som läggs på förtroendeuppdraget: antingen på fritiden eller på tid motsvarande en deltids- eller heltidstjänst. Majoriteten av de förtroendevalda som ingår i undersökningen sina uppdrag på fritiden (73,6 procent), medan 16,6 procent är deltidspolitiker och 9,8 procent heltidspolitiker.

Det är 7,8 procent av heltidspolitikerna som endast har uppdrag i riksdagen. Eftersom riksdagsledamöter utövar sina uppdrag på heltid inkluderas endast ledamöter som har uppdrag i kommun- eller regionfullmäktige i analysen av utsatthet utifrån uppdragets omfattning.²²

Bland förtroendevalda som utövade sina uppdrag på heltid i kommun- eller regionfullmäktige uppger 54,7 procent att de blev utsatta under 2022 (tabell 3.12). Bland deltidspolitikerna och fritidspolitikerna uppger 36,5 respektive 23,4 procent detsamma. Det här mönstret har även framkommit i samtliga tidigare undersökningar. Sett över tid gäller att oavsett omfattning på uppdraget är utsattheten högre under valåren än under de mellanliggande åren.

Det finns vissa skillnader när de utsatta får frågan om ifall den senaste händelsen var kopplad till en valkampanj. De utsatta som i störst grad angav det här var fritidspolitiker (66,9 procent, jämfört med 54,4 respektive 53,1 procent bland utsatta som är förtroendevalda på heltid respektive deltid).

²² Utsattheten bland förtroendevalda i riksdagen redovisas i avsnittet *Utsatthet utifrån politisk församling* ovan.

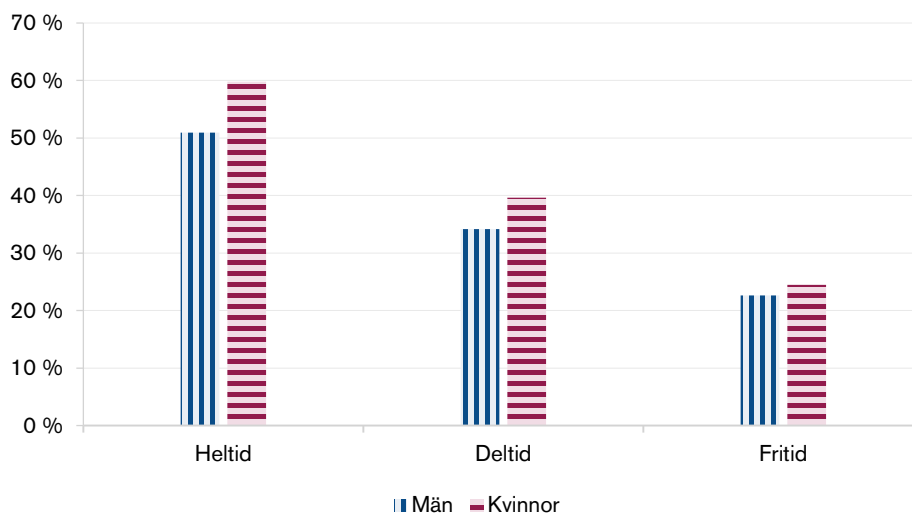
Tabell 3.12. Andel (%) förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för uppdragets omfattning.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Heltid	52,0	57,6	53,5	61,5	53,4	54,7
Deltid	27,9	34,7	34,6	40,4	31,5	36,5
Fritid	12,9	24,3	20,2	25,9	18,2	23,4

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Det är en större andel av kvinnorna än männen som utsatts oavsett uppdragets omfattning, men könsskillnaden är störst bland deltidspolitiker (39,6 jämfört med 34,2 procent) (figur 3.10). För heltids- och deltidspolitiker har mönstret i stort sett varit detsamma förgående år, men för de som utövar sitt uppdrag på fritiden har inga könsskillnader framkommit tidigare år.

Figur 3.10. Andel (%) förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och uppdragets omfattning.

Utsatthet i olika delar av landet

Utsatthet i olika kommungrupper

Andelen utsatta förtroendevalda med uppdrag inom kommunfullmäktige var störst i storstadskommunerna (Stockholm, Göteborg och Malmö), där ungefär hälften (52,2 procent) av de förtroendevalda uppgav att de hade blivit utsatta (tabell 3.13).²³ Även i pendlingskommuner nära storstäderna samt landets andra större städer har en större andel utsatta än övriga kommuner. Andelen utsatta var minst i pendlingskommuner nära större städer, och pendlingskommuner nära mindre städer/tätorter (24,1 respektive 21,3 procent vardera).

Tabell 3.13. Andel (%) förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för kommungrupp.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Storstäder	39,1	60,2	52,3	53,4	47,2	52,2
Pendlingskommun nära storstad	17,7	33,4	31,5	39,0	30,2	32,6
Större stad	25,7	37,5	31,6	40,5	32,2	35,5
Pendlingskommun nära större stad	16,5	25,2	22,3	26,8	21,6	24,1
Lågpendlingskommun nära större stad	18,1	28,2	23,0	28,6	25,5	27,0
Mindre stad/tätort	22,2	32,1	30,9	34,3	24,1	32,6
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	14,5	21,9	22,5	27,9	20,5	21,3
Landsbygdskommun	18,8	25,7	26,8	25,5	23,3	29,4
Landsbygdskommun med besöksnäring	17,7	22,6	22,6	25,8	23,5	26,0

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

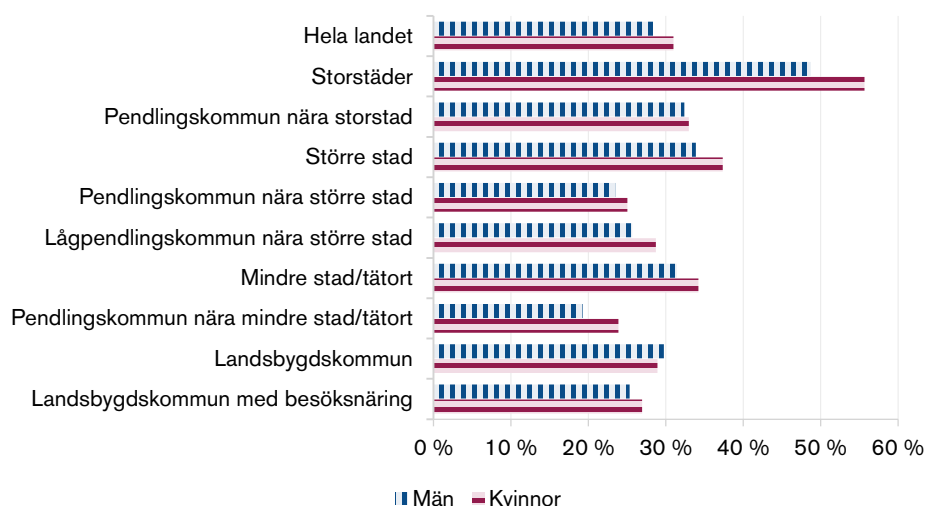
Mönstret har sett likartat ut samtliga tidigare år. Samtliga kommungrupper följer mer eller mindre det mönstret över tid att utsattheten är högre under valår än under mellanliggande år. När de utsatta förtroendevalda tillfrågas om de relaterar den senaste händelsen till valrörelsen är det en något större

²³ Kommungrupperingen baseras på befolknings- och näringsstruktur, och delar in Sveriges kommuner i nio olika grupper. För mer information, se SKR 2022. Resultaten för kommungrupper baseras på förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige. Redovisningen inkluderar inte riksdagsledamöter eftersom dessa representerar landet som helhet.

andel utsatta förtroendevalda i storstäder och storstadsnära kommuner som uppger att den senaste händelsen relateras till valrörelsen jämfört med utsatta förtroendevalda i större städer och kommuner nära större stad och ytterligare något lägre i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

Andelen utsatta kvinnor är större än andelen utsatta män i samtliga kommungrupper förutom landsbygdskommuner (figur 3.11). Störst skillnad mellan könen finns i storstäder, där 55,7 procent av de förtroendevalda kvinnorna och 48,7 procent av de förtroendevalda männen uppger att de blev utsatta under 2022.

Figur 3.11. Andel (%) förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och kommungrupp.

Utsatthet i olika län

Totalt sett är Blekinge, Gotland och Stockholm de län som har störst andel utsatta i kommun- och regionfullmäktige (38,6 procent för Gotland och 37,5 respektive 34,4 procent för Blekinges respektive Stockholms län) (tabell 3.14).²⁴ Södermanland och Kronobergs län är de län som har minst andel utsatta förtroendevalda (20,0 respektive 21,1 procent).

Vid en jämförelse över tid framkommer att Gotland, Stockholm och Blekinge län har haft en stor andel utsatta även tidigare år. Samma tydliga mönster

²⁴ Resultaten på länsnivå baseras på förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige. Redovisningen inkluderar inte riksdagsledamöter eftersom dessa representerar landet som helhet.

över tid vad det gäller län med liten andel utsatta har dock inte kunnat observeras.

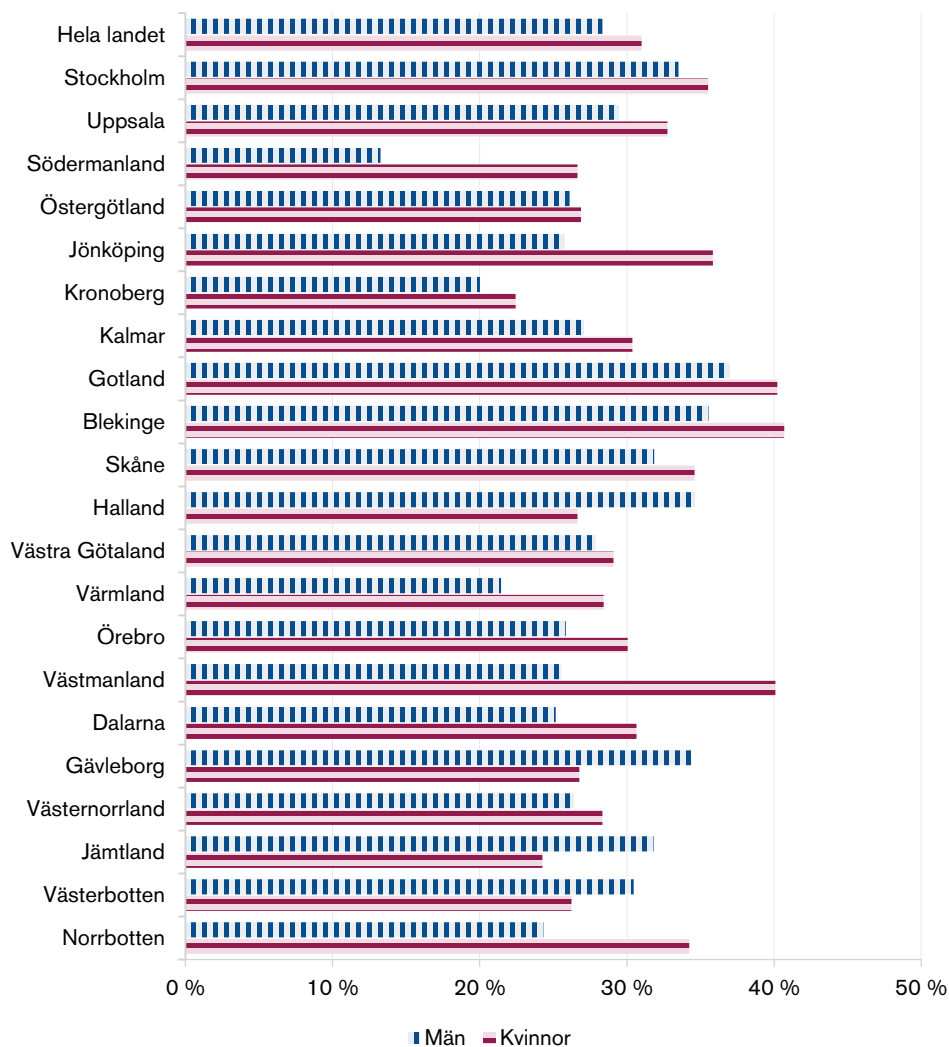
Tabell 3.14. Andel (%) förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för län.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Stockholm	22,6	38,3	35,8	44,2	35,6	34,4
Uppsala	15,1	33,6	26,8	32,9	22,9	30,9
Södermanland	17,3	29,5	23,2	30,4	18,9	20,0
Östergötland	16,6	22,9	21,0	25,1	19,5	26,4
Jönköping	14,5	25,4	23,1	23,9	19,9	29,5
Kronoberg	17,5	25,5	26,0	27,9	29,6	21,1
Kalmar	19,3	25,9	27,4	30,8	25,4	28,6
Gotland	26,7	34,0	38,0	43,5	36,1	38,6
Blekinge	27,6	37,2	38,8	39,1	37,3	37,5
Skåne	22,8	34,4	31,0	34,1	27,1	33,0
Halland	14,4	21,9	27,6	27,5	24,1	30,8
Västra Götaland	18,7	29,1	27,1	33,5	24,4	28,4
Värmland	13,8	21,0	22,9	26,1	23,9	24,7
Örebro	18,3	29,0	20,4	26,7	26,0	27,9
Västmanland	16,4	28,1	25,1	34,1	30,5	32,3
Dalarna	16,1	26,0	24,1	28,3	21,1	27,5
Gävleborg	20,6	32,9	29,3	35,4	25,1	31,2
Västernorrland	18,8	25,9	25,7	29,1	18,1	27,3
Jämtland	21,2	29,4	26,0	39,2	29,5	28,5
Västerbotten	20,2	24,8	24,9	32,6	25,1	28,4
Norrbottn	20,9	30,7	30,8	29,2	25,0	28,6

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Utsattheten är större bland kvinnor än bland män i de flesta län. I Västerbotten, Jämtland, Gävleborg och Halland är dock andelen utsatta män större än andelen utsatta kvinnor (figur 3.12).

Figur 3.12. Andel (%) förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och län.

Utsatthet inom olika polisregioner

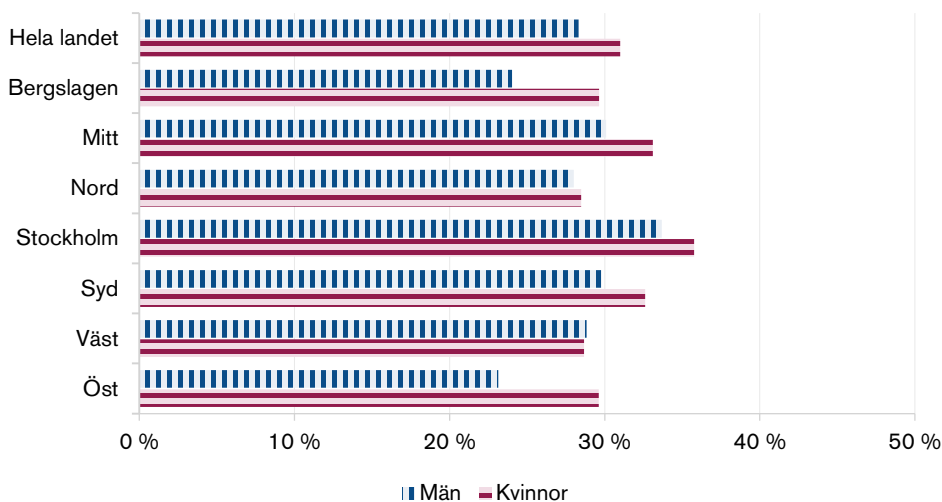
Utsattheten bland förtroendevalda 2022 var störst i polisregion Stockholm (som även inkluderar Gotlands län), medan den var minst i region Öst (34,6 respektive 26,0 procent) (tabell 3.15). Det mönstret har framkommit även tidigare år.

Tabell 3.15. Andel (%) förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige som uppger att de utsattes under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för polisregion.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Bergslagen	15,9	25,1	22,7	27,1	23,4	26,6
Mitt	17,4	31,6	27,2	34,2	26,1	31,4
Nord	20,3	27,6	27,0	32,0	24,3	28,2
Stockholm	22,9	38,1	35,9	44,1	35,6	34,6
Syd	21,9	31,7	30,4	33,1	28,3	31,0
Väst	18,1	28,0	27,2	32,6	24,3	28,8
Öst	16,0	25,5	22,3	26,0	19,5	26,0

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförloppet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Figur 3.13. Andel (%) förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige som uppger att de utsattes under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och polisregion.

I nästan samtliga polisregioner är andelen kvinnor som uppger att de utsatts större än andelen män. Det är bara i polisregion Nord och Väst där andelen utsatta kvinnor och män är på samma nivå (figur 3.13). Skillnaden mellan kvinnor och män är störst i polisregion Öst, där andelen utsatta kvinnor är 29,6 procent medan motsvarande andel för männen är 23,2 procent. Även

polisregion Bergslagen uppvisar en relativt stor könsskillnad; andelen utsatta kvinnor 2022 var 29,6 procent medan andelen män var 24,0 procent. 2020 var könsskillnaderna i stället större i polisregion Mitt och Stockholm (se tabell 3I i appendix).

Utsatthet kopplat till aktivitet på internet och sociala medier samt till att vara omtalad i medier och känd bland allmänheten

Politiker ska synas och finnas tillgängliga för medborgarna, och sociala medier är ett snabbt och enkelt sätt för både politiker och väljare att kommunicera. Därför är det också en arena där utsatthet förekommer. Det finns ett samband mellan i vilken utsträckning förtroendevalda är aktiva i sociala medier och deras utsatthet via dessa medier (Brå 2014b).

Aktiv på internet och sociala medier

Totalt sett bedömde 6,5 procent av samtliga förtroendevalda att de i mycket stor utsträckning var aktiva på internet eller i sociala medier (exempelvis genom blogg, hemsida, chattforum, Facebook eller Twitter²⁵) under 2022, medan 23,6 procent bedömde att de var aktiva i ganska stor utsträckning och 27,8 procent i ganska liten utsträckning. Vidare bedömde 26,3 procent att de var aktiva i mycket liten utsträckning medan 15,9 procent uppgav att de inte var aktiva alls på internet eller i sociala medier. Graden av aktivitet på sociala medier 2022 är snarlik vad de förtroendevalda uppgav även tidigare år. Andelen som uppger att de inte alls är aktiva på sociala medier minskar dock över tid. Det framkommer inte några tydliga könsskillnader.

De som i störst utsträckning uppgav att de har varit aktiva var också de som i störst utsträckning uppgav att de blivit utsatta. Drygt sex av tio (61,3 procent) av de förtroendevalda som varit aktiva i mycket stor utsträckning utsattes för minst en händelse under 2022 (tabell 3.16). Även de som varit aktiva i ganska stor utsträckning var mer utsatta (45,7 procent) än genomsnittet (29,5 procent). Det kan jämföras med förtroendevalda som uppgav att de inte alls varit aktiva i sociala medier, där 12,2 procent uppger att de blivit utsatta. Dock är de förtroendevalda som varit mycket aktiva en liten grupp jämfört med övriga kategorier. Det mönstret har varit likartat även tidigare år. Generellt sett är utsattheten större under valåren, oavsett hur aktiv man är på internet eller sociala medier.

²⁵ Sociala medier-plattformens namnbyte från Twitter till X skedde först efter datainsamlingen, därför stod det Twitter i enkätfrågan.

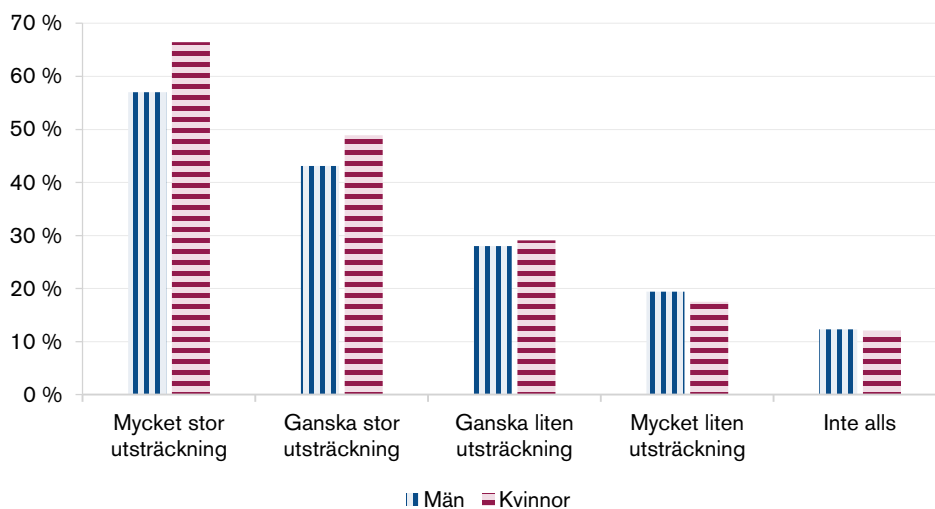
Tabell 3.16. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022 utifrån grad av aktivitet på internet/sociala medier.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Mycket stor utsträckning	56,5	62,1	60,7	65,0	59,9	61,3
Ganska stor utsträckning	36,0	43,9	43,3	48,1	42,8	45,7
Ganska liten utsträckning	21,7	25,9	25,0	29,6	25,7	28,5
Mycket liten utsträckning	14,1	18,8	15,5	20,5	16,1	18,6
Inte alls	9,2	12,9	13,1	13,8	9,7	12,2

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförloppet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Samma mönster framkommer både för kvinnor och för män när resultaten särredovisas för kön (figur 3.14). Det är dock en större andel av kvinnor som i mycket stor utsträckning är aktiva på internet eller sociala medier som uppger att de utsattes under 2022, jämfört med motsvarande andel bland männen (66,4 respektive 57,0 procent).

Figur 3.14. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022 utifrån grad av aktivitet på internet/sociala medier. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Även bland dem som i ganska stor utsträckning är aktiva på internet och sociala medier uppger kvinnor en större utsatthet än männen (48,9 procent jämfört med 43,1 procent). Dessa könsskillnader har framkommit även

tidigare år (se tabell 3J i appendix). Bland dem som bara använder sociala medier i liten utsträckning eller inte alls syns inte någon tydlig könsskillnad i utsatthet.

Omskriven eller omtalad i medier

När det gäller i vilken grad de förtroendevalda uppfattar att de är omskrivna eller omtalade i medier, uppger 3,3 procent att de uppfattar sig som omskrivna i mycket stor utsträckning och 15,5 procent att de uppfattar sig som omskrivna i ganska stor utsträckning. Vidare uppger 26,5 procent att de uppfattar sig som omskrivna i ganska liten utsträckning och nästan en tredjedel (31,3 procent) att de uppfattar sig som omskrivna i mycket liten utsträckning. Drygt var femte förtroendevald (23,4 procent) uppger att de inte är omskrivna i medier alls. Totalt sett är det en större andel kvinnor än män som uppger att de inte var omskrivna i medier alls under 2022, eller som uppfattar sig vara omskrivna i mycket liten utsträckning.

Utsattheten är betydligt större bland de förtroendevalda som uppger att de är omskrivna eller omtalade i medier i mycket stor eller ganska stor utsträckning. Bland dem som uppgett det här i mycket stor utsträckning blev 70,9 procent utsatta under 2022, medan motsvarande andel är 52,7 procent bland dem som i ganska stor utsträckning är omskrivna eller omtalade i medier (tabell 3.17). Bland dem som inte alls varit omskrivna eller omtalade i medier är andelen utsatta 13,0 procent.

Tabell 3.17. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022 utifrån i hur stor utsträckning den förtroendevalda är omskriven/omtalad i medier.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Mycket stor utsträckning	61,4	64,2	69,9	71,4	76,8	70,9
Ganska stor utsträckning	37,4	48,7	52,3	55,0	50,3	52,7
Ganska liten utsträckning	19,8	30,6	28,8	36,3	31,0	35,4
Mycket liten utsträckning	9,4	18,6	15,3	23,4	15,2	21,2
Inte alls	4,2	12,0	8,4	14,0	7,9	13,0

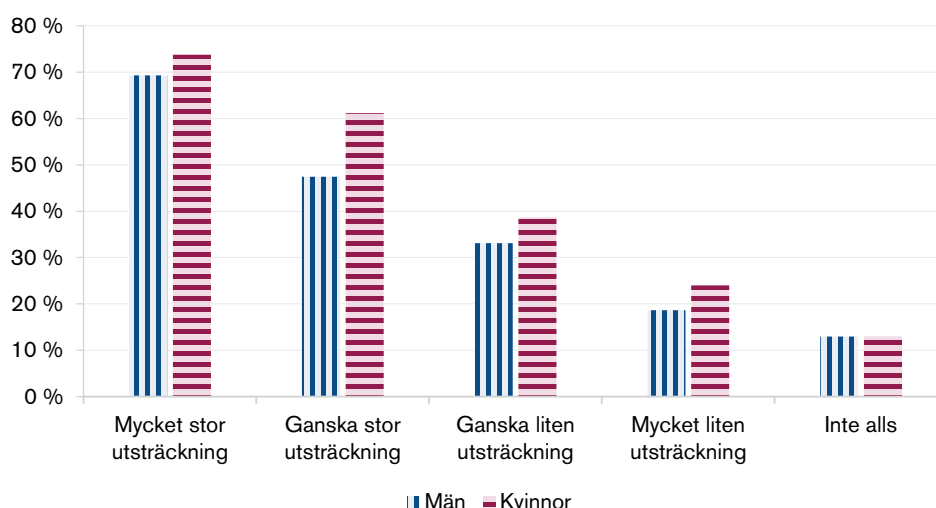
* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

De som i stor utsträckning är omskrivna eller omtalade i media har en stor utsatthet oavsett om det är valår eller mellanår. Så det är framförallt bland

förtroendevalda som i liten utsträckning eller inte alls är omskrivna eller omtalade i media som utsattheten är större under valår.

Mönstret framkommer både bland kvinnor och bland män (figur 3.15). Det finns dock en tydlig könsskillnad, för oavsett i vilken grad den förtroendevalda är omskriven eller omtalad i medier, är andelen utsatta större bland kvinnor än bland män. Exempelvis uppger 73,8 procent av kvinnor som i mycket stor utsträckning är omskrivna eller omtalade i medier att de utsattes under 2022, medan motsvarande andel bland män är 69,3 procent. Det är bara i gruppen med förtroendevalda som inte alls varit omskrivna eller omtalade i medier som det inte framkommer några könsskillnader. Även tidigare år har dessa könsskillnader framkommit (se tabell 3J i appendix).

Figur 3.15. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022 utifrån i hur stor utsträckning den förtroendevalda är omskriven/omtalad i medier. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Känd bland allmänheten

De förtroendevalda fick även uppge i vilken utsträckning de bedömer att de är kända hos allmänheten. Vanligast var att de förtroendevalda är kända hos allmänheten i ganska liten utsträckning (38,6 procent) eller i ganska stor utsträckning (33,6 procent). Det är 5,3 procent som upplever sig som kända i mycket stor utsträckning medan 19,1 procent upplever sig som kända i mycket liten utsträckning. Slutligen uppger 3,3 procent att de upplever att de inte alls är kända hos allmänheten. Tidigare år har fördelningen varit ungefär

densamma. Det är en något större andel kvinnor som uppger att de i mycket liten utsträckning är kända av allmänheten, medan det är en något större andel män som uppger att de i ganska stor respektive mycket stor utsträckning är kända av allmänheten.

Utsattheten är större bland förtroendevalda som bedömer att de är kända av allmänheten i mycket stor eller ganska stor utsträckning (45,1 respektive 35,2 procent) än bland dem som bedömer att de är kända i mycket liten utsträckning (21,1 procent) eller inte alls (15,7 procent) (tabell 3.18). Dock är det få personer totalt sett som uppgett att de inte alls är kända hos allmänheten. Mönstret har varit likartat även tidigare år.

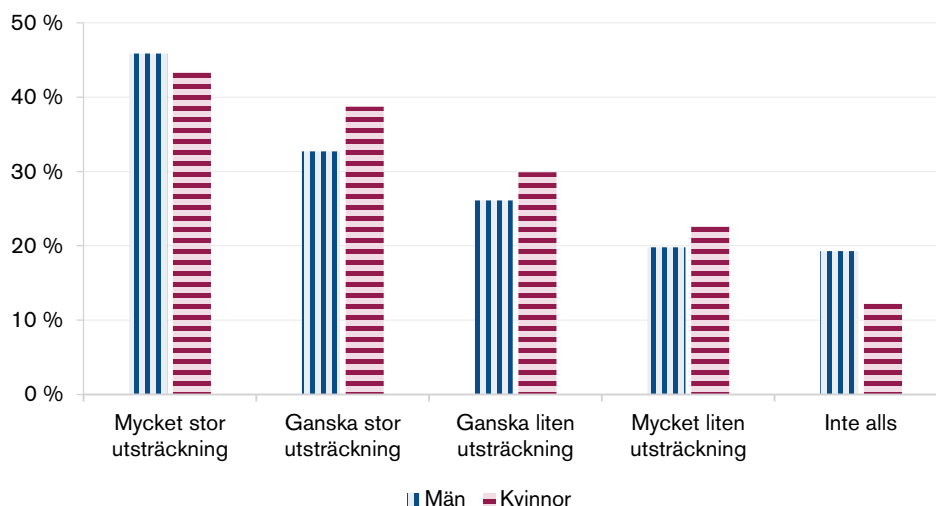
Tabell 3.18. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2012–2022 utifrån i hur stor utsträckning den förtroendevalda är känd bland allmänheten.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	19,6	29,9	27,6	32,6	26,0	29,5
Mycket stor utsträckning	31,1	40,8	41,7	48,1	42,5	45,1
Ganska stor utsträckning	22,8	32,1	31,4	37,8	32,2	35,2
Ganska liten utsträckning	14,8	27,6	23,2	29,3	22,5	27,8
Mycket liten utsträckning	9,3	21,4	15,7	23,2	15,0	21,1
Inte alls	11,1	15,7	12,8	20,9	11,5	15,7

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Bland de som är kända hos allmänheten i störst utsträckning (mycket stor) respektive minst utsträckning (inte alls) är utsattheten större bland män än kvinnor (figur 3.16). Medan bland de som är kända i mycket liten till ganska stor utsträckning är utsattheten större bland kvinnor än bland män. Dessa könsskillnader har framkommit även tidigare år (se tabell 3J i appendix).

Figur 3.16. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes under 2022 utifrån i hur stor utsträckning den förtroendevalda är känd bland allmänheten. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Utsatthet för hot och trakasserier

År 2022 uppgav var fjärde förtroendevald (28,3 procent) att de blivit utsatta för någon form av hot och trakasserier på grund av sitt förtroendeuppdrag (tabell 3.19). Sammantaget handlar det om drygt 2 100 förtroendevalda som uppger att de utsatts för ungefär 22 000 händelser av hot och trakasserier.

Sett över tid är utsattheten för hot och trakasserier större under valåren jämfört med under de mellanliggande åren. Andelen valåret 2022 (28,3 procent) är lägre än valåret 2019 (31,6 procent) men ungefär samma som valåret 2014 (28,8 procent).

När de som utsatts för hot och trakasserier får frågan om de relaterar (den senaste) händelsen till valrörelsen svarar man att så är fallet i 61,1 procent av fallen. Att bli utsatt för ett hotfullt uttalande öga mot öga var betydligt vanligare bland de händelser som förknippas med en valrörelse (29,2 procent) än bland de händelser som inte förknippas med någon valrörelse (9,9 procent).

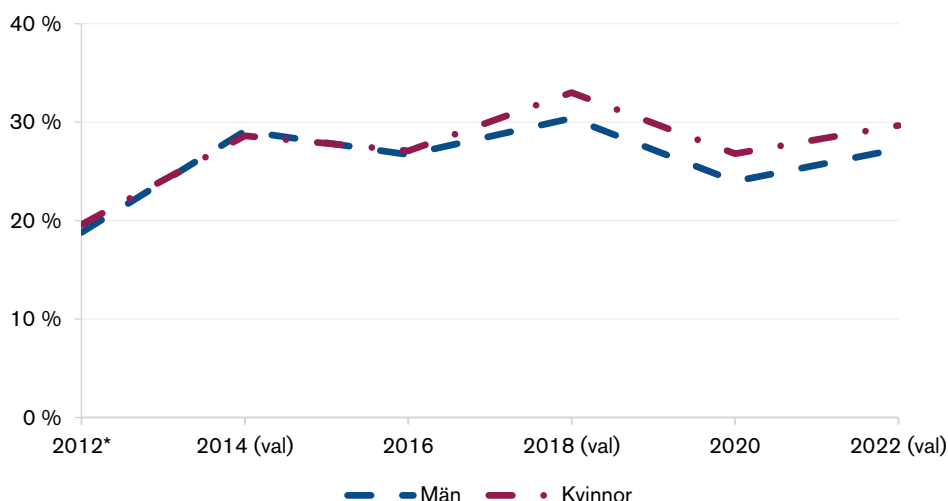
Tabell 3.19. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes för hot och trakasserier under 2012–2022.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Hot och trakasserier	19,1	28,8	26,8	31,6	25,2	28,3

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Totalt uppgav 29,7 procent av de förtroendevalda kvinnorna och 27,3 procent av männen att de utsattes för hot och trakasserier under 2022 (figur 3.17). Utvecklingen över tid har sett likadant ut för både kvinnor och män, dock uppkom en könsskillnad 2018 som inte framkommit tidigare, en skillnad som kvarstod även 2020 och 2022.

Figur 3.17. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes för hot och trakasserier under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

I tabell 3K i appendix redovisas de olika former av hot och trakasserier som efterfrågas i enkäten, samt andelen utsatta per år för respektive händelse. Den vanligaste händelsen 2022 var, i likhet med tidigare år, hot och påhopp via sociala medier, vilket 16,4 procent av de förtroendevalda uppgav att de

utsatts för. Näst vanligast var att den förtroendevalda blivit utsatt för ett hotfullt uttalande öga mot öga (9,6 procent).

För de flesta typerna av hot och trakasserier är andelen utsatta större under valåren jämfört med under de mellanliggande åren. Det blir särskilt tydligt när det gäller de som uppger att de mötts av ett hotfullt uttalande öga mot öga, där andelen utsatta var 4,5 procent under 2020 och 9,6 procent under valåret 2022. Det beror sannolikt på att förtroendevalda är ute och samtalar med människor mer frekvent under ett valår.

Bland både kvinnor och män är hot och påhopp via sociala medier vanligast. Totalt uppger 16,9 procent av kvinnorna och 15,9 procent av männen att de utsattes för det här under 2022. Även tidigare år har det varit den vanligaste typen av händelse som förtroendevalda utsätts för.

Utsatthet för våld, skadegörelse och stöld

Totalt uppgav 5,3 procent av de förtroendevalda att de utsattes för våld, skadegörelse eller stöld²⁶ under 2022 (tabell 3.20). Totalt handlar det om 370 personer som uppger att de utsattes för knappt 1 800 händelser av våld, skadegörelse eller stöld under 2022.

Sett över tid har andelen utsatta för våld, skadegörelse eller stöld varit större under valåren, jämfört med under de mellanliggande åren. När de utsatta förtroendevalda tillfrågas om (den senaste) händelsen av våld, skadegörelse eller stöld förknippas med valrörelsen svarar man i 68,6 procent av fallen att så var fallet.

Tabell 3.20. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes för våld, skadegörelse och stöld under 2012–2022.

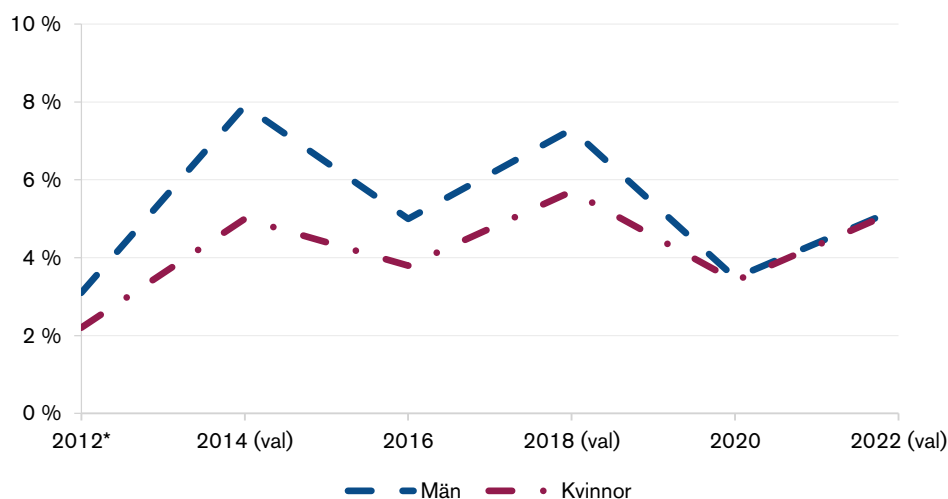
	Andel bland samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Våld, skadegörelse och stöld	2,7	6,6	4,5	6,6	3,4	5,3

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

²⁶ Stöld kan i sammanhanget handla om exempelvis post som har stulits från förtroendevaldas brevlådor.

Utsattheten för våld, skadegörelse och stöld är i princip lika stor bland manliga förtroendevalda som bland kvinnliga (5,3 procent respektive 5,2 procent). Inte heller under föregående undersökningsår, 2020, syntes någon könsskillnad. Men innan dess var andelen utsatta större bland män än bland kvinnor (figur 3.18).

Figur 3.18. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes för våld, skadegörelse och stöld under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktning förfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

I tabell 3L i appendix redovisas de olika former av våld, skadegörelse och stöld som efterfrågas i enkäten, samt andel utsatta per år för respektive händelse. Bland dem som utsattes för våld, skadegörelse eller stöld 2022 var det vanligast att de utsattes för någon form av våld mot person (49,3 procent av de utsatta).²⁷ Det var vanligare bland utsatta män än bland utsatta kvinnor (55,4 jämfört med 41,6 procent). Den vanligast förekommande formen av våld mot person är knuffar och liknande. Det är betydligt mer ovanligt att man uppger att man blivit utsatt för grövre våld i form av slag, sparkar eller liknande, eller våld med vapen. Det är följaktligen också mycket ovanligt med sådana fysiska skador att den som utsatts behöver uppsöka sjuk- och tandvård. Mönstret är likartat över tid, och framkommer för både kvinnor och män.

²⁷ I våld mot person ingår slag, spark, knuff eller liknande, våld med vapen eller annan form av våld.

När det gäller de typer av skadegörelse som efterfrågas i undersökningen var kategorin annan skadegörelse vanligast förekommande. Totalt uppgav 2,2 procent av de förtroendevalda att de utsattes för det under 2022. Det kan då handla om exempelvis sönderskurna bildäck eller krossade rutor på fordon eller hem.

Utsatthet för korruptionsförsök

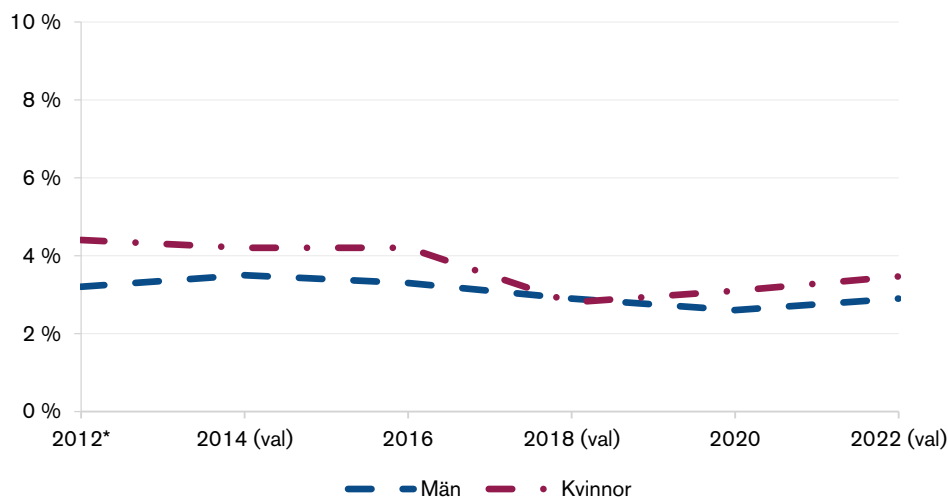
Sammantaget uppgav 3,1 procent av de förtroendevalda att de utsattes för någon form av korruptionsförsök under 2022 (tabell 3.21). Andelen utsatta är något mindre de senare åren (2018–2022), jämfört med de första undersökningsåren (2012–2016).

Tabell 3.21. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes för korruptionsförsök under 2012–2022.

	Andel bland samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014	2016	2018	2020	2022
		(val)		(val)		(val)
Korruptionsförsök	3,7	3,8	3,7	2,9	2,8	3,1

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Figur 3.19. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de utsattes för korruptionsförsök under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

I tabell 3M i appendix redovisas de två former av korruptionsförsök som efterfrågas i enkäten, samt andel utsatta per år för respektive händelse.

Vänskapskorruption – att någon i den förtroendevaldas närhet försökt utnyttja deras relation för någon form av fördel – är den form av korruptionsförsök som flest förtroendevalda uppger att de utsatts för (2,7 procent). I en stor del av fallen var den som försökte utnyttja relationen en ytligt bekant till den förtroendevalda. Det var mindre vanligt att det var en vän, en anhörig, en annan förtroendevald eller en kollega som försökte påverka den förtroendevalda genom deras relation. I många fall uppger de förtroendevalda som utsatts för vänskapskorruption att personen ville åstadkomma någon form av agerande eller aktivitet, eller få tillgång till information.

Vidare uppgav 1,2 procent av de förtroendevalda att de under 2022 fick ett opassande erbjudande om en gåva eller tjänst, det vill säga att den förtroendevalda utsattes för mutförsök. Oftast handlade det då om en måltid, ett förmånligt köp eller någon form av tjänst. Det var mindre vanligt att det opassande erbjudandet handlade om ett förmånligt köp, pengar, föremål eller förmånlig försäljning. I många fall uppger de förtroendevalda som fått ett opassande erbjudande att personen ville åstadkomma någon form av agerande eller aktivitet, eller belöna ett agerande eller passivitet.

Sammanhang, förövare och motiv

I PTU ombeds de förtroendevalda som utsatts för hot och trakasserier och/eller våld, skadegörelse och stöld att redogöra närmare för den senaste händelsen som de utsattes för under 2022 i sin egenskap av förtroendevald.²⁸ De förtroendevalda som utsatts för händelser inom båda dessa kategorier får redogöra närmare för den senaste händelsen inom båda kategorierna. Den typ av händelse som flest redogör för är hot eller påhopp via sociala medier, och det är också dessa händelser som är vanligast totalt sett. Det innebär att redovisningen av de senaste händelserna kan antas väl representera förtroendevaldas utsatthet generellt.

Resultaten som presenteras här utgår från totalt 2 327 händelser under 2022. Av händelserna gäller 84,0 procent hot och trakasserier och 16,0 procent våld, skadegörelse eller stöld. Eftersom händelserna av våld, skadegörelse och

²⁸ Se kapitlet *Metod* för ett resonemang om varför just den senaste händelsen efterfrågas.

stöld är relativt få görs ingen särredovisning av dessa, utan samtliga händelser ingår tillsammans i redovisningen.

Händelser som upplevs som skrämmande

Hälften av händelserna som skedde under 2022 uppfattades av de utsatta som inte särskilt skrämmande (49,8 procent), medan 17,3 procent av händelserna inte uppfattades som skrämmande alls (tabell 3.22). Samtidigt uppfattades var fjärde (28,2 procent) händelse som ganska skrämmande, medan 4,7 procent av händelserna uppfattades som mycket skrämmande.

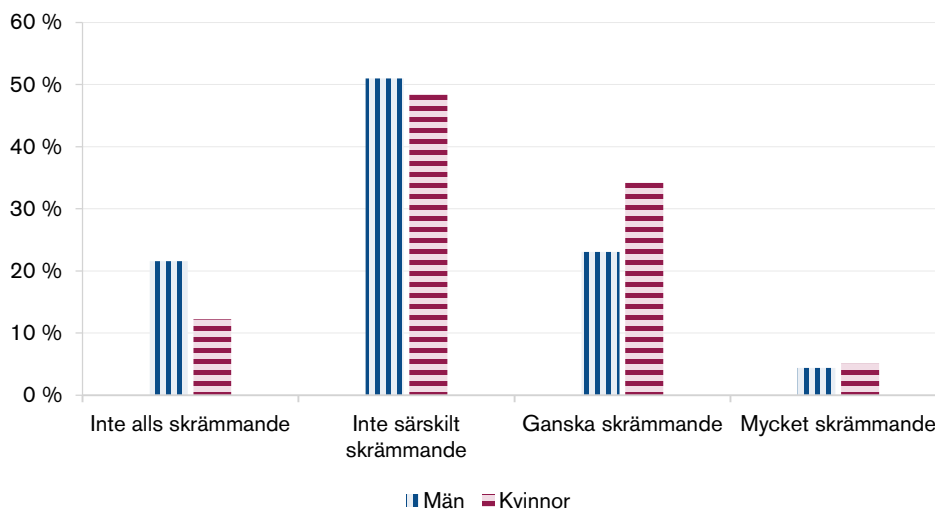
Sett över tid har andelen händelser som upplevs som ganska eller mycket skrämmande varit större under valåren, jämfört med under de mellanliggande åren. Andelen som uppfattade händelsen som ganska eller mycket skrämmande var lägre valåret 2022 än föregående två valår. Det var inte så stor skillnad i andel händelser som de utsatta förtroendevalda förknippade med valrörelsen som uppfattades som ganska eller mycket skrämmande, jämfört med händelser som inte förknippades med valrörelsen (33,5 respektive 31,8 procent).

Tabell 3.22. Fördelning (%) av hur skrämmande den senaste händelsen under 2012–2022 upplevdes.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Inte alls skrämmande	19,1	16,0	16,5	16,6	17,8	17,3
Inte särskilt skrämmande	49,7	47,3	49,9	47,0	52,5	49,8
Ganska skrämmande	25,9	31,2	27,7	30,5	24,3	28,2
Mycket skrämmande	5,3	5,5	5,8	5,9	5,4	4,7

Det framkommer vissa tydliga könsskillnader: en större andel händelser som var riktade mot män än mot kvinnor upplevdes som inte skrämmande alls (21,5 respektive 12,2 procent) (figur 3.20). Samtidigt är det en större andel händelser som riktades mot kvinnor som upplevdes som ganska skrämmande, jämfört med motsvarande andel för händelser som var riktade mot män (34,2 respektive 23,1 procent).

Figur 3.20. Fördelning (%) av hur skrämmande den senaste händelsen under 2022 upplevdes. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

När och var händelserna sker

Ett politiskt förtroendeuppdrag är inte klart avgränsat i tid och rum, och inte heller är de händelser som drabbar politiker alltid begränsade till någon särskild tid eller plats. I undersökningen ställs mer detaljerade frågor om den senaste händelsen som de förtroendevalda utsattes för, bland annat när på året den inträffade.

De förtroendevalda som utsatts fick frågan om de upplevde att utsattheten var värre under någon särskild månad, antingen genom att det skedde flera händelser eller genom att händelserna uppfattades som allvarigare. För 43,9 procent av händelserna uppgav de utsatta att det stämde, och bland dessa uppgav hälften (50,1 procent) att utsattheten var värst under valmånaden december.²⁹

Vid 29 procent av samtliga 2 557 händelser var förövaren fysiskt närvarande, vilket är en lägre andel jämfört med föregående valår (2018, då

²⁹ De utsatta får även frågan om vilken månad den senaste händelsen inträffade, men eftersom de resultaten av naturliga skäl får slagsida mot den senare delen av året är det svårt att veta vad den egentligen säger. För 2022 var det vanligast att uppges att händelsen inträffat i december (28,6 procent).

andelen var 46 procent).³⁰ Vid 57 procent av händelserna 2022 riktades händelsen mot manliga förtroendevalda, medan 43 procent av händelserna riktades mot kvinnliga förtroendevalda. Könsfördelningen har sett ungefär likadan ut även tidigare år.

De förtroendevalda som utsattes för en händelse där förövaren var fysiskt närvarande fick i enkäten svara på i vilket sammanhang som händelsen ägde rum. I de fall förövaren var fysiskt närvarande var det vanligast att händelsen inträffade i samband med utövandet av förtroendeuppdraget, vilket var fallet vid 66,3 procent av händelserna 2022 (se tabell 3O i appendix). Näst vanligast var att händelsen skedde under fritiden vilket var fallet vid 29,6 procent av händelserna. Medan 4,2 procent av händelserna skedde under arbetstid vid annat arbete än det politiska förtroendeuppdraget. Samma mönster framkom även under 2014 och 2018, som också var ett valår.

År 2022 var det ingen direkt skillnad mellan män och kvinnor i hur stor andel av händelserna som skedde i samband med förtroendeuppdraget respektive på fritiden.

Den utsattas relation till förövaren

Många gånger utsätts förtroendevalda av en anonym föröväre, men den som utsatts kan ändå ha en uppfattning om förövaren. Det här avsnittet bygger på de förtroendevaldas *upplevelse eller bedömning* av förövaren/förövarna vid den senaste händelsen.³¹

Vid 47,0 procent av händelserna var förövaren okänd eller anonym för den förtroendevalda som utsattes (till exempel vid hot och trakasserier som sker via sociala medier eller e-post) (tabell 3.23). Vid drygt var fjärde händelse (26,2 procent) kände den utsatta till vem förövaren var. Vid ungefär 6,6 procent av händelserna kände den utsatta förövaren väl, medan det vid 6,0 procent av händelserna uppges att den utsatta endast kände till förövaren på grund av att denne redan tidigare utsatt den förtroendevalda.

³⁰ Det handlar då om händelser som rör slag, spark, knuff eller liknande, våld med vapen eller annan form av våld samt hotfullt uttalande öga mot öga, att de förtroendevalda blivit olovligen fotograferade/inspelade eller blivit utsatta för obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning. Totalt handlar det om 738 händelser.

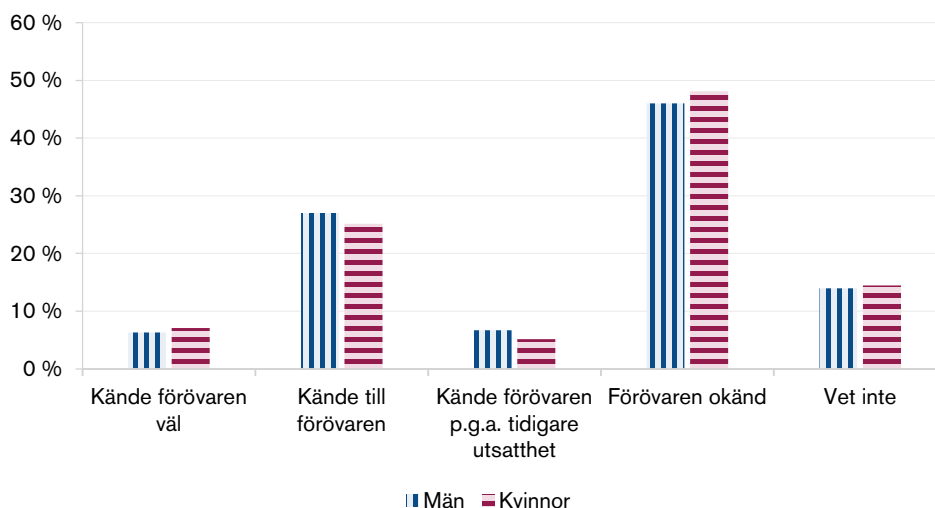
³¹ Frågorna om antal föröväre och förövärens kön och ålder fanns inte med i PTU 2013, vilket innebär att det inte är möjligt att göra någon jämförelse med 2012.

Tabell 3.23. Fördelning (%) av relation mellan utsatt och förövare vid händelser under 2012–2022.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Kände förövaren väl	11,4	8,7	8,8	7,5	10,7	6,6
Kände till förövaren	27,8	23,5	25,6	23,3	29,1	26,2
Kände förövaren p.g.a. tidigare utsatthet	6,7	6,1	7,0	6,9	8,5	6,0
Förövaren okänd	43,2	44,4	39,8	46,5	36,6	47,0
Vet inte	11,0	17,3	18,8	15,9	15,1	14,2

Mönstret har sett likartat ut även tidigare år, och det framkommer inga tydliga skillnader mellan kvinnor och män (figur 3.21).

Figur 3.21. Fördelning (%) av relation mellan utsatt och förövare vid händelser under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Vid 22,7 procent av händelserna uppger de förtroendevalda att de även tidigare har utsatts av samma förövare (se tabell 3O i appendix). Det framkommer inga tydliga skillnader mellan kvinnor och män.

Antal förövare

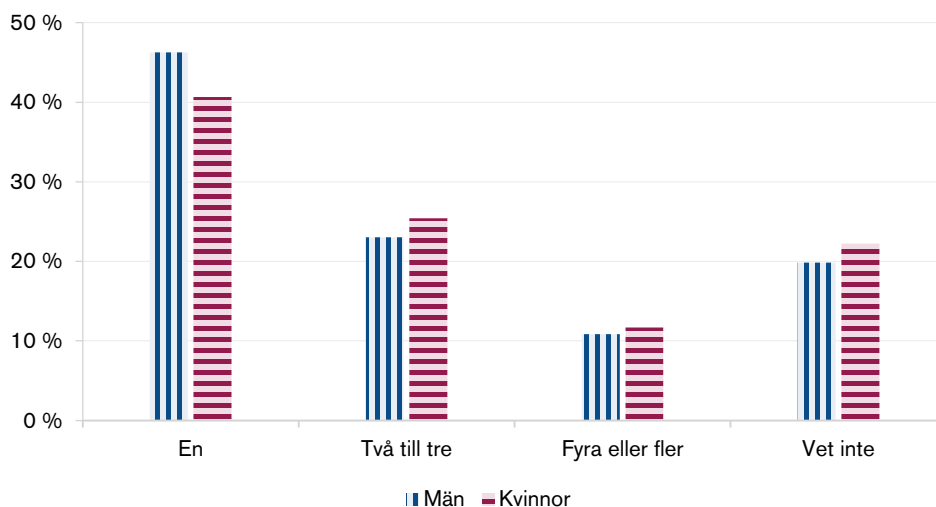
Vid många av händelserna rör det sig om en ensam förövare (43,8 procent) eller två till tre förövare (24,1 procent) (tabell 3.24).³² Vid 11,2 procent av händelserna var förövarna fyra eller fler. I ungefär en femtedel av händelserna (20,9 procent) kunde den som utsattes inte uppskatta hur många förövare som var inblandade. Det mönstret har framkommit även tidigare år.

Tabell 3.24. Fördelning (%) av antal förövare vid händelser under 2012–2022.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
En	..	43,8	35,3	41,3	37,7	43,8
Två till tre	..	27,5	18,9	24,3	23,5	24,1
Fyra eller fler	..	18,8	10,6	15,0	9,0	11,2
Vet inte	..	9,9	35,3	19,3	29,8	20,9

Med (..) menas att uppgiften inte finns tillgänglig eller inte redovisas.

Figur 3.22. Fördelning (%) av antal förövare vid händelser under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

³² Frågan ställdes till dem som utsattes när förövaren var fysiskt närvarande och som utsattes för något av följande: slag, spark eller liknande, knuff eller liknande, våld med vapen eller annan form av våld, hotfullt uttalande öga mot öga, olovlig fotografering/inspelning, obehagligt besök, förföljelse eller kartläggning.

Det rörde sig om en ensam förövare i en större andel av de händelser som riktades mot manliga förtroendevalda jämfört med händelserna som riktades mot kvinnor (46,3 respektive 40,6 procent, se figur 3.22).

Förövarens kön och ålder

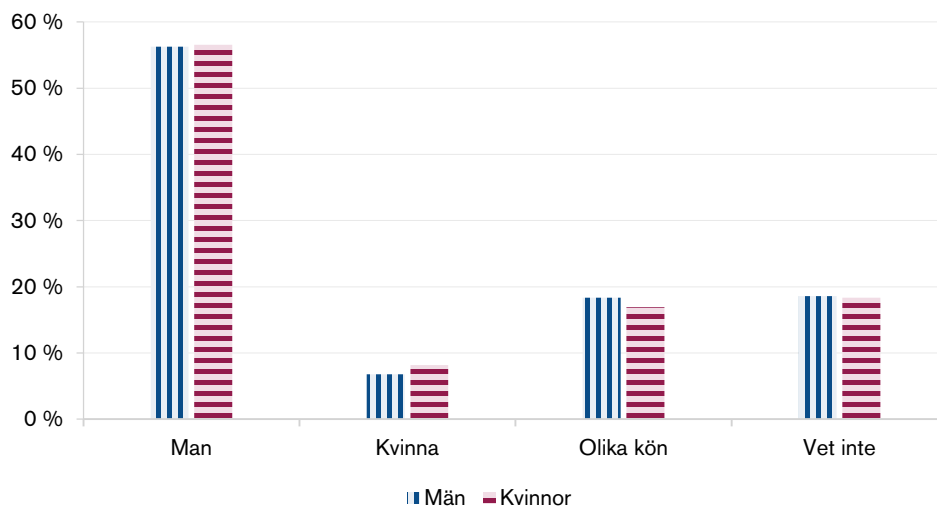
Det vanligaste var att förövaren/förövarna var en man eller flera män (det var fallet vid 56,4 procent av händelserna 2022), medan det i 7,4 procent av händelserna uppgavs vara en kvinna eller flera kvinnor (tabell 3.25). I 17,7 procent av händelserna var förövarna både män och kvinnor. I 18,5 procent av händelserna kunde den som utsattes inte avgöra förövarens/förövarnas kön. Fördelningen har sett i princip likadan ut även tidigare år.

Tabell 3.25. Fördelning (%) av förövarens kön vid händelser under 2012–2022.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Man	..	58,1	55,0	55,4	51,5	56,4
Kvinna	..	8,6	8,8	9,4	9,0	7,4
Olika kön	..	14,9	13,8	17,4	20,5	17,7
Vet inte	..	18,4	22,3	17,8	19,1	18,5

Med (..) menas att uppgiften inte finns tillgänglig eller inte redovisas.

Figur 3.23. Fördelning (%) av förövarens kön vid händelser under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Mönstret vad det gäller förövarens kön är snarlikt oavsett om den utsatta förtroendevalda är en man eller kvinna (figur 3.23).

När det gäller förövarens eller förövarnas ålder kunde den uppskattas i 78,5 procent av händelserna (tabell 3.26). Vanligast var att förövaren/förövarna var 45–64 år (det var fallet vid 33,1 procent av händelserna) eller 25–44 år (19,3 procent). Vid 10,1 procent av händelserna var förövaren/förövarna 65 år eller äldre, och vid 7,7 procent av händelserna uppgav den förtroendevalda som utsattes att förövaren var yngre än 25 år. Vid 8,2 procent av händelserna var det flera gärningspersoner med blandade åldrar. Mönstret som framkommer i årets undersökning är ungefär detsamma som tidigare år.

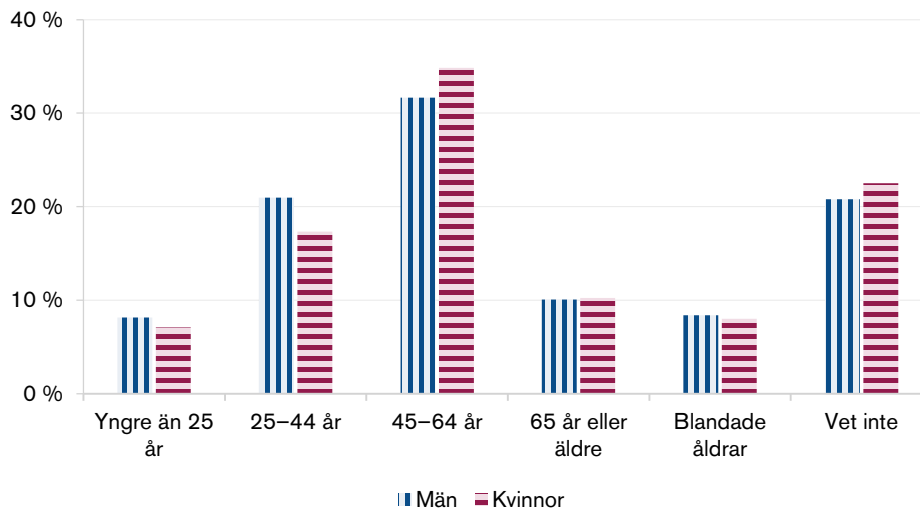
Tabell 3.26. Fördelning (%) av förövarens ålder vid händelser under 2012–2022.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Yngre än 25 år	..	10,2	4,6	7,9	2,7	7,7
25–44 år	..	22,7	22,3	23,3	16,6	19,3
45–64 år	..	29,3	29,1	30,6	34,2	33,1
65 år eller äldre	..	9,2	7,9	8,9	10,7	10,1
Blandade åldrar	..	8,6	9,7	9,0	11,5	8,2
Vet inte	..	20,0	26,4	20,3	24,3	21,5

Med (..) menas att uppgiften inte finns tillgänglig eller inte redovisas.

Utsatta kvinnor uppgav något oftare att förövaren var 45–64 år jämfört med män (34,9 jämfört med 31,7 procent), medan män oftare än kvinnor uppgav att förövaren var 25–44 år (21,0 respektive 17,3 procent) (figur 3.24).

Figur 3.24. Fördelning (%) av förövarens ålder vid händelser under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Typ av förövare

Utsatta förtroendevalda tillfrågades om de uppfattade förövaren som tillhörande någon av fem förvalda kategorier.³³ Det vanligast förekommande är att förövaren uppfattas vara en förargad medborgare, vilket uppgavs i 40,2 procent av händelserna (tabell 3.27). Det näst vanligaste är att förövaren uppfattas som en rättshaverist (17,4 procent). Vidare uppges förövaren vara en annan förtroendevald i 16,5 procent av händelserna. Det handlar då främst om förtroendevalda från ett annat parti än det egna. I 1,2 procent av händelserna uppfattades förövaren vara en näringsidkare. Den andel som inte uppfattade förövaren som tillhörande någon av nämnda kategorier uppgick till 13,5 procent, medan 11,3 procent inte hade någon uppfattning alls. Sett över tid har den förtroendevaldas uppfattning om förövaren följt det mönstret.

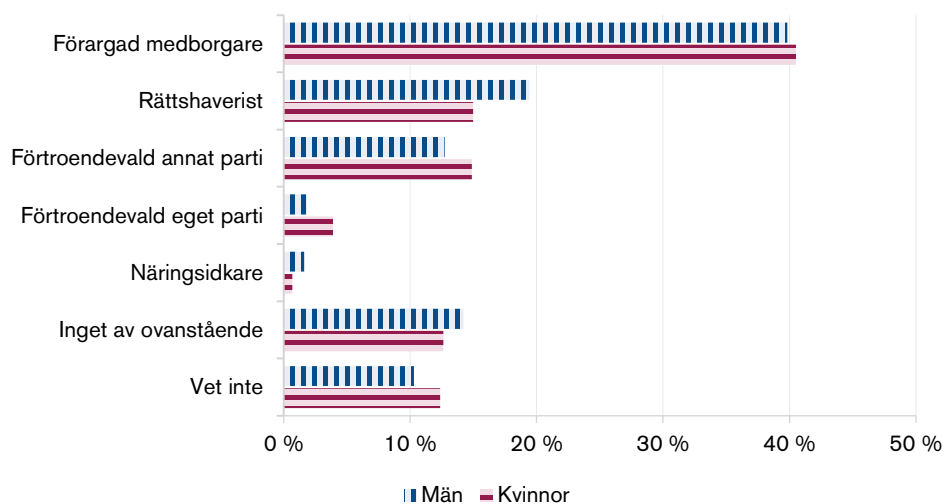
³³ De utsatta ombads välja det svarsalternativ som bäst beskriver förövaren/förövarna.

Tabell 3.27. Fördelning (%) av typ av förövare vid händelser under 2012–2022.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Förargad medborgare	33,7	33,7	36,0	36,6	37,8	40,2
Rättshaverist	24,9	23,7	24,2	21,4	21,8	17,4
Förtroendevald annat parti	10,4	11,3	11,3	12,3	13,5	13,7
Förtroendevald eget parti	4,4	4,1	4,2	3,3	3,9	2,8
Näringsidkare	2,3	1,2	1,3	1,2	1,8	1,2
Inget av ovanstående	11,0	11,8	10,2	12,2	11,0	13,5
Vet inte	13,3	14,2	12,7	12,9	10,1	11,3

Det är en större andel av kvinnorna än av männen som uppger att förövaren var en annan förtroendevald, antingen från ett annat parti eller från det egna partiet (totalt 18,8 respektive 14,6 procent) (figur 3.25). Samtidigt är det en större andel av männen än av kvinnorna som uppger att förövaren var en rättshaverist (19,4 respektive 15,0 procent). Dessa könsskillnader har framkommit även tidigare år (se tabell 3P i appendix).

Figur 3.25. Fördelning (%) av typ av förövare vid händelser under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Förövarens grupptillhörighet

Utsatta förtroendevalda har också tillfrågats om de uppfattat förövaren som medlem i någon gruppering eller organisation.³⁴ En tredjedel uppfattade inte förövaren som medlem i någon av de förvalda grupperna eller organisationerna (33,4 procent), eller hade ingen uppfattning (17,9 procent) (tabell 3.28). Det beror troligtvis på att en stor andel av förövarna uppfattas vara enskilda individer (förargade medborgare eller rättshaverister), och de tillhör då ingen speciell gruppering.³⁵

Tabell 3.28. Fördelning (%) av förövarens grupptillhörighet vid händelser under 2012–2022.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Högerextremistisk/rasistisk grupp	12,3	17,4	20,5	22,3	15,3	17,4
Vänsterextremistisk grupp	6,9	14,9	9,9	12,0	9,9	7,6
Lokal aktionsgrupp bildad med anledning av särskild politisk fråga	9,4	6,6	9,2	5,4	8,8	5,4
Intresseorganisation	5,4	3,0	4,3	3,1	3,4	2,0
Kriminellt nätverk/gruppering	1,5	1,8	1,1	2,0	1,1	0,8
Miljö- eller djurrättsgrupp	1,0	0,8	0,6	0,9	1,1	1,1
Antifeministisk grupp	0,5	0,4	0,4	0,4	0,6	0,4
Religiös extremistisk grupp	1,6
Annan typ av grupp	7,8	12,5
Inget av ovanstående	36,6	29,9	29,5	29,0	35,8	33,4
Vet inte	26,3	25,3	24,5	25,0	16,0	17,9

Med (..) menas att uppgiften inte finns tillgänglig eller inte redovisas.

Bland de typer av grupper som efterfrågas är det vanligast att förövaren uppfattades tillhöra en högerextremistisk grupp, vilket var fallet vid 17,4 procent av händelserna 2022. Näst vanligast var att förövaren uppfattades tillhöra en vänsterextremistisk grupp (7,6 procent). Vidare kopplades förövaren till en lokal aktionsgrupp eller en intresseorganisation vid 5,4 respektive 2,0 procent av händelserna. I 1,6 procent av fallen bedömdes förövaren tillhöra en religiös extremistisk grupp. Det är endast vid ett fåtal händelser som förövaren uppfattades tillhöra en miljö- eller

³⁴ De utsatta ombads välja det svarsalternativ som bäst beskriver förövaren/förövarna.

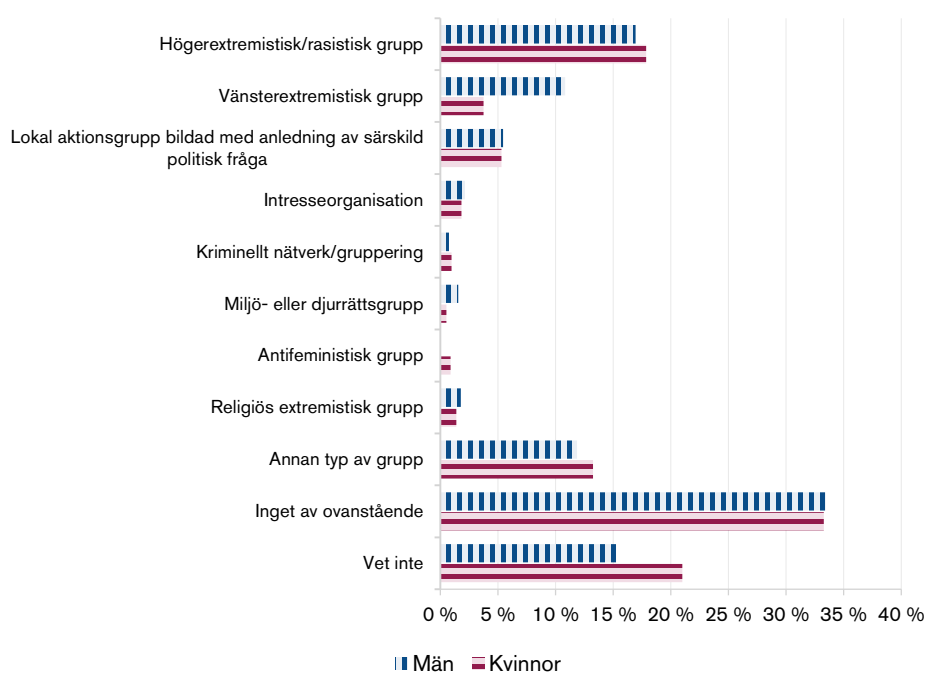
³⁵ I december 2023 publicerar Brå en fördjupningsstudie om otillåten påverkan från systemhotande aktörer, såsom kriminella nätverk, som bland annat bygger på data från PTU.

djurrättsorganisation (1,1 procent), ett kriminellt nätverk (0,8 procent) eller en antifeministisk grupp (0,4 procent). Slutligen uppfattades förövaren tillhöra någon annan typ av grupp vid 12,5 procent av händelserna 2022.

Även tidigare år har högerextremistiska grupper varit den vanligast förekommande typen av grupp som de utsatta har uppgett att förövaren tillhör. Andelen händelser som kopplas till den typen av grupper ökade successivt för varje år 2012–2018, från 12,3 procent av händelserna 2012 till 22,3 procent 2018, för att därefter minska till 15,3 procent 2020 och 17,4 procent 2022.

Vid en betydligt större andel av händelserna som var riktade mot män uppfattades förövaren som vänsterextremist (10,8 procent) jämfört med motsvarande andel av händelserna mot kvinnor (3,7 procent) (figur 3.26).

Figur 3.26. Fördelning (%) av förövarens grupptillhörighet vid händelser under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Däremot var det en större andel händelser riktade mot kvinnor än mot män där man inte vet om personen var medlem i någon av grupperingarna. I övrigt var det endast mindre skillnader mellan vilken grupp som kvinnor och män uppgav att förövaren tillhörde. Liknande mönster har observerats även tidigare år (se tabell 3P i appendix).

Förövarens motiv

Ibland kan de förtroendevalda härleda utsattheten till en speciell händelse eller situation. Det kan till exempel vara ett beslut som man fattat eller en kontroversiell fråga som rör upp känslor. Det vanligast förekommande 2022 var att händelsen förknippas med ett uttalande/en opinionsyttring (23,3 procent av händelserna) (tabell 3.29). Det är också vanligt att händelsen förknippas med intresse i en särskild politisk fråga som den förtroendevalda engagerat sig i, vilket var fallet i 20,5 procent av händelserna. Det handlar då ofta om frågor som rör integration, flyktingmottagande och rasism. Andra frågor som nämndes handlade om jämställdhet, feminism, skola, byggnadsprojekt eller sjukvård. När det handlar om ett beslut, vilket var fallet vid 16,2 procent av händelserna, kan det dels röra sig om beslut som fattats som gäller en enskild individ, dels beslut som rör ett företag eller ett helt samhälle. Vidare förknippades 15,3 procent av händelserna med uppmärksamhet kring den förtroendevalda själv som person.

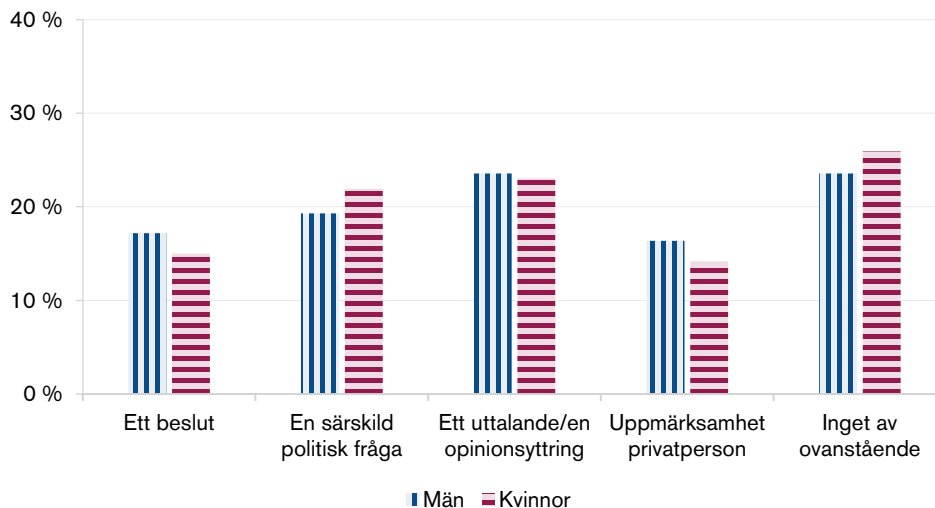
När utvecklingen över tid studeras framkommer att det är vanligare att utsattheten under de mellanliggande åren förknippas med ett beslut som den förtroendevalda tagit, medan det under valåren är vanligare att utsattheten inte förknippas med något särskilt.

Tabell 3.29. Fördelning (%) av vad händelser under 2012–2022 förknippades med.

	Andel händelser					
	2012*	2014	2016	2018	2020	2022
		(val)		(val)		(val)
Ett beslut	28,0	15,4	21,6	14,7	23,1	16,2
En särskild politisk fråga	22,2	24,6	27,4	22,3	24,4	20,5
Ett uttalande/en opinionsyttring	19,2	21,7	22,1	24,5	22,1	23,3
Uppmärksamhet privatperson	14,8	15,8	13,7	14,0	14,8	15,3
Inget av ovanstående	15,7	22,4	15,2	24,5	15,6	24,6

Utsatta förtroendevalda kvinnor förknippar i något större utsträckning än män att händelsen rörde en särskild politisk fråga som den förtroendevalda engagerat sig i (21,9 respektive 19,3 procent) (figur 3.27). Samtidigt förknippas en något större andel av händelserna som var riktade mot män än mot kvinnor med ett beslut (17,2 respektive 15,0 procent) eller med uppmärksamhet kring den förtroendevalda som person (16,4 respektive 14,1 procent). Dessa mönster har framkommit även tidigare år (se tabell 3Q i appendix).

Figur 3.27. Fördelning (%) av vad händelser under 2022 förknippades med. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Muntliga, skriftliga eller fysiska angrepp av sexuell karaktär

Totalt uppger 8,6 procent av de som utsattes under 2022 att det förekom något muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär vid händelsen eller någon av händelserna (tabell 3.30). Det är en mindre andel jämfört med valet 2018, då frågan ställdes första gången (då 9,7 procent av de utsatta uppgav det svaret).

Tabell 3.30. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att det förekom något muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär vid någon av händelserna under 2012–2022.

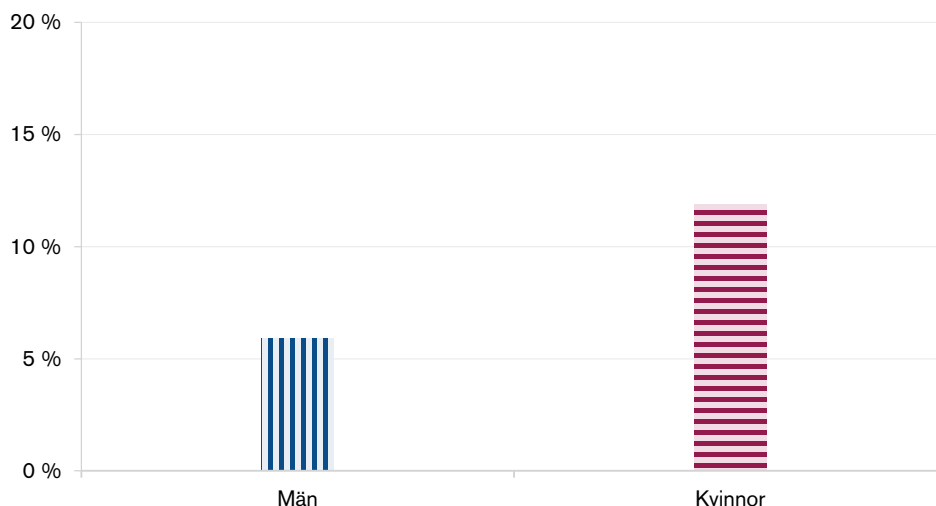
	Andel av utsatta förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär	9,7	6,7	8,6

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Med (..) menas att uppgiften inte finns tillgänglig eller inte redovisas.

Här framkommer en tydlig könsskillnad, då det är 11,9 procent av de utsatta kvinnorna 2022 som uppger att det förekom muntliga, skriftliga eller fysiska angrepp av sexuell karaktär, medan motsvarande andel för män är 5,9 procent (figur 3.28). Den könsskillnaden framkom även de andra två åren som frågan har funnits med (se tabell 3R i appendix).

Figur 3.28. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att det förekom något muntligt, skriftligt eller fysiskt angrepp av sexuell karaktär vid någon av händelserna under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Vad förövaren tros vilja uppnå

I PTU tillfrågas utsatta förtroendevalda om vad förövaren tros vilja uppnå med sitt handlande. Det är alltså de förtroendevaldas upplevelse av motiven som presenteras. Vid 30,8 procent av händelserna uppger de förtroendevalda som utsatts att förövarens främsta motiv var att förödmjuka eller förolämpa den förtroendevalda (tabell 3.31).

Övriga motiv kan delas in i framåtsyftande och bakåtsyftande motiv. De framåtsyftande motiven har som syfte att påverka framtida situationer (påverka agerande/ beslutsfattande eller få den förtroendevalda att sluta), medan de bakåtsyftande motiven utgår från något som redan hänt (visa missnöje eller hämnas).

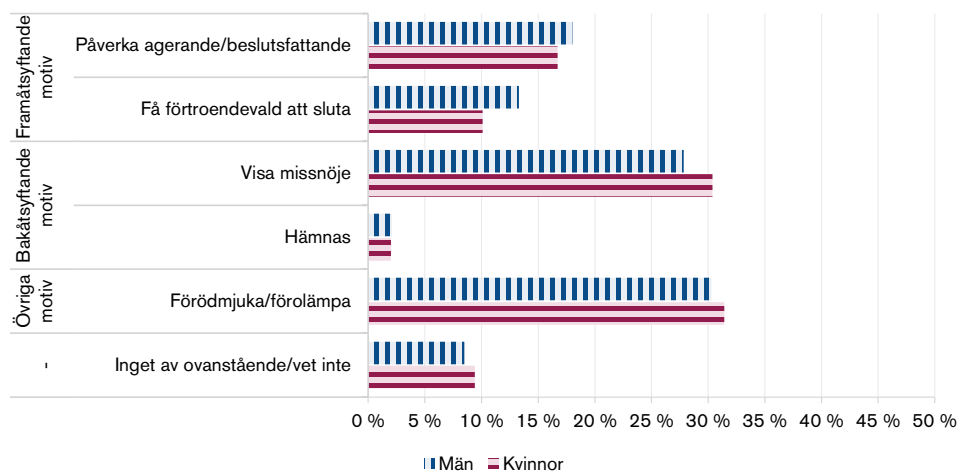
År 2022 var det något mer vanligt att förövaren bedömdes ha ett reaktivt motiv än ett framåtsyftande motiv (31,0 respektive 29,2 procent av händelserna). Bland de framåtsyftande motiven var det vanligare att förövaren försökte påverka den förtroendevaldas agerande eller beslutsfattande än att denne försökte få den förtroendevalda att sluta (17,4 respektive 11,8 procent). Bland de bakåtsyftande motiven var det vanligare att förövaren ville visa missnöje med den förtroendevalda eller ett beslut som denne fattat, än att motivet var att hämnas för till exempel ett fattat beslut (29,0 respektive 2,0 procent).

Tabell 3.31. Fördelning (%) av vad förövaren uppfattades vilja uppnå med sitt agerande vid händelser under 2012–2022.

		Andel händelser					
		2012*	2014	2016	2018	2020	2022
			(val)		(val)		(val)
Framåtsyftande motiv	Påverka agerande/beslutsfattande	24,2	15,4	22,7	15,0	23,2	17,4
	Få förtroendevald att sluta	12,5	14,6	13,8	13,0	11,4	11,8
Bakåtsyftande motiv	Visa missnöje	22,9	23,6	20,9	23,4	25,5	29,0
	Hämnas	4,3	3,0	3,6	2,9	2,8	2,0
Övriga motiv	Förödmjuka/förolämpa	27,4	33,4	29,7	36,6	29,2	30,8
	Inget av ovanstående/vet inte	8,8	10,0	9,3	9,0	8,0	8,9

När utvecklingen över tid studeras framkommer att mönstret varierar lite beroende på om det är ett valår eller inte som studeras. Andelen händelser där förövaren uppfattas vilja påverka den förtroendevaldas agerande eller beslutsfattande minskar under valår, medan vid händelser där förövaren uppfattas vilja förödmjuka eller förolämpa den förtroendevalda ökar.

Figur 3.29. Fördelning (%) av vad förövaren uppfattades vilja uppnå med sitt agerande vid händelser under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Det är något vanligare att förövarens motiv uppfattas som framåtsyftande i de fall där den utsatta förtroendevalda är en man (figur 3.29). Tidigare år har vissa enskilda könsskillnader framkommit, men det har inte varit något tydligt mönster över tid (se tabell 3S i appendix).

4. Oro bland förtroendevalda

I det här kapitlet redovisas hur vanligt det är att förtroendevalda i Sverige uppger att de känt oro för att antingen själva utsättas för brott eller liknande obehagliga händelser på grund av sitt politiska uppdrag, eller för att någon anhörig ska utsättas. Oron studeras dels i hela gruppen förtroendevalda, dels i gruppen förtroendevalda som blivit utsatta för någon typ av händelse som efterfrågas i undersökningen.

Frågan i undersökningen lyder:

Har du under föregående år (2022) varit orolig för att du själv eller någon anhörig skulle bli utsatt för brott eller liknande obehagliga händelser på grund av ditt politiska förtroendeuppdrag?

Svarsalternativen är (flera alternativ kan markeras):

- Ja, oro för att själv utsättas
- Ja, oro för att anhörig ska utsättas
- Nej

I kapitlet redovisas även hur oron har utvecklats sedan 2012. Mer detaljerade resultat om oro under dessa år för samtliga förtroendevalda, och uppdelat på kvinnor och män, återfinns i tabell 4A i appendix (www.bra.se/ptu). Där redovisas även resultat för gruppen förtroendevalda som inte blivit utsatta för någon typ av händelse som efterfrågas i undersökningen.

Vid jämförelser över tid är det viktigt att ha i åtanke att vissa av de undersökta åren är valår, medan vissa år är mellanliggande år. Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar oron bland förtroendevalda i Sveriges politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig över tid.

Här redovisas först andelen av samtliga förtroendevalda som uppger oro, i syfte att ge en uppfattning om problemets omfattning på samhällsnivå. Därefter redovisas andelen utsatta förtroendevalda som uppger oro, i syfte att ge en uppfattning om oro på individnivå.

Oro bland samtliga förtroendevalda

Totalt uppgav 28,2 procent av samtliga förtroendevalda att de under 2022 känt oro för att antingen själv utsätts, eller oro för att någon anhörig ska utsättas för brott eller liknande obehagliga händelser (tabell 4.1).

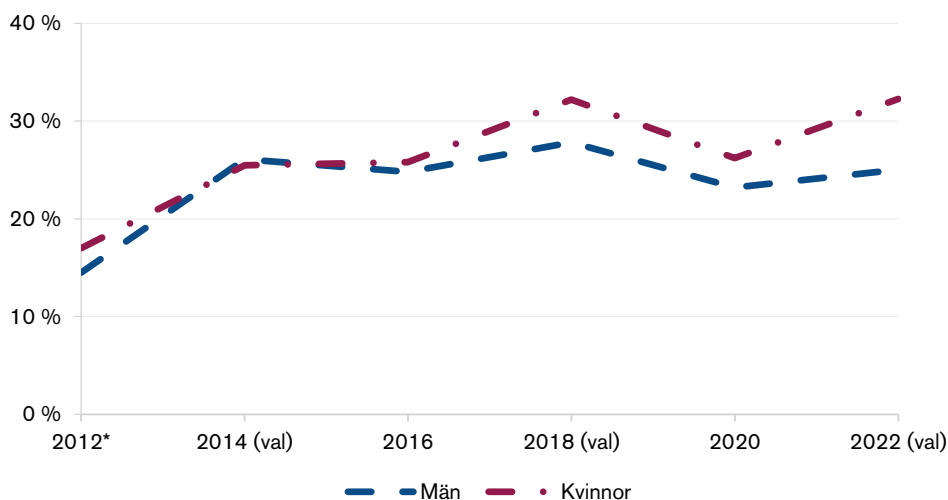
Sett över tid ökade andelen förtroendevalda som upplevt oro mellan valåren 2014 och 2016 (från 25,8 till 29,7 procent), för att därefter minska något till 28,2 procent valåret 2022.

Tabell 4.1. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2012–2022.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014	2016	2018	2020	2022
		(val)		(val)		(val)
Känt oro	15,5	25,8	25,3	29,7	24,5	28,2

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförändringen, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Figur 4.1. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförändringen, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Det var 32,3 procent av de förtroendevalda kvinnorna och 25,0 procent av männen som uppger att de kände oro under 2022 (figur 4.1). Nivåerna var

likartade för kvinnor och män fram till 2016, därefter har kvinnors oro varit högre än männens, en skillnad som ökade i och med den senaste mätningen.

Oro i olika åldersgrupper

Det framkommer stora skillnader i oro mellan olika åldersgrupper. Andelen som upplever oro är störst i åldersgrupperna 29 år och yngre och i gruppen 30–39 år (49,0 respektive 44,0 procent inom respektive grupp) (tabell 4.2). Motsvarande andel i den äldsta åldersgruppen (70 år och äldre) är 10,3 procent. Samma mönster har observerats även tidigare år.

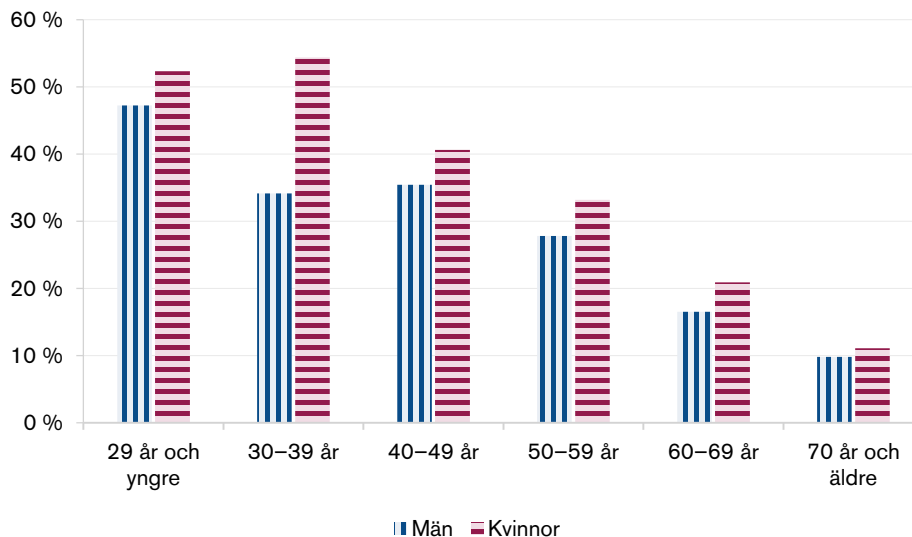
Tabell 4.2. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för de förtroendevaldas ålder.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	15,5	25,8	25,3	29,7	24,5	28,2
29 år och yngre	37,6	47,8	49,2	49,7	39,5	49,0
30–39 år	26,0	36,3	41,6	46,7	39,5	44,0
40–49 år	26,1	34,2	35,0	39,2	35,5	37,9
50–59 år	16,8	23,8	25,0	31,1	27,6	30,2
60–69 år	10,5	14,5	16,0	17,2	15,9	18,4
70 år och äldre	7,2	12,1	11,6	10,8	10,3	10,3

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Andelen förtroendevalda som uppger att de kände oro under 2022 är större bland kvinnor än bland män inom samtliga åldersgrupper. Skillnaden är störst i åldersgruppen 30–39 år (54,4 och 34,1 procent för kvinnor respektive män) och minst i åldersgruppen 70 år och äldre (11,1 respektive 9,8 procent) (figur 4.2). Även tidigare år har andelen oroliga varit större bland kvinnor än bland män upp till åldersgruppen 40–49 år, men i de äldre åldersgrupperna har skillnaderna då varit små eller så har andelen oroliga varit större bland männen. Mönstret för 2022 avviker således från det som noterats tidigare år.

Figur 4.2. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och ålder.

Oro bland förtroendevalda med svensk respektive utländsk bakgrund

Totalt uppgav en 36,3 procent av de förtroendevalda med utländsk bakgrund³⁶ att de kände oro för att själva utsättas, eller för att någon anhörig ska utsättas, för brott eller liknande obehagliga händelser under 2022. Motsvarande andel bland förtroendevalda med svensk bakgrund var 27,3 procent (tabell 4.3). Liknande skillnader har noterats för samtliga tidigare år i undersökningen.

Bland kvinnor uppgav 37,2 procent av dem med utländsk bakgrund att de kände oro under 2022, medan motsvarande andel bland kvinnor med svensk bakgrund är 31,6 procent. Bland män är andelen oroliga med utländsk bakgrund 35,3 procent, medan andelen med svensk bakgrund är 24,0 procent. Det mönstret har framkommit även tidigare år (se tabell 4A i appendix).

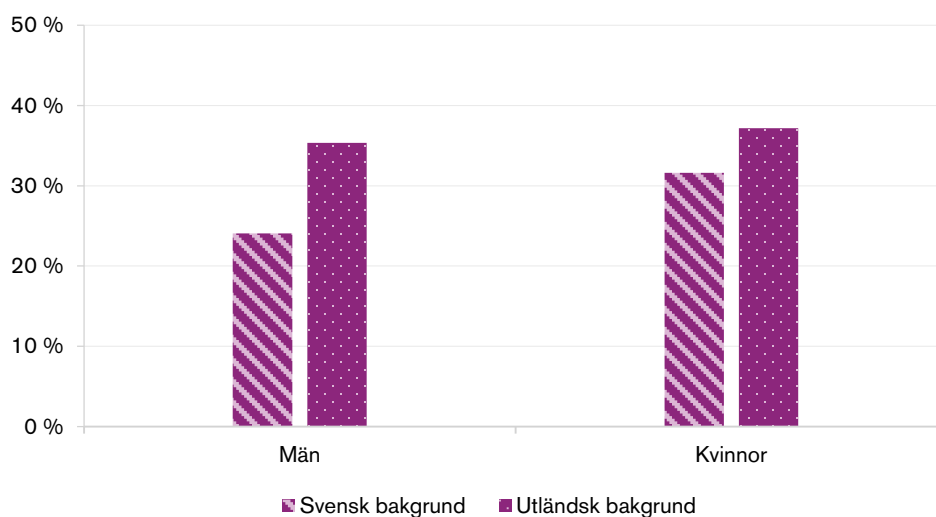
³⁶ I undersökningen hade drygt 88,8 procent av de förtroendevalda svensk bakgrund, det vill säga var födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige. Ungefär 11,2 procent av de förtroendevalda hade utländsk bakgrund, det vill säga var själva utrikesfödda eller födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar. Det är inte möjligt att använda den sedvanliga indelningen i tre kategorier (svenskfödda med minst en svenskfödd förälder, svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda respektive utrikesfödda) på grund av att kategorin svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda blir för liten för att analyser ska vara möjliga.

Tabell 4.3. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för svensk/utländsk bakgrund.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	15,5	25,8	25,3	29,7	24,5	28,2
Svensk bakgrund	14,8	24,9	24,4	28,4	23,6	27,3
Utländsk bakgrund	24,6	35,9	34,6	42,0	32,5	36,3

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Figur 4.3. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och svensk/utländsk bakgrund.

Oro bland förtroendevalda som blivit utsatta

Andelen utsatta förtroendevalda som uppger att de kände oro för att de själva eller någon anhörig ska utsättas för brott eller liknande obehagliga händelser var 52,9 procent 2022 (tabell 4.4). Det är alltså en betydligt större andel, jämfört med när gruppen med samtliga förtroendevalda studeras (28,2 procent).

Precis som för samtliga förtroendevalda ökade oron mellan valåret 2014 och valåret 2018 (från 51,4 till 55,1 procent), för att därefter minska till 52,9 procent 2022.

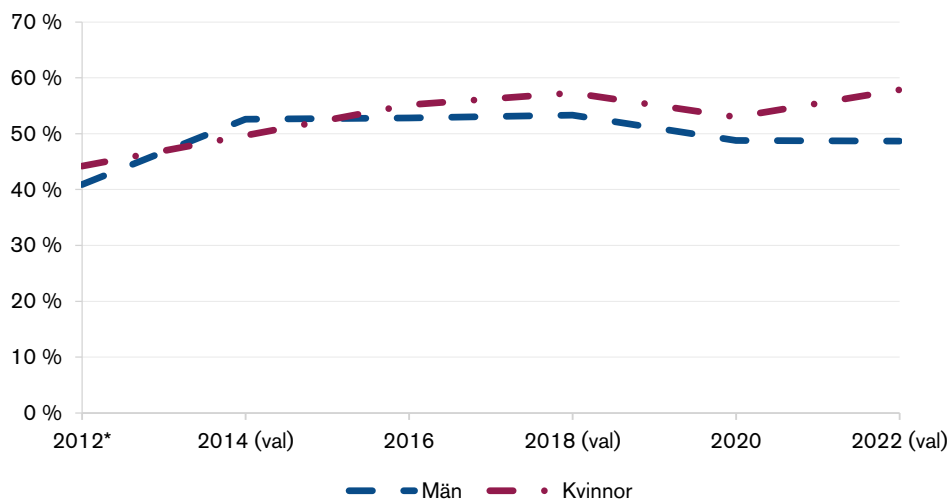
Tabell 4.4. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2012–2022.

	Andel av utsatta förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Känt oro	42,3	51,4	53,8	55,1	50,7	52,9

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Generellt sett är det en större andel utsatta kvinnor som uppger att de känner oro (57,9 procent bland kvinnorna och 48,7 procent bland männen uppgav det svaret 2022) (figur 4.4). Bland utsatta kvinnor ökade oron successivt fram till valåret 2018, och minskade något det mellanliggande året 2020 för att sedan återgå till en högre nivå (57,9 procent) 2022. Bland utsatta män ökade oron 2012–2014, och låg därefter på samma nivå till och med 2018. Efter det minskade oron även för män något 2020 och förblev på den nya nivån.

Figur 4.4. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

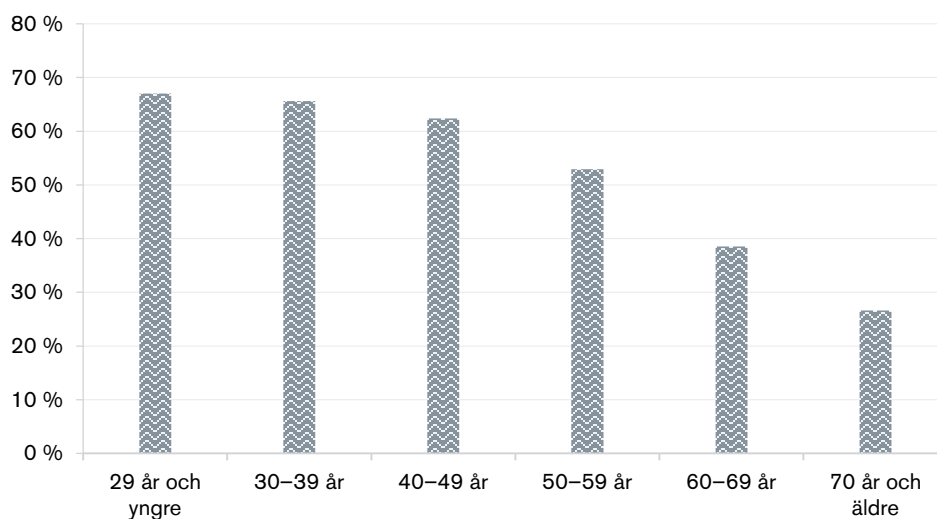
* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Oro i olika åldersgrupper

Även när det gäller andelen oroliga i olika åldersgrupper följer resultaten samma mönster som när man studerar andelen förtroendevalda i olika åldersgrupper som blivit utsatta. Andelen förtroendevalda som utsattes 2022 och som uppger oro är större ju yngre åldersgrupp som studeras. För vissa åldersgrupper är det inte möjligt att särredovisa kvinnor och män, varför figur 4.5 endast redovisar andelen utsatta totalt som uppger att de kände oro under 2022. I tabell 4A i appendix särredovisas kön för de åldersgrupper där så är möjligt.

I åldersgruppen 29 år eller yngre uppgav 67,0 procent av de som utsatts under 2022 att de känt sig oroliga över att man själv eller någon anhörig ska utsättas. Motsvarande andel i åldersgruppen 70 år och äldre, där andelen oroliga är minst var 26,6 procent. Det mönstret har framkommit även tidigare år.

Figur 4.5. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas ålder.

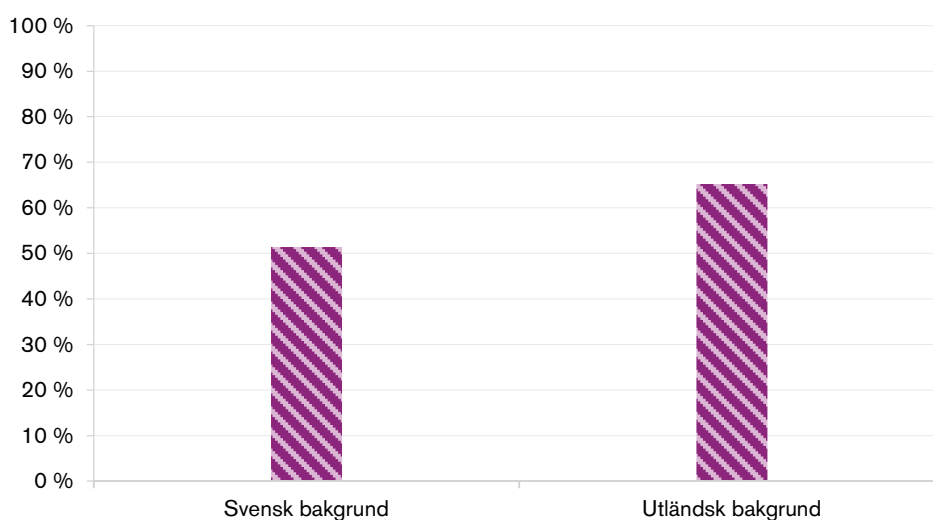

Oro bland utsatta förtroendevalda med svensk respektive utländsk bakgrund

Bland förtroendevalda som utsattes under 2022 framkommer också att andelen som känt oro är större bland personer med utländsk bakgrund³⁷, jämfört med personer med svensk bakgrund. I den här analysen är det inte möjligt att särredovisa kön för personer med utländsk bakgrund på grund av att antalet utsatta med utländsk bakgrund är för litet.

Totalt uppgav 65,2 procent av de utsatta med utländsk bakgrund att de kände oro under 2022, medan motsvarande andel bland utsatta med svensk bakgrund är 51,4 procent (figur 4.6). Samma mönster, att utsatta personer med utländsk bakgrund i större utsträckning uppger att de känt oro, har framkommit även tidigare år.

Figur 4.6. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att de känt oro under 2022. Särredovisning för svensk/utländsk bakgrund.

Generellt kan man alltså konstatera att det är samma mönster som framkommer när oron bland de förtroendevalda som utsattes för någon typ av händelse under 2022 studeras, som när samtliga förtroendevalda (oavsett

³⁷ I undersökningen hade drygt 88,8 procent av de förtroendevalda svensk bakgrund, det vill säga var födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige. Ungefär 11,2 procent av de förtroendevalda hade utländsk bakgrund, det vill säga var själva utrikesfödda eller födda i Sverige med två utrikesfödda föräldrar. Det är inte möjligt att använda den sedvanliga indelningen i tre kategorier (svenskfödda med minst en svenskfödd förälder, svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda respektive utrikesfödda) på grund av att kategorin svenskfödda med båda föräldrarna utrikesfödda blir för liten för att analyser ska vara möjliga.

om man utsattes eller inte) studeras. Dock ligger oron på en högre nivå när gruppen som utsatts studeras separat.

5. Konsekvenser av utsatthet och oro

I det här kapitlet redovisas i vilken utsträckning förtroendevalda påverkas i sitt utövande av förtroendeuppdraget. Konsekvenserna studeras både inom gruppen samtliga förtroendevalda (oavsett om man blivit utsatt eller inte) och specifikt för de förtroendevalda som blev utsatta under föregående år. Det är en central fråga eftersom demokratin försvagas om förtroendevalda på grund av hot och våld påverkas i, eller lämnar, sina uppdrag. Det kan också bli svårare att rekrytera nya personer till förtroendeuppdrag. På samma sätt som faktisk utsatthet kan få en politiker att ändra ståndpunkt i en fråga, kan också oro för utsatthet få sådana konsekvenser.

Frågan i undersökningen lyder:

Har du någon gång under föregående år (2022) på grund av utsatthet och/eller oro

...

... övervägt att byta eller lämna ett specifikt uppdrag?

... bytt eller lämnat ett specifikt uppdrag?

... övervägt att byta eller lämna samtliga uppdrag?

... lämnat samtliga uppdrag?³⁸

... tvekat inför en åtgärd eller ett beslut?

... påverkats till att fatta annat beslut eller vidta annan åtgärd?

... undvikit att engagera dig eller uttala dig i en specifik fråga?

... begränsat din aktivitet på sociala medier?³⁹

Svarsalternativen är:

Ja

Nej

Svaren på dessa frågor slås sedan samman för att ge ett mått på hur vanligt det är att ha haft någon konsekvens. De förtroendevalda som svarat att de

³⁸ Det är möjligt att ha lämnat samtliga sina uppdrag men ändå ingå i undersökningen, till exempel i de fall då det skett efter att registerutdraget till undersökningen gjordes från Valmyndighetens register. Det kan också bero på att personen lämnat samtliga sina uppdrag i en politisk församling men har kvar uppdrag i en annan, eller att man först har lämnat samtliga uppdrag som förtroendevald men därefter tagit sig an nya.

³⁹ Svarsalternativet att man begränsat sin aktivitet på sociala medier tillkom i enkäten först i PTU 2023. Den är därför exkluderad ur beräkningen av totala konsekvenser, för att inte påverka möjligheten att jämföra över tid.

undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga får en följdfråga där de i fritext ombeds beskriva vilken typ av fråga det gällde.

Det ställs också en fråga om ifall den utsatta upplever att händelserna under föregående år påverkat privatlivet:

Har de händelser du utsatts för under föregående år påverkat ditt privatliv?

Svarsalternativen är:

Ja, mycket

Ja, delvis

Nej

I kapitlet redovisas även hur utvecklingen sett ut sedan 2012 när det gäller hur stor andel av de förtroendevalda som uppger att utsatthet och/eller oro får konsekvenser för dem. Mer detaljerade resultat om konsekvenser under dessa år för samtliga förtroendevalda, och uppdelat på kvinnor och män, återfinns i tabell 5A och 5B i appendix (www.bra.se/ptu). Där redovisas även resultat för gruppen förtroendevalda som inte blivit utsatta för någon typ av händelse som efterfrågas i undersökningen.

Vid jämförelser över tid är det viktigt att ha i åtanke att vissa av de undersökta åren är valår, medan vissa år är mellanliggande år. Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar konsekvenser av utsatthet och/eller oro bland förtroendevalda i Sveriges politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig över tid.

Här redovisas först andelen av samtliga förtroendevalda som påverkats, i syfte att ge en uppfattning om problemets omfattning på ett generellt plan. Därefter redovisas andelen utsatta förtroendevalda som påverkats, i syfte att ge en mer ingående bild av hur konsekvenserna ser ut.

Konsekvenser bland samtliga förtroendevalda

Totalt uppgav 25,0 procent av samtliga förtroendevalda att de under 2022 påverkades i sitt förtroendeuppdrag, antingen till överväganden eller till faktiska handlingar, på grund av utsatthet eller oro för att utsättas (tabell 5.1). Andelen förtroendevalda som uppger att oro eller utsattheten lett till någon form av konsekvens för dem ökade från 22,7 procent valåret 2014 till

25,5 procent valåret 2018 och ligger kvar på ungefär samma nivå valåret 2022.

Tabell 5.1. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger någon form av konsekvens p.g.a. utsatthet och/eller oro under 2012–2022.

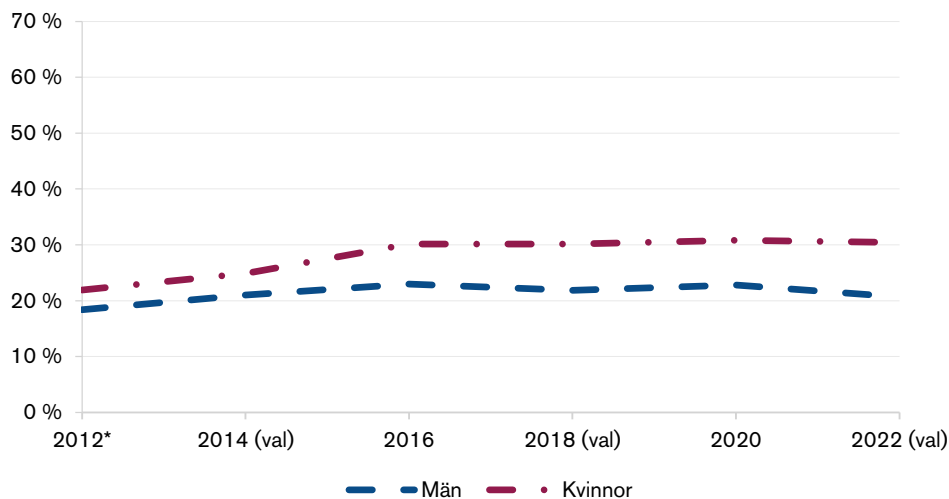
	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Någon form av konsekvens	19,6	22,7	26,1	25,5	26,3	25,0

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

** Notera att svarsalternativet "begränsat min aktivitet på sociala medier" har uteslutits ur tidsserien eftersom det tillkom i enkäten först 2022.

Bland de kvinnliga förtroendevalda uppgav 30,4 procent att de påverkades av utsatthet eller oro över att utsättas under 2022, medan motsvarande andel bland män var 20,7 procent (figur 5.1). Utvecklingen över tid ser ungefär likadan ut för både kvinnor och män, dock ökade skillnaden mellan könen 2016 och skillnaden har bestått sedan dess.

Figur 5.1. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger någon form av konsekvens p.g.a. utsatthet och/eller oro under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

** Notera att svarsalternativet "begränsat min aktivitet på sociala medier" har uteslutits ur tidsserien eftersom det tillkom i enkäten först 2022.

Den vanligaste typen av konsekvens är att de förtroendevalda begränsar sin aktivitet på sociala medier, vilket uppgavs av 32,9 procent 2022 (tabell 5.2). Det svarsalternativet fanns med för första gången i den senaste mätningen, vilket innebär att det inte finns tidigare resultat att jämföra med.

Tabell 5.2. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger någon form av konsekvens p.g.a. utsatthet och/eller oro under 2012–2022. Särredovisning för typ av konsekvens.

	Andel av samtliga förtroendevalda						
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)	
Överväganden/tvekan	Övervägt att lämna specifikt uppdrag	5,7	6,9	8,6	8,0	9,2	8,9
	Övervägt att lämna samtliga uppdrag	5,2	6,6	8,2	7,4	8,6	8,3
	Tvekat inför en åtgärd eller ett beslut	8,4	8,5	10,5	9,3	9,8	8,7
Faktisk påverkan	Lämnat specifikt uppdrag	1,6	2,1	1,9	2,2	2,1	2,7
	Lämnat samtliga uppdrag	1,0	1,2	1,4	1,6	1,3	1,6
	Fattat annat beslut/vidtagit annan åtgärd	2,1	1,7	2,5	1,9	2,6	2,0
	Undvikit engagera sig/uttala sig i specifik fråga	11,9	14,7	17,5	18,2	17,5	17,3
	Begränsat aktivitet på sociala medier	32,9

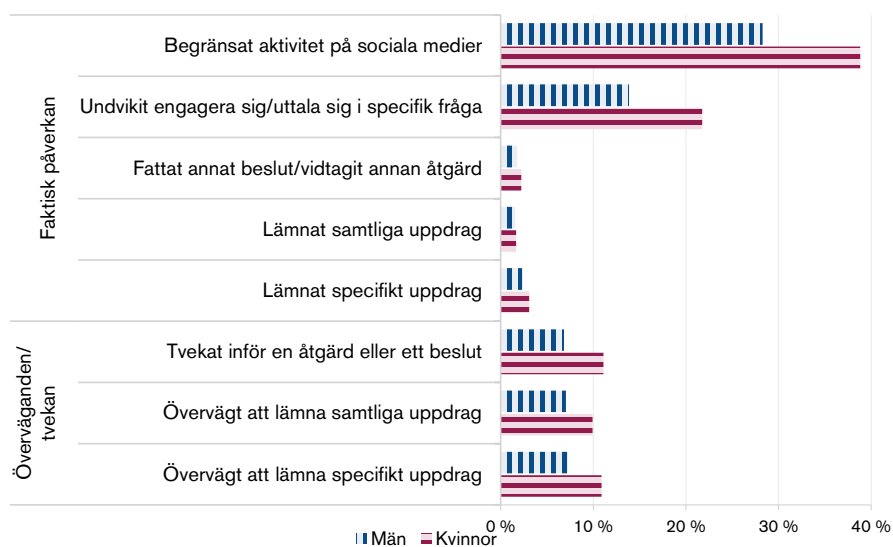
* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförloppet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Den näst vanligaste typen av konsekvens är att man undviker att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga, vilket 17,3 procent av de förtroendevalda uppgav. Det är också relativt vanligt att de förtroendevalda tvekar inför en åtgärd eller ett beslut eller att man överväger att lämna ett specifikt uppdrag (8,7 respektive 8,9 procent) eller överväger att lämna alla sina uppdrag (8,3 procent). Resultaten visar också att 2,0 procent av de förtroendevalda faktiskt har fattat ett annat beslut eller vidtagit en annan åtgärd än vad som först var tänkt, medan 2,7 procent uppger att de lämnat ett specifikt uppdrag och 1,6 procent uppger att de lämnat alla sina uppdrag. Vid en jämförelse med tidigare år framkommer att det främst är andelen förtroendevalda som uppger att de undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga som

har ökat över tid. Ökningen skedde successivt fram till och med 2018, från 11,9 procent 2012 till 18,2 procent 2018. Åren 2020 och 2022 var andelen som uppgav det svaret 17,5 respektive 17,3 procent.

Det är en större andel kvinnliga förtroendevalda än manliga som uppger att de begränsat sin aktivitet på sociala medier 2022 (38,8 procent jämfört med 28,3 procent) (figur 5.2). Det var också en större andel kvinnor som undvek att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga (21,8 respektive 13,9 procent). Det är även en större andel kvinnor än män som uppger att de tvekat inför en åtgärd eller ett beslut (11,1 respektive 6,8 procent), eller som övervägde att lämna ett specifikt uppdrag (10,9 respektive 7,3 procent) eller alla sina uppdrag (9,9 respektive 7,0 procent). Dock framkommer ingen könsskillnad när det gäller andelen förtroendevalda som uppger att de faktiskt fattade ett annat beslut eller vidtog en annan åtgärd än vad som först var tänkt, eller som lämnade ett specifikt uppdrag eller alla sina uppdrag.

Figur 5.2. Andel (%) av samtliga förtroendevalda som uppger någon form av konsekvens p.g.a. utsatthet och/eller oro under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och typ av konsekvens.

Både för kvinnor och för män är det främst andelen som uppger att de undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga som har ökat över tid. Ökningen är dock större för kvinnor, då andelen som uppgav det svaret

var 13,2 procent 2012 och 21,8 procent 2022. För män var motsvarande andel 10,9 procent 2012 och 13,9 procent 2022 (se tabell 5A i appendix).

Konsekvenser bland förtroendevalda som blivit utsatta

Bland de förtroendevalda som utsattes under 2022 uppger 43,3 procent att de påverkades i sitt förtroendeuppdrag, antingen till överväganden eller till faktiska handlingar (tabell 5.3). Andelen ökade mellan valåren 2014 och 2018 och blev sedan kvar på en högre nivå även valåret 2022.

Tabell 5.3. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger någon form av konsekvens p.g.a. utsatthet och/eller oro under 2012–2020.

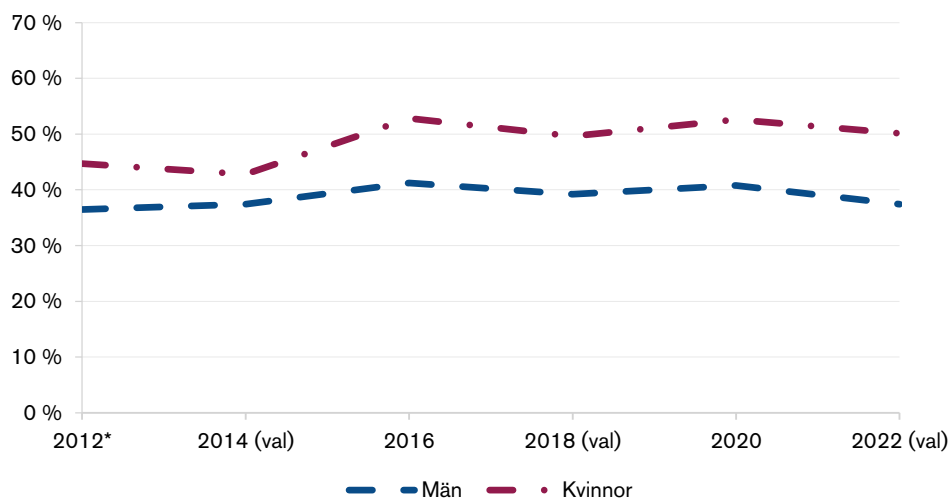
	Andel av utsatta förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Någon form av konsekvens	40,0	39,7	46,2	43,9	46,2	43,3

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

** Notera att svarsalternativet "begränsat min aktivitet på sociala medier" har uteslutits ur tidsserien eftersom det tillkom i enkäten först 2022.

Bland de kvinnliga förtroendevalda som utsattes under 2022 uppgav 50,1 procent att de påverkades av det, medan motsvarande andel bland utsatta män var 37,4 procent (figur 5.3). Bland utsatta kvinnor ökade andelen som uppgav att utsatthet och/eller oro fått konsekvenser för dem mellan valåren 2014 och 2018, och ligger sedan kvar på den högre nivån valåret 2022. För utsatta män ökade andelen något mellan valåret 2014 och valåret 2018 men återgick till den något lägre nivån valåret 2022. Precis som för konsekvenser bland samtliga förtroendevalda ökade könsskillnaden bland utsatta förtroendevalda något 2016, en skillnad som har kvarstått sedan dess.

Figur 5.3. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger någon form av konsekvens p.g.a. utsatthet och/eller oro under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

** Notera att svarsalternativet "begränsat min aktivitet på sociala medier" har uteslutits ur tidsserien eftersom det tillkom i enkäten först 2022.

Även när konsekvenserna bland de som utsatts 2022 studeras framkommer att den vanligaste typen av konsekvens är att de förtroendevalda begränsar sin aktivitet på sociala medier, över hälften uppger det (52,2 procent) (tabell 5.4). Det är också vanligt att man uppger att man självcensurerade sig i något sammanhang som är kopplat till förtroendeuppdraget (30,3 procent). Samtidigt uppger 21,2 procent av de utsatta att de övervägt att lämna ett specifikt uppdrag, medan 19,6 procent uppger att de övervägt att lämna samtliga sina uppdrag. Andelen utsatta som uppger att de tvekat inför en åtgärd eller ett beslut uppgår till 14,6 procent. Resultaten visar också att en del av de förtroendevalda som utsatts faktiskt har lämnat ett specifikt uppdrag (6,7 procent) eller samtliga uppdrag (3,7 procent). Vidare uppger 3,5 procent att de faktiskt fattat ett annat beslut eller vidtagit en annan åtgärd än vad som ursprungligen var tänkt på grund av utsattheten.

Tabell 5.4. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger någon form av konsekvens p.g.a. utsatthet och/eller oro under 2012–2022. Särredovisning för typ av konsekvens.

	Andel av utsatta förtroendevalda						
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)	
Överväganden/tvekan	Övervägt att lämna specifikt uppdrag	17,8	16,5	22,1	18,7	23,0	21,2
	Övervägt att lämna samtliga uppdrag	16,9	16,3	21,3	17,0	21,1	19,6
	Tvekat inför en åtgärd eller ett beslut	16,2	14,0	17,3	16,1	15,2	14,6
Faktisk påverkan	Lämnat specifikt uppdrag	5,1	5,3	5,0	4,8	5,3	6,7
	Lämnat samtliga uppdrag	3,6	3,0	3,6	3,4	3,4	3,7
	Fattat annat beslut/vidtagit annan åtgärd	4,4	3,2	3,9	3,4	4,2	3,5
	Undvikit engagera sig/uttala sig i specifik fråga	24,9	25,6	31,3	31,4	31,7	30,3
	Begränsat aktivitet på sociala medier	52,2

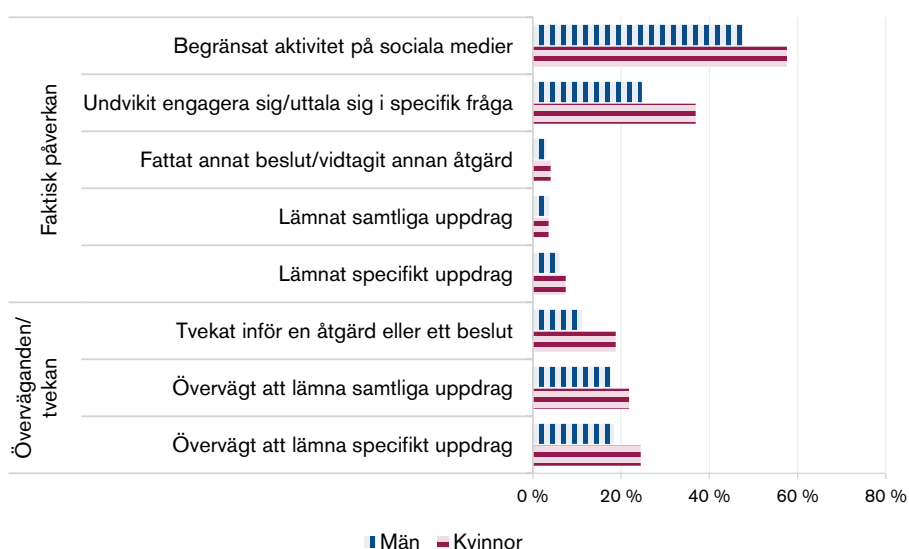
* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Vid en jämförelse med tidigare år framkommer att andelen utsatta förtroendevalda som uppger att de undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga, och andelen som övervägt att lämna ett specifikt uppdrag eller alla sina uppdrag, ökat över tid (se tabell 5A i appendix). Andelen utsatta som undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga har ökat från 24,9 procent 2012 till 30,3 procent 2022. Andelen utsatta som övervägt att lämna ett specifikt uppdrag har ökat från 17,8 till 21,2 procent, medan andelen utsatta som övervägt att lämna samtliga sina uppdrag har ökat från 16,9 till 19,6 procent. För övriga typer av konsekvenser syns inga tydliga skillnader över tid.

Precis som för konsekvenserna bland samtliga förtroendevalda, framkommer det att det bland utsatta förtroendevalda är en större andel kvinnor än män som uppger att de undvek att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga 2022 (36,9 respektive 24,7 procent) (figur 5.4). Det är också en större andel utsatta kvinnor än män som uppger att de tvekade inför en åtgärd eller ett beslut, som övervägde att lämna ett specifikt uppdrag eller alla sina uppdrag. Det är ungefär lika stor andel utsatta män som utsatta kvinnor som faktiskt

fattade ett annat beslut eller vidtog en annan åtgärd än vad som först var tänkt eller som uppger att de lämnat samtliga sina uppdrag eller under 2022. Det är dock en något större andel utsatta kvinnor som uppger att de lämnade ett specifikt uppdrag (7,5 procent jämfört med 6,0).

Figur 5.4. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger någon form av konsekvens p.g.a. utsatthet och/eller oro under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och typ av konsekvens.

Bland utsatta kvinnor och män är det främst andelen som uppger att de undvikit att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga som har ökat över tid (se tabell 5A i appendix). Ökningen är dock större för kvinnor, från 28,6 procent som uppgav det här 2012 till 36,9 procent 2022. För män var motsvarande andel 22,0 procent 2012 och 24,7 procent 2022. Även andelen utsatta som uppger att de övervägt att lämna ett specifikt uppdrag eller alla sina uppdrag har ökat något över tid för både kvinnor och män.

De förtroendevalda som undvek att engagera sig eller uttala sig i en specifik fråga på grund av utsatthet och/eller oro under 2022 fick svara på vilken typ av fråga det gällde. Många av frågorna handlar om rasism, invandring, migration och integration. Det handlar också om hbtqi-frågor, frågor om jämställdhet och feminism, klimatfrågor, vindkraft, djur- och lantbruksfrågor, nedläggning av olika samhällsinrättningar, skolfrågor och vård- och omsorgsfrågor. Många förtroendevalda uppgav även att det inte handlade om en specifik fråga, utan att de höll en låg profil rent allmänt. Här är några av svaren:

"Migration framförallt och uttrycker mig mer varsamt. Vissa konfliktfyllda frågor undviker jag där och då."

"Jag tog paus från allt Facebook under valrörelsen."

"Man lägger sig i vissa frågor, orkar inte stå upp fullt ut för att undvika eventuella hot eller dylikt."

"Lokal fråga (sjukhusbygge) där många varit polariserade i debatten. Har givetvis deltagit i samtalen inför beslutet men har stundvis undvikit att uttala mig då stämningen varit på gränsen till hotfull från många på 'nej-sidan'"

"Generellt undviker jag invandring, religiösa och hbtqi frågor för att allt tolkas negativt oavsett vad man anser"

"Jag har inte vågat dela affischer ensam, eller vistas ensam i vissa områden i kommunen. Allt detta på grund av några hotfulla händelser i tidigare år."

"Sociala frågor och skola eftersom många av de farliga kriminella i kommunen går på bidrag och har barn i skolan"

"Frågor kring kön, transfrågor och kvinnors utsatthet"

"Byggärende med starka känslor inblandat."

Påverkan på privatlivet

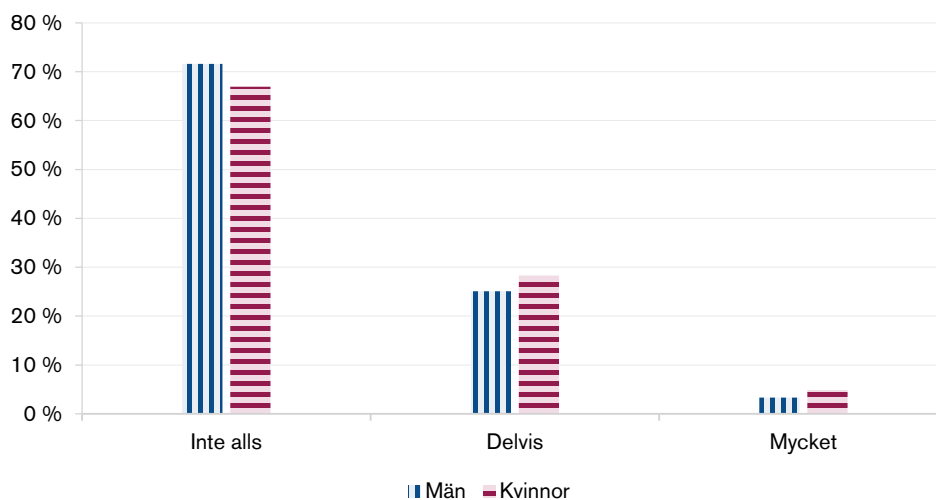
Ungefär tre av tio förtroendevalda som utsattes under 2022 uppgav att deras privatliv hade påverkats delvis eller mycket (26,5 respektive 4,0 procent) (tabell 5.5). Andelen utsatta som uppger att deras privatliv påverkats mycket har varierat över åren, med som lägst 2,8 procent 2018 och som högst 5,7 procent 2020.

Tabell 5.5. Fördelning (%) av i vilken grad de utsatta förtroendevalda uppger att deras privatliv påverkats av utsattheten under 2012–2022.

	Andel av utsatta förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Privatlivet påverkats mycket	3,9	4,5	3,8	2,8	5,7	4,0
Privatlivet påverkats delvis	23,7	26,4	29,7	25,4	25,5	26,5
Privatlivet inte påverkats	72,5	69,2	66,5	71,7	68,7	69,5

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Figur 5.5. Fördelning (%) av i vilken grad de utsatta förtroendevalda uppger att deras privatliv påverkats av utsattheten under 2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Det är en något större andel kvinnor som uppger att deras privatliv påverkats mycket, jämfört med andelen män (4,9 respektive 3,3 procent). Även andelen som uppger att deras privatliv påverkas delvis är större bland kvinnor än bland män (28,2 jämfört med 25,1 procent) (figur 5.5). Den könsskillnaden har inte framkommit tidigare år (se tabell 5B i appendix).

6. Polisanmälan och annan rapportering

Det här kapitlet redovisar hur stor andel av händelserna som de förtroendevalda utsattes för 2022 som har polisanmälts, och hur vanligt det är att händelserna rapporterats till någon annan än polisen. Då korruptionsförsök inte ingår i redovisningen av den totala utsattheten, utan redovisas separat, görs samma typ av redovisning även i det här kapitlet. Även erfarenheter av polisen samt skäl till varför de förtroendevalda väljer att inte polisanmäla presenteras.

I kapitlet redovisas även hur utvecklingen sett ut sedan 2012 när det gäller hur stor andel av händelserna som uppges ha blivit polisanmälda respektive anmälda till någon annan än polisen.

Mer detaljerade resultat om polisanmälan och annan rapportering samt erfarenheter av polisen för samtliga utsatta förtroendevalda, och uppdelat på kvinnor och män, återfinns i tabellerna 6A–6G i appendix (www.bra.se/ptu).

Vid jämförelser över tid är det viktigt att ha i åtanke att vissa av de undersökta åren är valår, medan vissa år är mellanliggande år. Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar utsattheten bland förtroendevalda i Sveriges politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig över tid.

Värt att nämnas i det här sammanhanget är att Säkerhetspolisen har gett ut en handbok om personlig säkerhet, som innehåller råd och stöd till politiskt aktiva personer (Säpo 2018). Även Brå har gett ut en handbok i ämnet, som handlar om hur man som förtroendevald kan minska risken för att utsättas, men också vad man kan göra om man ändå utsätts (Brå 2014a).

Polisanmälan

Hot och trakasserier samt våld, skadegörelse och stöld

Merparten av händelserna som förtroendevalda utsätts för polisanmäls inte. Totalt uppges 16,3 procent av de senaste händelserna som rör antingen hot och trakasserier eller våld, skadegörelse och stöld 2022 ha anmälts till

polisen (tabell 6.1). Drygt hälften av de anmälda händelserna (8,8 procentenheter) polisanmälades av de förtroendevalda själva, medan övriga (7,6 procentenheter) polisanmälades av någon annan (se tabell 6A i appendix).

Anmälningsbenägenheten ser olika ut för olika typer av brott. Händelser som inkluderar våld, skadegörelse eller stöld uppges ha blivit polisanmälda i betydligt större utsträckning än hot och trakasserier (37,1 procent jämfört med 12,5 procent). Det var ingen skillnad i anmälningsbenägenhet då händelsen förknippades med valrörelse jämfört med då den inte gjorde det.

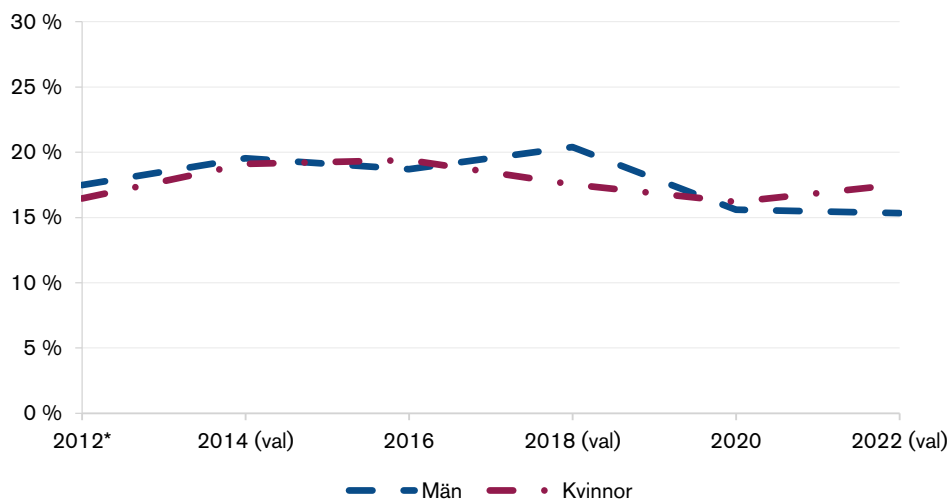
Tabell 6.1. Andel (%) händelser under 2012–2022 som uppges ha blivit polisanmälda. Totalt, samt särredovisning för typ av händelse.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	17,1	19,3	19,0	19,2	15,9	16,3
Hot och trakasserier	13,9	15,3	15,5	15,0	11,7	12,5
Våld, skadegörelse och stöld	39,0	38,5	41,0	39,7	47,4	37,1

Andelen händelser som uppges ha blivit polisanmälda ökade något mellan 2012 och 2014, från 17,1 till 19,3 procent. Därefter låg andelen på en stabil nivå till och med 2018. År 2020 minskade dock andelen händelser som uppges ha blivit polisanmälda alltså till 15,9 procent och ligger kvar på ungefär den nivån (16,3 procent) även 2022. Andelen händelser som rör hot och trakasserier följer samma mönster som för alla händelser totalt. När händelser som rör våld, skadegörelse och stöld studeras framkommer dock att andelen händelser som uppges ha blivit polisanmälda låg på en relativt stabil nivå på 38,5–41,0 procent åren 2012–2018, för att därefter öka till 47,4 procent 2020 och sedan återgå till en lägre nivå på 37,1 procent 2022.

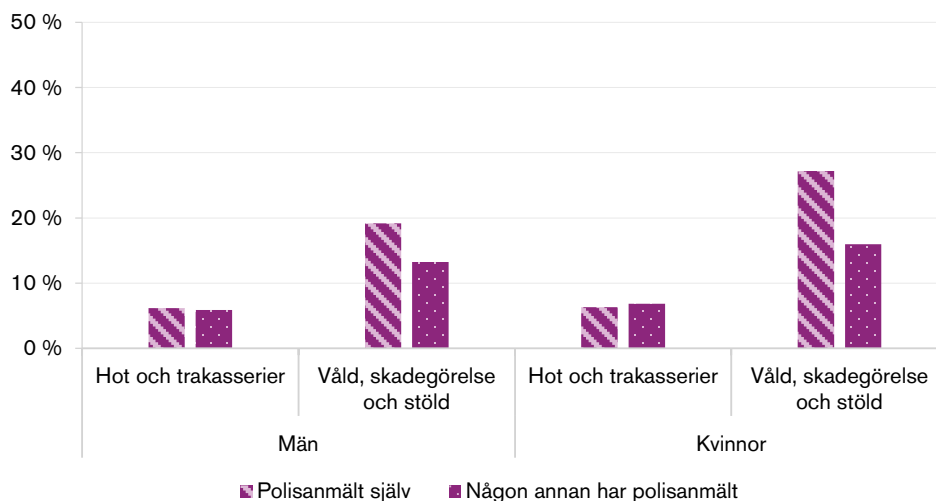
Totalt uppges 17,5 procent av händelserna 2022 som riktades mot kvinnor ha blivit polisanmälda (figur 6.1). För männen är den andelen 15,3 procent 2022. Utvecklingen och nivåerna har sett ganska likartade ut ända sedan 2012.

Figur 6.1. Andel (%) händelser under 2012–2022 som uppges ha blivit polisanmälda. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Bland både kvinnor och män är det vanligast förekommande att händelser som rör våld, skadegörelse och stöld polisanmäls av den förtroendevalda själv, i stället för att någon annan polisanmäler händelsen åt den utsatta (figur 6.2). När det gäller hot och trakasserier är det i stället ungefär lika vanligt att den utsatta själv polisanmäler händelsen, som att någon annan gör det. Det gäller för både kvinnor och män. Hot och trakasserier är ofta relativt subtila, och kan efterlämna en obehagskänsla som är svår att sätta fingret på. Det kan också finnas en osäkerhet om vad som faktiskt är ett brott. Vilket kan jämföras med skadegörelse och stöld, som oftare leder till försäkringsärenden där en polisanmälan kan behövas för att styrka händelsen.

Figur 6.2. Andel (%) händelser under 2022 som uppges ha blivit polisanmälda av den förtroendevalda själv eller av någon annan. Särredovisning för de förtroendevaldas kön och typ av händelse.

Korruptionsförsök

När det gäller korruptionsförsök (både opassande erbjudanden och vänskapskorruption) uppgav 3,9 procent av de förtroendevalda som utsattes under 2022 att de hade polisanmält händelsen. Andelen har tidigare legat relativt stabilt över tid, med som minst 1,2 procent utsatta som uppgav att de polisanmält korruptionsförsöket 2014, och som störst 1,7 procent 2020 (tabell 6.2). Mellan 2020 och 2022 skedde sedan en ökning med 3,9 procent, vilket är nära en fördubbling, om än från en låg nivå. Totalt uppgav 1,2 procent av de förtroendevalda som utsattes för vänskapskorruption under 2022 att de polisanmält det, vilket är en lika stor andel som för 2020.

Då det endast är ett litet antal förtroendevalda som uppger att de utsatts för korruptionsförsök (3,1 procent av alla förtroendevalda 2022), och det följaktligen är ännu färre som besvarat uppföljningsfrågorna om korruptionsförsök, är det inte möjligt att dela upp analysen på kön.

Tabell 6.2. Andel (%) av förtroendevalda utsatta för korruptionsförsök under 2012–2022, som uppger att de polisanmält.

	Andel av utsatta förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	1,4	1,2	x	1,5	1,7	3,9
Opassande erbjudande	x	x	x	x	x	x
Vänskapskorruption	0,6	0,9	x	1,9	1,2	1,2

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningsförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Med (x) menas att antalet respondenter som besvarat frågan är för litet (< 100) och kan därför inte redovisas.

Erfarenheter av polisen

12,7 procent av de utsatta var själva i kontakt med polisen med anledning av den senaste händelsen under 2022. Andelen var lika bland både kvinnor och män.

Vid de händelser 2022 när de förtroendevalda varit i kontakt med polisen uppgav de förtroendevalda i 28,1 procent av fallen att de deras erfarenheter av polisen var mycket positiva (se tabell 6.3). Samtidigt uppgavs ganska positiva erfarenheter av polisen vid 20,3 procent av händelserna. Vid 10,7 procent av händelserna hade de förtroendevalda ganska negativa erfarenheter och vid 13,2 procent av händelserna mycket negativa erfarenheter. Slutligen uppgavs varken positiva eller negativa erfarenheter vid 27,8 procent av händelserna.

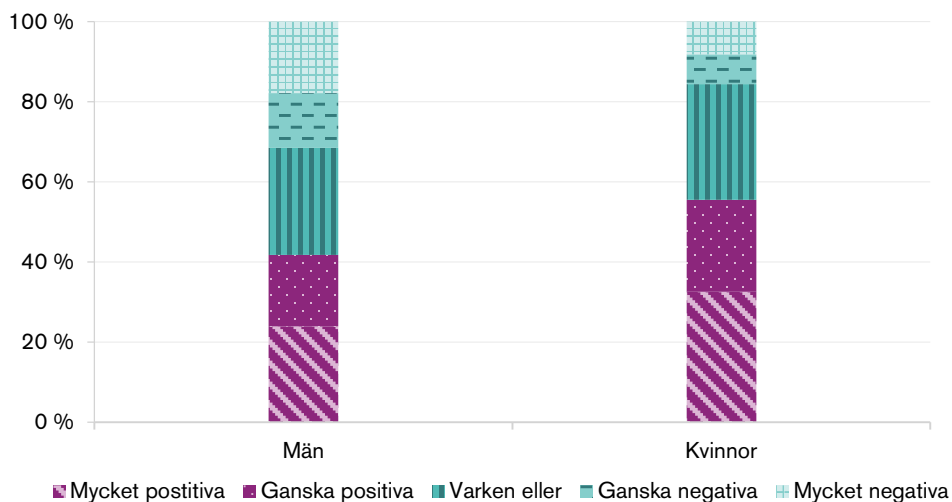
Tabell 6.3. Fördelning (%) av erfarenheter av polisen vid händelser under 2012–2022, bland de utsatta som varit i kontakt med polisen.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Mycket positiva	31,9	30,1	22,5	29,1	31,2	28,1
Ganska positiva	24,1	20,4	19,1	25,8	21,5	20,3
Varken positiva eller negativa	22,7	28,9	34,1	25,5	26,5	27,8
Ganska negativa	11,1	10,9	11,3	13,3	12,3	10,7
Mycket negativa	10,2	9,7	13,0	6,3	8,5	13,2

Fram till 2016 minskade andelen händelser från vilka de utsatta uppgav att de hade mycket eller ganska positiva erfarenheter av polisen successivt, från 56,0 procent 2012 till 41,6 procent 2016. Under 2018 ökade dock andelen händelser från vilka de utsatta hade positiva erfarenheter till 54,9 procent, för att därefter minska till 48,4 procent 2022. Andelen händelser från vilka de förtroendevalda uppgav att de hade mycket eller ganska negativa erfarenheter har legat på 19,6–21,3 procent alla år utom 2016 och 2022, då andelen i stället varit 24,2 respektive 23,8 procent. Andelen utsatta som svarat att de varken har positiva eller negativa erfarenheter av polisen har varierat mellan åren, från som minst 22,7 procent 2012 till som störst 34,1 procent 2016.

Totalt sett är det en större andel av händelserna som riktades mot kvinnor 2022 där den utsatta uppger sig ha mycket eller ganska positiva erfarenheter av polisen, jämfört med händelser riktade mot män (55,6 procent jämfört med 41,8 procent) (figur 6.3). Samtidigt är det en något större andel av händelserna riktade mot män som lett till att de förtroendevalda uppger att de har mycket eller ganska negativa erfarenheter av polisen, jämfört med händelserna riktade mot kvinnor (31,5 respektive 15,6 procent).

Figur 6.3. Fördelning (%) av erfarenheter av polisen vid händelser under 2022, bland de utsatta som varit i kontakt med polisen. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

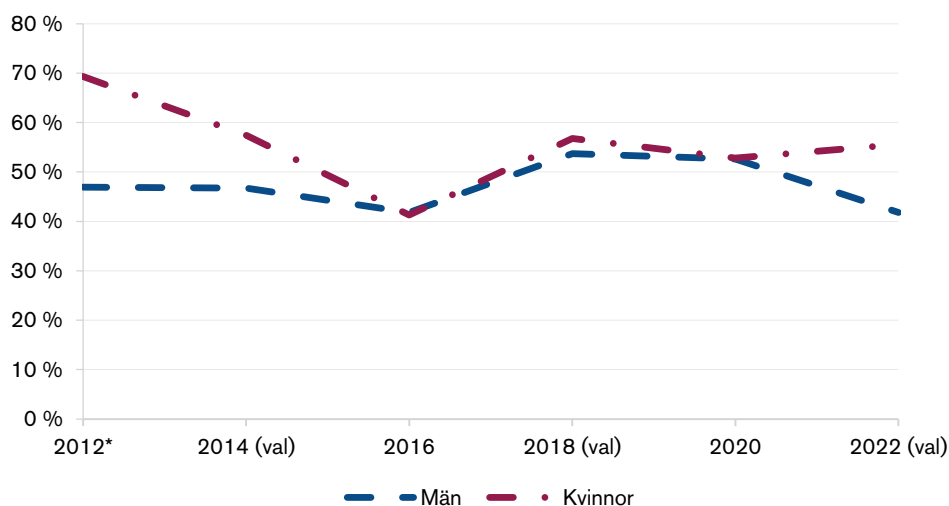

År 2012 och 2014 var det betydligt vanligare att kvinnor uppgav positiva erfarenheter av polisen jämfört med män. Sedan 2016 är den könsskillnaden inte lika framträdande, men 2022 noteras den igen (se tabell 6C i appendix).

För samtliga år har det dock varit vanligare att män uppger mycket eller ganska negativa erfarenheter av polisen.

Mönstret för kvinnor och män skiljer sig åt när utvecklingen över tid studeras. Andelen händelser riktade mot kvinnor från vilka de utsatta har mycket eller ganska positiva erfarenheter av polisen minskade 2012–2016, från 69,3 procent med positiva erfarenheter till 41,3 procent (figur 6.4). Därefter ökade andelen och har legat mellan 52,8 och 56,8 procent 2018–2022. Andelen händelser som var riktade mot män där de utsatta har mycket eller ganska positiva erfarenheter av polisen låg på en ganska jämn nivå 2012 och 2014 (46,9 respektive 46,7 procent), för att därefter minska något till 41,8 procent 2016. Sedan ökade andelen med positiva erfarenheter till 53,7 procent, och stannade på ungefär samma nivå även 2020 (52,6 procent) men återgick till den lägre nivån (41,8 procent) 2022.

Figur 6.4. Andel (%) händelser där den förtroendevalda har positiva (mycket/ganska) erfarenheter av polisen under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Varför händelser inte polisanmäls

Utsatta förtroendevalda som uppgett att de inte polisanmälde den senaste händelsen fick uppge det främsta skälet till att de inte gjorde det.

Sammantaget var den vanligaste anledningen att man inte trodde att en polisanmälan skulle leda till något, vilket uppgavs för 27,8 procent av händelserna som inte polisanmälades (tabell 6.4). Det var även vanligt att händelsen betraktades som en småsak eller bagatell (24,7 procent) eller som

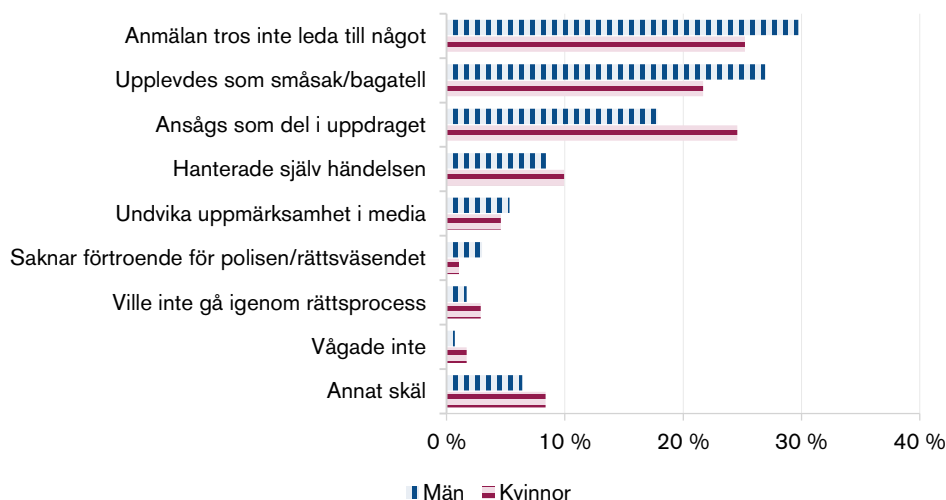
en del av den förtroendevaldas uppdrag (20,7 procent). Vid 9,1 procent av händelserna uppgav de förtroendevalda att de själva hanterade händelsen, medan det främsta skälet vid 5,0 procent av händelserna uppgavs vara att man ville undvika uppmärksamhet i medierna. Endast i en liten andel av händelserna som inte polisanmälades uppgavs det främsta skälet vara att den förtroendevalda saknar förtroende för polisen eller rättsväsendet, att man inte vill genomgå en rättsprocess (2,2 procent vardera) eller att man inte vågar polisanmäla (1,1 procent). Mönstret har sett likadant ut även tidigare år.

Tabell 6.4. Fördelning (%) av skäl till att händelser under 2012–2022 inte polisanmälades.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Anmälan tros inte leda till något	26,2	26,7	26,7	28,3	27,4	27,8
Upplevdes som småsak/bagatell	23,2	24,1	20,3	22,7	22,9	24,7
Ansågs som del i uppdraget	22,4	20,0	22,8	21,2	23,1	20,7
Hanterade själv händelsen	12,5	13,1	10,9	11,8	10,3	9,1
Undvika uppmärksamhet i media	7,2	6,5	6,9	5,4	5,2	5,0
Saknar förtroende för polisen/rättsväsendet	1,6	1,9	3,3	1,6	2,2	2,2
Ville inte gå igenom rättsprocess	1,3	1,8	2,6	2,4	1,7	2,2
Vågade inte	0,6	0,7	0,7	1,0	0,6	1,1
Annat skäl	5,0	5,2	5,6	5,5	6,5	7,3

Mönstret är relativt likartat för både kvinnor och män (figur 6.5). Det är dock en större andel män än kvinnor som uppger att de inte polisanmälde händelsen på grund av att de inte trodde att en polisanmälan skulle leda till något, på grund av att de betraktar händelsen som en småsak eller bagatell eller för att de saknar förtroende för polisen eller för rättsväsendet. Samtidigt är det en större andel kvinnor än män som uppger att de inte polisanmälde eftersom de betraktar händelsen som en del av sitt uppdrag eller för att de hanterade händelsen själva. Det mönstret har framkommit även tidigare år (se tabell 6D i appendix).

Figur 6.5. Fördelning (%) av skäl till att händelser under 2022 inte polisanmäldes. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Annan rapportering av händelser

Förutom att vända sig till polisen finns ofta möjligheten att rapportera händelsen till en säkerhetsansvarig inom det egna partiet eller inom den politiska församlingen. Det förutsätter förstås att man redan känner till att en sådan finns och vem det är, eller att man själv tar reda på det efter att man blivit utsatt. Hur händelser hanteras kan bero på hur säkerhetsorganisationen ser ut i den politiska församlingen och inom partiet. En enkätundersökning från dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting (SKL, numera SKR) visar att tre fjärdedelar av de svarande regionerna och kommunerna⁴⁰ numera har ett system för att omhänderta hot mot förtroendevalda (SKL 2019b), till skillnad från tidigare då en stor andel av framför allt kommuner, men även landsting, saknade handlingsplaner eller policydokument för att hantera hot mot förtroendevalda (SKL 2014).

Totalt rapporterades 46,6 procent av händelserna 2022 till någon annan än polisen (tabell 6.5). Andelen händelser som rapporterats till någon annan än polisen ökade 2012–2018, från 42,9 procent 2012 till 49,8 procent 2018. Därefter minskade dock andelen till 44,5 procent 2020 för att sedan öka något till 46,6 procent 2022. Händelser som rör våld, skadegörelse och stöld rapporterades oftare till någon annan än händelser som rör hot och

⁴⁰ Svarsfrekvensen uppgick till 80 procent (SKL 2019b).

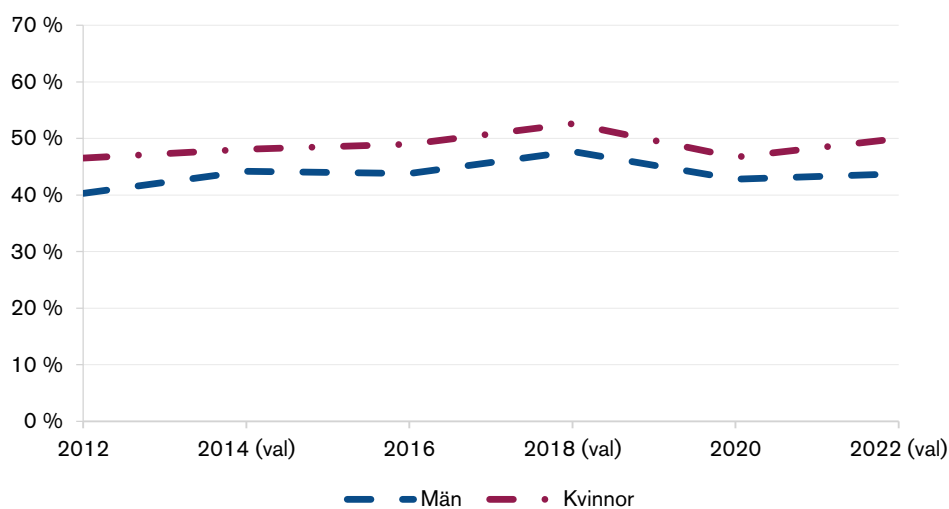
trakasserier (58,2 respektive 44,5 procent 2022). Mönstret har sett likartat ut över tid.

Tabell 6.5. Andel (%) händelser under 2012–2022 som uppges ha rapporterats till någon annan än polisen. Totalt samt särredovisning för typ av händelse.

	Andel händelser					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	42,9	45,8	46,0	49,8	44,5	46,6
Hot och trakasserier	41,4	43,4	44,5	47,4	42,9	44,5
Våld, skadegörelse och stöld	53,2	57,3	54,9	62,1	57,3	58,2

En större andel av händelserna 2022 som riktades mot kvinnor uppges ha rapporterats till någon annan än polisen, jämfört med motsvarande andel bland händelser riktade mot män (50,0 respektive 43,8 procent) (figur 6.6). Det gäller både för händelser som rör hot och trakasserier, och händelser som rör våld, skadegörelse och stöld (se tabell 6F i appendix). Utvecklingen över tid är likartad för både kvinnor och män, och även samtliga tidigare år har det varit en större andel händelser som riktas mot kvinnor där händelserna uppges ha blivit rapporterade till någon annan än polisen.

Figur 6.6. Andel (%) händelser under 2012–2022 som uppges ha rapporterats till någon annan än polisen. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Totalt har 49,3 procent av händelserna som rapporterats till någon annan än polisen rapporterats till en säkerhetsansvarig inom det egna partiet, medan

37,4 procent har rapporterats till en säkerhetsansvarig inom den politiska församlingen (se tabell 6G i appendix). Vidare har 27,1 procent av händelserna som rapporterats blivit rapporterade till ordföranden i fullmäktige eller liknande medan 13,1 procent blivit rapporterade till en personalchef eller liknande. Mönstret är likartat för både kvinnor och män.

Att både polisanmäla och rapportera till annan än polisen

Hur ser då benägenheten ut att både polisanmäla och rapportera till någon annan än polisen? Det är intressant att studera eftersom det kan ligga nära till hands att anta att de som inte polisanmält händelsen åtminstone har rapporterat den till någon säkerhetsansvarig inom partiet eller inom den politiska församlingen, som sedan bedömer om händelsen ska polisanmälas eller inte.

Resultaten visar dock att hälften (49,0 procent) av de förtroendevalda som blev utsatta under 2022 varken polisanmälde eller rapporterade den senaste händelsen (tabell 6.6). Andelen som rapporterade utan att polisanmäla händelsen var 30,5 procent, medan 13,6 procent både rapporterade och polisanmälde händelsen. Endast 2,8 procent polisanmälde utan att även rapportera till någon annan än polisen. Samma mönster har framkommit även tidigare år.

Tabell 6.6. Andel (%) händelser som polisanmäls eller ej, respektive även rapporterats till annan än polisen eller ej, under 2022. Totalt, samt särredovisning för de förtroendevaldas kön.

	Ej polisanmält Polisanmält		
Andel händelser totalt	Ej rapporterat	49,0	2,8
	Rapporterat	30,5	13,6
Andel händelser riktade mot män	Ej rapporterat	51,6	2,9
	Rapporterat	28,8	12,5
Andel händelser riktade mot kvinnor	Ej rapporterat	45,9	2,8
	Rapporterat	32,5	14,8

Det är en något större andel händelser som riktats mot män som varken polisanmäls eller rapporterats till någon annan än polisen jämfört med motsvarande andel för kvinnor (51,6 respektive 45,9 procent). Samtidigt är det en ungefär lika stor andel händelser riktade mot kvinnor som både blivit

polisanmälda och rapporterade till någon annan än polisen, som motsvarande andel för män (14,8 respektive 12,5 procent).

7. Stöd och säkerhetsåtgärder

I det här kapitlet redovisas hur vanligt det är att förtroendevalda i Sverige uppger att de haft behov av stöd och hjälp, och i vilken utsträckning de fått stöd och hjälp. Behovet av stöd och hjälp kan variera beroende på vem som har utsatts, vad personen har utsatts för och vem som är förövaren (Brå 2008). Det redovisas även vem eller vilka som det stödet kommit från, och vilka eventuella säkerhetsåtgärder som vidtagits.

I kapitlet redovisas även andelen förtroendevalda som saknar kännedom om ifall det finns en handlingsplan för politiskt förtroendevaldas utsatthet för trakasserier, hot eller våld. Vidare redovisas andelen som saknar kännedom om ifall det finns någon säkerhetsansvarig inom det egna partiet eller inom den politiska församlingen som de kan vända sig till vid utsatthet för trakasserier, hot eller våld.

Mer detaljerade resultat om stöd och säkerhetsåtgärder samt kännedom om handlingsplan och säkerhetsansvarig för samtliga utsatta förtroendevalda, och uppdelat på kvinnor och män, återfinns i tabellerna 7A–7D i appendix (www.bra.se/ptu).

Vid jämförelser över tid är det viktigt att ha i åtanke att vissa av de undersökta åren är valår, medan vissa år är mellanliggande år. Det är också viktigt att komma ihåg att undersökningen studerar utsattheten bland förtroendevalda i Sveriges politiska församlingar, och att sammansättningen i dessa politiska församlingar är föränderlig över tid.

Kännedom om säkerhetsansvarig och handlingsplan

Samtliga förtroendevalda i undersökningen tillfrågades om de känner till någon handlingsplan för politiskt förtroendevaldas utsatthet för trakasserier, hot eller våld. De tillfrågades också om det finns någon säkerhetsansvarig inom det egna partiet eller inom den politiska församlingen som de kan vända sig till vid utsatthet för trakasserier, hot eller våld.

Drygt en femtedel av de förtroendevalda (20,7 procent) svarade att de inte visste om det finns en handlingsplan eller inte, medan 17,6 procent uppgav att de inte visste om det finns en säkerhetsansvarig att vända sig till (tabell 7.1). Både andelen förtroendevalda som saknar kännedom om handlingsplan

och andelen som saknar kännedom om säkerhetsansvarig har minskat successivt över tid.

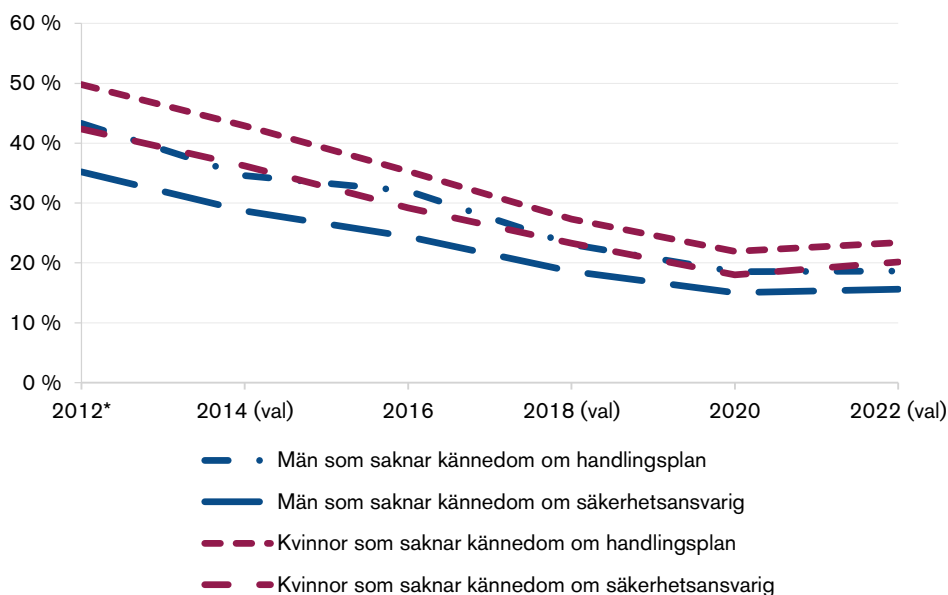
Tabell 7.1. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de saknar kännedom om eventuell handlingsplan samt säkerhetsansvarig att vända sig till under 2012–2022.

	Andel av samtliga förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Saknar kännedom om handlingsplan	46,0	38,2	33,4	25,0	20,0	20,7
Saknar kännedom om säkerhetsansvarig	38,2	31,9	26,5	20,6	16,3	17,6

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Det är en större andel kvinnor som uppger att de saknar kännedom både om handlingsplan och om säkerhetsansvarig, jämfört med andelen män (23,4 respektive 20,2 procent av kvinnorna uppger det svaret, jämfört med 18,6 respektive 15,6 procent av männen) (figur 7.1). Den könsskillnaden har framkommit även tidigare år.

Figur 7.1. Andel (%) förtroendevalda som uppger att de saknar kännedom om eventuell handlingsplan respektive säkerhetsansvarig att vända sig till under 2012–2022. Särredovisning för de förtroendevaldas kön.

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Stöd och hjälp

Utsatta förtroendevalda tillfrågades i vilken utsträckning de haft behov av stöd eller hjälp i samband med händelsen. Vid 65,7 procent av händelserna kände de utsatta inget behov alls av stöd eller hjälp, medan de vid 28,1 procent av händelserna kände ett mycket litet eller ganska litet behov (se tabell 7B i appendix). Totalt uppges det dock vid 6,2 procent av händelserna att de utsatta kände ett ganska stort eller mycket stort behov av stöd eller hjälp. Mönstret har sett likartat ut även tidigare år.

Det är en större andel av händelserna som riktades mot kvinnor än mot män som lett till att de utsatta uppger att de haft behov av stöd och hjälp. År 2022 uppgavs ett mycket eller ganska stort behov av stöd och hjälp vid 8,0 procent av händelserna riktade mot kvinnor, och vid 4,6 procent av händelserna riktade mot män. Även tidigare år har den könsskillnaden framkommit.

Vid 41,7 procent av händelserna för vilka de utsatta hade ett mycket eller ganska stort behov av stöd eller hjälp uppger de utsatta att de fått det stöd och den hjälp som motsvarar behovet (tabell 7.2). Vid 37,2 procent av händelserna för vilka de utsatta hade ett mycket eller ganska stort behov av stöd eller hjälp uppges att de fått stöd i liten utsträckning, medan det vid 21,2 procent av händelserna uppges att de inte fått något stöd alls.

Det är en större andel av utsatta män med stort behov av stöd eller hjälp som uppger att de fått ganska mycket eller mycket stöd, jämfört med kvinnor med stort behov av stöd (55,6 jämfört med 32,3 procent). Det är vidare en större andel utsatta kvinnor än män med stort behov av stöd som uppger att de fått mycket eller ganska lite stöd (47,3 jämfört med 22,2 procent).

Totalt uppger 70,6 procent av de som fått stöd eller hjälp att de har fått det från en annan förtroendevald, medan 37,4 procent uppger att de fått stödet från partiorganisationen (se tabell 7C i appendix). Det är också relativt vanligt att man får stöd från en partner, anhörig eller vän (32,1 procent) eller från en säkerhetsansvarig (22,7 procent). Fördelningen har sett ungefär likadan ut även tidigare år.

Tabell 7.2. Andel (%) händelser där de förtroendevalda uppger att de fått stöd och hjälp som motsvarade deras behov under 2022. Totalt, samt särredovisning för de förtroendevaldas kön.

Behov av stöd	Fått stöd (i vilken utsträckning)			Andel totalt
	Stor (mycket/ganska)	Litet (mycket/ganska)	Inte alls	
Samtliga				
Stort (mycket/ganska)	41,7	37,2	21,2	100,0
Litet (mycket/ganska)	25,5	51,9	22,6	100,0
Inte alls	6,8	11,9	81,3	100,0
Män				
Stort (mycket/ganska)	55,6	22,2	22,2	100,0
Litet (mycket/ganska)	20,9	54,8	24,3	100,0
Inte alls	6,2	11,1	82,8	100,0
Kvinnor				
Stort (mycket/ganska)	32,3	47,3	20,4	100,0
Litet (mycket/ganska)	29,3	49,5	21,2	100,0
Inte alls	7,6	13,2	79,2	100,0

Säkerhetsåtgärder

Säkerhetsåtgärder kan vidtas för att förhindra utsatthet, men också för att öka tryggheten. Det kan röra sig om åtgärder som vidtas av de utsatta själva, men det kan också vara sådana som vidtas av polisen eller en säkerhetsansvarig.

Totalt uppger tre av tio (29,7 procent) av de förtroendevalda som utsattes under 2022 att säkerhetsåtgärder vidtogs (tabell 7.3). Det är en högre andel jämfört med tidigare år, då mellan 18,8 och 22,8 procent har uppgett att säkerhetsåtgärder vidtogs.

Av de som utsattes 2022 uppgav ungefär en lika stor andel av kvinnorna som männen att det vidtagits säkerhetsåtgärder till följd av utsattheten (30,6 procent respektive 29,0 procent) (se tabell 7D i appendix). Det syns inte något tydligt mönster för skillnaden mellan utsatta kvinnor och män genom åren.

Tabell 7.3. Andel (%) av utsatta förtroendevalda som uppger att det vidtagits säkerhetsåtgärder till följd av utsattheten under 2012–2022. Totalt, samt särredovisning för typ av säkerhetsåtgärd.

	Andel av utsatta förtroendevalda					
	2012*	2014 (val)	2016	2018 (val)	2020	2022 (val)
Totalt	18,8	22,1	22,8	26,8	23,2	29,7
Ändrat rutiner och beteende	10,5	11,4	12,0	13,0	13,8	15,4
Fått information om säkerhet/försiktighet	7,8	10,4	9,5	14,0	8,7	13,9
Fått nytt hemligt telefonnummer	1,5	0,8	1,0	0,7	0,8	1,1
Fått/skaffat överfallslarm	2,5	2,2	2,9	2,0	2,9	2,3
Fått skyddade personuppgifter	.	0,3	0,1	0,1	0,4	0,3
Bytt bostad	0,5	0,8	0,2	0,1	0,4	0,4
Ansökt om kontaktförbud	0,3	0,4	0,2
Andra säkerhetsåtgärder	6,4	7,4	7,5	7,2	7,7	8,7

* Notera att andelarna bland förtroendevalda för 2012 presenteras oviktade, medan andelarna bland förtroendevalda för resterande år presenteras viktade. För mer information om viktningförfarandet, se den tekniska rapporten (Brå 2023a).

Punkt (.) innebär att observationer saknas, dvs. att antalet är 0.

Med (..) menas att uppgiften inte finns tillgänglig eller inte redovisas.

De vanligaste åtgärderna var att de utsatta ändrade sina rutiner eller sitt beteende (15,4 procent) och att de fick information om säkerhet och försiktighet (13,9 procent). En mindre andel av de utsatta uppgav att de fick, eller själva skaffade, ett överfallslarm (2,3 procent). Det är mer ovanligt att den utsatta byter till hemligt telefonnummer, får skyddade personuppgifter, byter bostad eller ansöker om kontaktförbud. Totalt uppgav 8,7 procent av de utsatta att det vidtogs andra säkerhetsåtgärder än de som nämnts här.

Då det endast är ett fåtal utsatta som uppger att de mer känsliga typerna av säkerhetsåtgärder vidtagits särredovisas inte kön för de olika typerna av säkerhetsåtgärder.

Referenser

Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Otillåten påverkan mot brottsoffer och vittnen*. Rapport 2008:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Politikernas trygghetsundersökning 2012. Förtroendevaldas utsatthet och oro för hot, våld och trakasserier*. Rapport 2012:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2014a). *Att förhindra och hantera incidenter mot förtroendevalda*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2014b). *Politikernas trygghetsundersökning 2012–2013. Fördjupning*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2018). *Kvinnors och mäns utsatthet som politiker*. Kortanalys 4/2018. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2023a). *Politikernas trygghetsundersökning 2023. Teknisk rapport*. Rapport 2023:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2023b). *Nationella trygghetsundersökningen – uppföljningsintervjuer 2022, NTU-kortanalys 1/2023* Rapport. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2023c). *Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2023*. Rapport 2023:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Polismyndigheten (2019). *Åtgärder för skydd av den fria åsiktsbildningen*. Redovisning av regeringsuppdrag A487.492/2019.

Regeringen (2011). *Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism*. Regeringens skrivelse 2011/12:44. Stockholm: 2011.

Statistiska centralbyrån, SCB (2020). *Förtroendevalda i kommuner och regioner 2019. Demokratistatistik rapport 26*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2012). *Om mutor och jäv. Vägledning för anställda inom kommuner, landsting och regioner*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2014). *Hot och våld mot förtroendevalda. En skrift inom demokratiområdet*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2019a). *Så styrs en kommun*. Hämtat från Sveriges Kommuner och Landstings webbplats: <https://skr.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/kommunaltstyretyresastyrskommunenochregionen/sastyrskommunen.735.html>. Publicerat den 22 mars 2021. Hämtat den 13 september 2021.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2019b). *Hot och hat mot förtroendevalda. Enkätundersökning 2018*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR (2022). *Kommungruppsindelning - Sveriges Kommuner och Regioners kommungruppsindelning 2023*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner.

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR (2023). *Hot mot det demokratiska samtalet. Forskarantologi*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner.

Säkerhetspolisen, Säpo (2018). *Personlig säkerhet*. Stockholm: Säkerhetspolisen.

Politikernas trygghetsundersökning (PTU) 2023 beskriver förtroendevaldas utsatthet för trakasserier, hot och våld i deras egenskap av förtroendevalda under valåret 2022. Rapporten ger en bild av utsattheten, vilka som utsatts och av vem samt vad motivet kan ha varit.

Rapporten vänder sig i första hand till beslutsfattare inom rättsväsendet, personer som arbetar med frågor som rör hot och våld mot förtroendevalda och personer som i sitt yrke möter förtroendevalda som blivit utsatta.

Det här är den sjätte jämförbara kartläggningen som Brottsförebyggande rådet (Brå) gjort på uppdrag av regeringen, där förtroendevalda i kommun- och regionfullmäktige och riksdag tillfrågats om sin utsatthet för trakasserier, hot och våld som förtroendevalda under valåret 2022. Jämförelser görs genomgående med de tidigare undersökta åren 2012, 2014, 2016, 2018 och 2020.

Från och med PTU 2019 ingår undersökningen i den officiella statistiken. Resultaten från tidigare mättillfällen är dock producerade utifrån samma kvalitetskrav.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

Box 1386/Tegnérsgatan 23, SE-111 93 STOCKHOLM

Tel +46 (0) 8 527 58 400, info@bra.se, www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1144